GENÇLİK VE TOPLUM

İLETİŞİM YAYINLARI/AYLIK DERGİ/ SAYI 5/250 LİRA

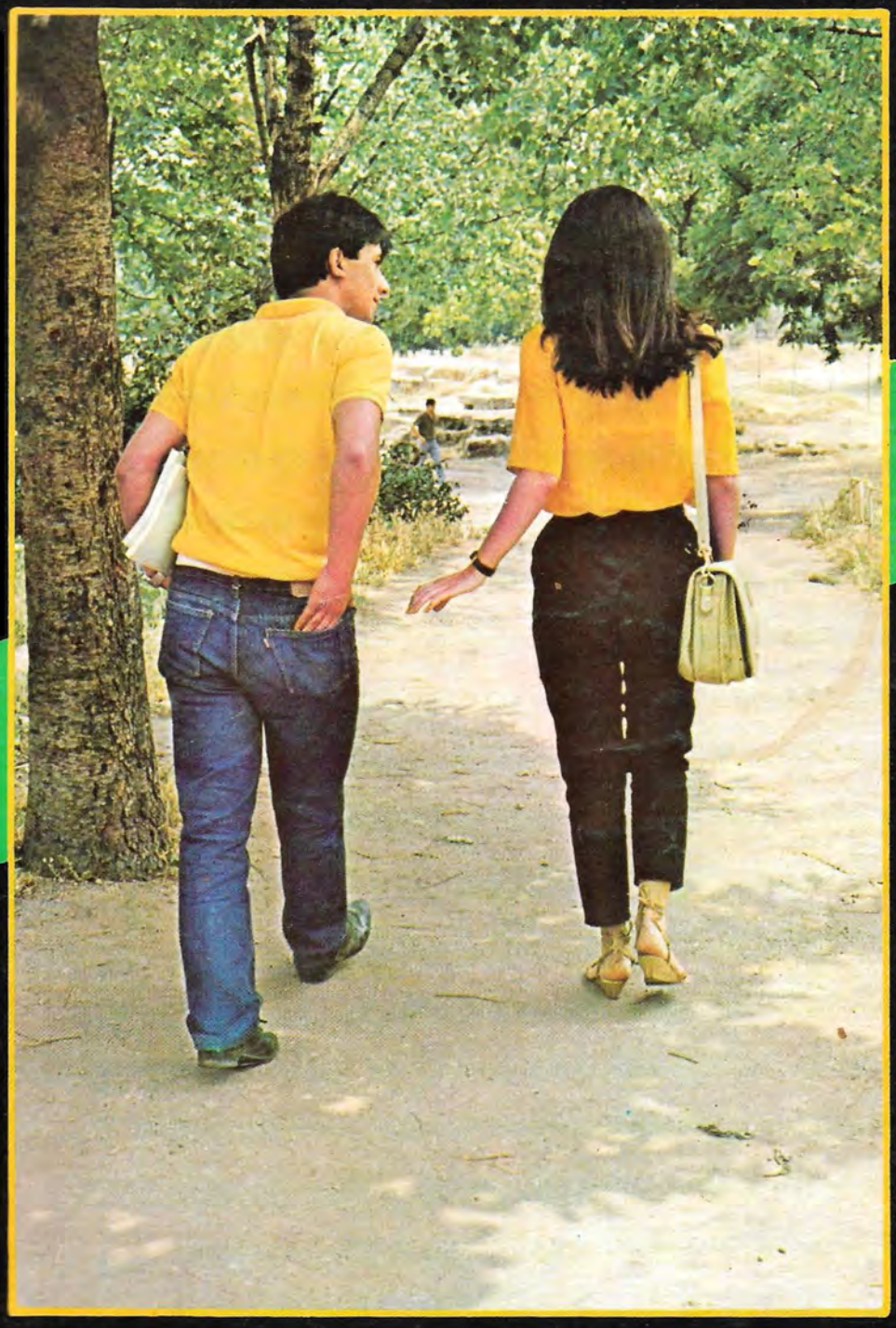

PİNK FLOYD BİTTİ Mİ?

PİNK FLOYD BİTTİ Mİ?

MÜNASEBETSİZLİK Mİ?

Kız tavlamak • Gönüllü hizmet • Taksim'de top • Tatilde tiyatro • Çayır çimene açılmak • Denize dalmak

Bu işler kolay mı?

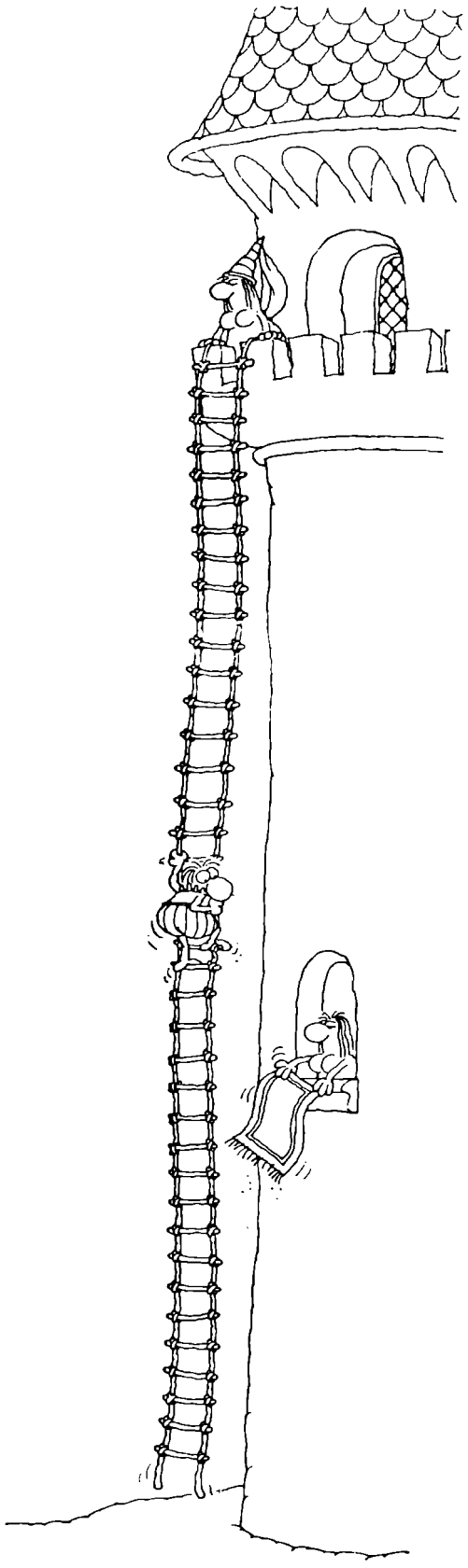

Geçen sefer ''Dikkat, tatil!'' diye feryat ederken, tatil demek sebil gibi boş zaman ve yapmak istediğimiz bir sürü işi gerçekleştirmek için fırsattır demiştik. İşte, bu sayıda da çeşitli fırsat değerlendirme yolları üzerinde duruyoruz. Tatili geçici, pasif bir mola yerine en fazla etkin olunan dönem olarak geçirmek. Hedef bu olmalı! Şimdiye kadar en derinlemesine ve kapsamlı biçimde ele aldığımız konuya da bu arayışımız sonunda çattık: Gönüllü hizmetler. Tuhaf gibi geliyor ama, gönüllü kuruluşlar aracılığıyla tatilini ve boş zamanını çalışarak geçiren gençlerin haddi hesabı yok. Para kazanmak için değil. Merhametten ve yardımseverliklerinden de değil. Zevk için! Değişik bir tatil anlayışı ve yaşantı tarzı getiren gönüllü hareketin dünyada ve Türkiye'de gençlik hareketi olarak yoğun bir geçmişi var. Türkiye'de iş şimdilerde biraz turizme dökülmüş durumda; ama gene de büyük bir potansiyel de saklı.

Yazın alışılmışın dışında başka ne yapılır? Tiyatro yapılır, heykelle, fotoğrafla uğraşılır, deniz dibine dalınır, plaj yerine ormana gidilir. Biz yapanları gördük. Hatta ''Oh be, okul bitti'' deyip okumaya sarılanlar var. Bilimin ve bilginin illâ okula tabî olmadığını söyleyip dururken, böyleleri canlı kanıtları oluşturuyor. ''Okul dışı bilgi ve bilimin'' varlığını güçlendirmek gerek. Bu konuda düşündükleriniz varsa, yazsanıza! Tatillerini ''değişik'' biçimlerde geçirenleri gelecek sayıda da bulmaya çalışacağız. Bir yandan da, ''normal'' tatillerin geçirildiği yerlere ulaşmaya çalışacağız.

Cinsellik, yazın kafalara her zamankinden de fazla takılmaya başlayan bir konu. Hatta, yazın herkes birbirine biraz da gerilim içinde bakmaya başlıyor. Cinsellikte baskıcı ve engelleyici tutumlarla birlikte dışına çıkılamayan bazı kalıplar da ilişkilerde gerginlik yaratıyor. Mesela birçok erkek şimdilerde ''kız tavlama'' peşinde. Bu beceri işi mi?

Bu kadar tatil lafının arasında tabiî yaz ayının ''sıcaklığı'' dışında bir şey ifade etmediği gençlerin de olduğunu unutmamak lâzım. Bu sayıda sorunlarını aktarmaya çalıştığımız polyester çırakları gibi daha birçok gencin oluşturduğu sessiz bir çoğunluk var.

Rock müzikte diğer guruplardan farklı bir yeri olduğu düşünülen Pink Floyd etrafında tartışmalar dönüyor. Gurubun fiili ''şefi'' Waters'ın son albümünden sonra, gurubun yıllar süren beraberliğinin bozulduğu kuşkusu yaygınlaşıyor. Hatta Pink Floyd'un ''farklılığından'' şüphe edenler bile var. Waters'ın son albümünün sözleriyle birlikte bu tartışmaları da gündeme getirmeye çalıştık...

AYIN MEKTUBU

KÖRELMEK Mİ?

GENÇLİK derginiz eksikliği ile bile olsa gerçekten güzel. Ya alamayan **gençler.** Örneğin ben her hafta yaklaşık bin liralık ansiklopedi alabiliyorum. Kesinlikle bir liralık daha bir şey alamam. Sizin bu güzel derginizi de arkadaşımdan okuyorum.

GENÇLİK, GENÇLİK ama hangi gençlik?

İçine kapanan, çareyi içkide arayan, kız arkadaşla sıkılganlığından konuşamayan, suç işlemeye yatkın hale gelen, gençliğini yaşayamayan, okuyan, okuyan, tabiri yerindeyse adam olduktan sonra iş bulamayan, iş bulunca çalışan, çalışan...

Bu GENÇLİK mi?

Y.Ö.K.lü üniversiteye girebilmek için didinen, çabalayan, girse de girmese de devamlı yokuşa sürülen, delik cebi ile kaldırımları arşınlayan, yanakları kızararak kız arkadaşına bir şey ısmarlayan, mutlulukla, umutsuzluğu, hüzünle sevinci zamansız yaşayan...

Bu GENÇLİK mi?

Karikatürlerdeki gibi beyninin kapağını açarak içine öğütülmeyecek sertlikteki irilikte bilgi kırıntıları depolanan ve bunları kullanması gereken yerler öğretilmeyen, cinsellikle kitaplarda ya da duvar kenarlarında tanışan,...

Bu GENÇLİK mi?

KÖRELEN GENÇLİK ve YENİLENEN GENÇLİK.

Bu bir terazi değil ki dengeli olsun. Bu tek tarafa doğru ağırlaşması gereken bir denklem.

Büyük şehirler dedim. Ancak Anadolu gençliğinin oralarda şaşkınlığı var "Neler de varmış?" sözlerinin beyinlerinde dalga dalga yayıldığını biliyoruz.

GENÇLİK de GENÇLİK...

Aman canım sen de...

H. Zekeriya Diken
P.K. 385 İskenderun

KİME KÜFREDİYORUZ?

Zekeriya dergiye para veremediğini belirtirken kendini "genç" olarak kabul ediyor. Yazısının geri kalan bölümünde ise GENÇLİK'ten sanki kendi dışındaki bir varlıkmış gibi sözetmiş. Bu bize biraz ters geldi. Kendi sorunlarımız üzerine, kendimizi başka bir konuma oturtup konuşmak, kendimizden başka biriymiş gibi sözetmek demek. Böyle olunca da, bir sürü sorunu unutuvermek gayet kolay. Ne de olsa gençlerin sorunu, ben bunları aştım denip sıyrılınır.

Zekeriya'nın dediği gibi, terazi bir yana doğru ağırlaşmak zorunda; ama bu hafif kalan kefenin varlığını ortadan kaldırmıyor.

Gençlik ve Toplum

PERKA A.Ş./İletişim Yayınları adına
Sahibi ZEKİ TÜRKKAN
Genel Yönetmen MURAT BELGE

Yayın Yöneticisi
TANIL BORA

Sorumlu Yazışleri Müdürü
EMRE ÜNSEV

Yayın Kurulu
YİĞİT EKMEKÇİ
MÜCTEBA ANG
RECAİ HALLAÇ
LÜTFİ KUZU
HAKAN KENİ
MEHMET ŞENOL
ABDULLAH ONAY
GÖKHAN CENGİZHAN
METİN GÜNEN
KEMAL CAN
İRFAN EROĞLU
SÜLEYMAN MELİH

Katkıda Bulunanlar
ERTUĞRUL AKÇAOĞLU
ADNAN GÖZPINAR
MURAT KAVAK
AHMET TOLUNGÜÇ
İBRAHİM TUNA
HÜSNÜ ABBAS
YETKİNER ULUKILIÇ
BÜRGE İRTEL
REMZİ AYHAN

İLAN KOŞULLARI
Renkli dış kapak 200.000 TL
Renkli iç kapak 150.000 TL
Renkli iç sayfalar 100.000 TL
Siyah/Beyaz iç sayfalara 50.000 TL

YILLIK ABONE
(12 Sayı) 2500 TL
Yurtdışı Abone Bedeli 25 dolar

İletişim Yayınları/PERKA A.Ş.
Ofset tesislerinde hazırlanmıştır.
Renk Ayrımı
Baskı . Gözlem Matbaası
Dağıtım: GAMEDA

Banka Hesap No:
Yapı ve Kredi Bankası
Çemberlitaş Şubesi
No: 2364

İletişim Yayınları/PERKA A.Ş.
Klodfarer cad. İletişim Han.
Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel: 520 14 53

Ankara Bürosu
Necatibey cad. 21/35
Tel: 30 80 73

GENÇLİK VE TOPLUM

5

AYLIK DERGİ
HAZİRAN 1984
250 LİRA

4 Tatilsizler
Polyester Çırakları

6 Betonbol
Arsa Futbolu öldü
İslam Çupi üzülüyor

9 Ondan Bundan

FAALİYETLER (SOSYAL)

10 Lise Tiyatroları
Okuldan sıyırtmak için mi?

14 Heykeller Geliyor!

16 Gönül İşleri
Boş zamanda çalışmak !?
Dünyada ve Türkiye'de

26 Gluk-gluk
Denize dalalım

28 Filmciler Gelmiş!
Gecekondu'ya

POSTER

32 Denizle Şaka Olmaz

34 Pink Floyd'un son numarası

41 Pardon!

42 Işık = Fotoğraf

44 Kız Tavlamak

GENÇLİK TARİHİNDEN

49 Dağa Bayıra kaçanlar

55 Belgrad Ormanı'na kaçanlar

HUKUK KUŞU

57 Çocuk işi

58 Ciddi Olalım...
Yazılar yazalım

61 Söz Hakkı
Bize de...

62 Hayat Mektebi
Vakko'da

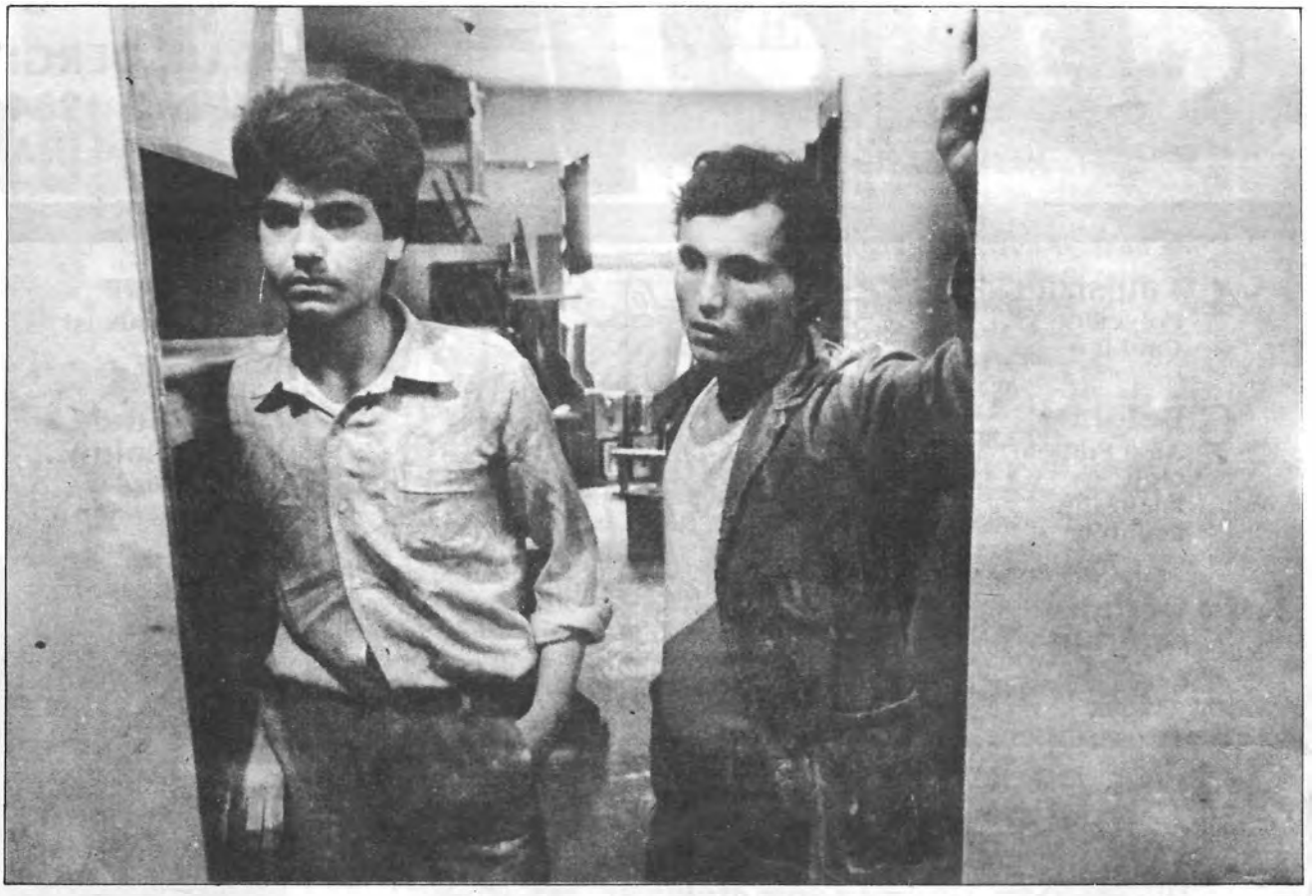

Mustafa Mavili 19, Recep Gürses 17 yaşında. Recep'in saçlarına ak düşmüş. Polyester çıraklığı yapıyorlar.

Siteler'de çırakların idrarı tiner kokuyor

Polyester ömür törpüsü

TANIL BORA

Halil Çelik 12 yaşında. İlkokulu bitirmiş, iki aydır Ankara Siteler'de bir polyester atölyesinde çalışıyor.

— Halil, iş nasıl? Zorluğu var mı?

— Yok, zor değil...

On senedir polyesterde çalışan 23 yaşındaki **Mehmet Özden** patlıyor:

— Ulan salak, zorluğu olmaz olur mu? Hayatın pahasına çalışıyorsun burada! En ufak bir şeyde, gözüne polyester parçası kaçsa kör olma ihtimali var. Zehirlenen, ölen var, hasta olan var, bırakıp kurtulan var. Bu iş zehirdir, zehir. İşin zorluğu parasından gözükmüyor."

Ankara Siteler'de 12-20 yaş arasında binlerce çırak ve kalfa çalışıyor. Polyester işinde çalışanlar, Siteler'deki bütün sanat ve meslekler arasında en zor koşullarla karşı karşıya. 500 civarında olduğu tahmin edilen polyester atölyelerinin çoğu güneş almayan, izbe yerler. Yapılan iş, mobilyanın dükkanlarda gördüğümüz hale getirilmesi. Yani cilalanması, boyanması. Polyestercilerin bütün işi boyayla. Ustaların, kalfaların dilinde boyaya **zehir** deniyor. 1963'ten beri polyesterde çalışan **Baki Tuğyan** şöyle anlatıyor:

"Zehirli meslektir. Boyalar eğer hep yoğurt, süt yemezsen ömrünü azaltır. Şu gördüğün dolgu verniği insanın gözünden devamlı yaş getirir. Yeni malzemelerin hepsi böyle. İşi daha çabuk bitiriyor, ama iflahını kesiyor. Tinerler hep benzol. Tineri kullandıktan sonra ellerimizi yıkıyoruz, eve gidince insanın sidiği tiner kokuyor. İnsanın içine işliyor. Evlilik hayatına etkisi oluyor, nefsini güçten düşürüyor. Midеden, ciğerden ameliyat olan bir sürü kişi var. Ceviz büyüklüğünde polyester çıktı içlerinden. Alerji yapıyor, hiç olmazsa. Ciltte şişkinlik, kızarıklık yapıyor."

20 senelik ustasının böyle anlattığı bu işte çoğu ilkokul mezunu bir sürü genç çalışıyor. Hepsinin elleri boyadan çatlamış, grileşmiş. 19 yaşında saçları beyazlaşmış olanlar var.

Polyesterin işlediği yer, ciğerler. 8 sene çalıştıktan sonra sağlık nedeniyle bu işi bırakan **Erol Yalnız** neler olduğunu tarif ediyor: **"Kimisi bayılır. Vernik kesin kafayı buldurur. Boşalana kadar ağlamak gerekir. Ağlamayanın gözleri sulanır. Boyahanede nefes almaya imkan yoktur. Sürekli tıksırırsın."** Ciğerleri korumak için aslında maske takmak lazım. Ama, herkes maskeden "bunaldığını" söylüyor. Baki usta duvara asılı bir maske gösterdi; kullanılmaya kul-

lanılmaya tozdan görünmez olmuş. Söylendiğine göre "aslında" pamuklu, bezli güzel maskeler varmış ama, yerlileri bunaltmaktan başka bir işe yaramıyormuş. Zaten kimsenin "maske kullanın" diye direttiği yok. **İbrahim Gürses** ustanın deyişiyle "devletten geldikleri zaman" ruhsat ve yangın cihazı soruyorlarmış zaten; maske filan değil.

Eski ustalar, her sene bir defa doktora gidip tepeden tırnağa muayene olduklarını söylüyor. Çıraklar, kalfalar ancak "vahim" bir şeyler hissettikleri zaman doktora gidiyor. 16 yaşındaki **Hakan Dökmeci**'nin kalbi nefes aldıkça "tık tık ediyor", akciğeri her sabah kalktığında ağrıyor. İki kez Verem Savaş'a, bir kez doktora gitmiş. İlaç vermişler; bir yararı olmadığını söylüyor. Ne olacak? **"Şimdi azar azar çalışıyorum. İlerde ne olur bilemiyorum"** diyor. Polyesterden ayrılıp tezgahtarlık yapmaya başlayan **Erol Yalnız**'a ise Verem Savaş Dispanseri'nde "Sen sigara içiyor musun, ondan olmuştur" demişler. **Erol** sürekli öksürdüğünü, kanlı balgam çıkardığını söylüyor. Sigara içmemesi gerektiğini öğrendikten sonra da iki kere Verem Savaş'a gitmiş. "Ciğerler tertemiz" demişler. Sonra bir kere de doktora gitmiş, "rahatsızlığının işinden olabileceğini" öğrenmiş. **"İşten olduğu belliydi, iki ay ara verince daha iyi olmuştum"** diyor **Erol**. Anlaşılan o ki, tıbbi müesseseler Siteler'deki çalışma koşulları ile tıp ilmi arasında fazlaca titiz bir ilişki kurmak niyetinde değiller.

Herkes dayanamaz

Bütün çırakların, kalfaların rahatsızlık hissedince doktor doktor dolaştıkları da sanılmasın. Çoğunluk hiç tınmadan çalışmaya devam ediyor. Siteler'de çalışan gençler zevk için, kendi tercihleriyle değil, çalışmak zorunda oldukları için çalışıyorlar. İlkzamanlarda zaten kimse rahatsızlık hissetmiyor. Zamanla da bünyelerini zorluyorlar, direniyorlar. 21 yaşındaki **Şerafettin Çalkaya, "Herkes dayanamaz bu işe"** derken, gözlerinden biraz da gurur okunuyor. Ustalar "bünyesi sağlam olan dayanır; yiğit bir insan oldu mu daha iyi dayanıyor" diyorlar. İşte eskileştikçe, çoğunluk artık bütün çektiği çileyi şeref ve haysiyet meselesi yapıyor. "Herkesin yapacağı iş değil" diyerek, polyesterciliği yavaş yavaş benimsiyorlar.

Polyesterin maddi yönden diğer sanatlara göre çok daha avantajlı olması da önemli. Diğer bütün işlerde ustanın aldığı haftalık 7.500 TL civarındayken, polyesterin kalfası bile 12.500 TL'ye kadar para alabiliyor. "Meslek kıymetleniyor, çünkü çırak az bulunuyor". Böylece, askerlik çağına kadar dayanabilenler, ciğerleri tinerle, boyayla, sentetik maddelerle dopdolu, polyestercileşmiş oluyorlar. Hepsinin hedefi, devlet dairesine girmeyi düşleyen bir azınlık dışında, askerden dönüşte bir dükkân açmak. Biraz çevre edindikten sonra dükkan açmak "yüzde 90-95 ihtimal" deniyor. Eğer yapabilecek başka bir şey yoksa, çalışmak gerekiyorsa ve dükkan açmanın giderek imkansızlaştığı, her ustanın dükkan açtığı günlerin tarih olduğu Siteler'de polyesterci olduğun zaman "dükkân bile açınan mümkünse"... neden bu işe girilmesin ki? Böyle olunca, bütün çırakların, kalfaların "zor mu?" sorusuna "yooo, herkes yapabilir" demesi doğal.

19 yaşındaki **Mustafa Mavili "Her isteyen yapar"** diyor.

Sitelerde en sık rastlanan iş ilanı. Meslek kıymetli; çalışması zor, parası iyi. Parası, zorluğunu unutturuyor çoğunun gözünde..

Peki o zaman 8 sene bu işte çalışmış olan **Erol Yalnız** işi niye bırakmış? **Erol**, üç kez dispansere ve bir kez doktora gittikten sonra ailesinin isteğiyle polyesteri terketmiş. **"Evde bitkin düşüyordum. Başka iş bulamasan da bırak, dediler"** diyor. **Erol** kendisi bırakmak istememiş. Çünkü Site'de haftada 6 bin TL alıyorken, şimdi tezgahtarlıktan ayda 15-16 bin ancak eline geçecek.

— Peki Erol, şimdi durumun nasıl?

— **Şimdi kendimi çok iyi hissediyorum. Kendime gelebilmek için iki ay boş gezdim. Şimdi rahatım, iş temiz. Kahveye yalnız pazarları gidiyorum. Evde dinleniyorum. Arkadaşlarım iyi ettin diyorlar halimi görünce. Biz de isteriz ama, alışmışız diyorlar."**

Erol konuşmasının arasında "Bari şimdi sıhhatim iyi" dedi. Sıhhatliliği teselli gibi "hiç değilse" sahip olunan bir şey gibi düşünmesi, **Erol**'un halâ kararsız olduğunu gösteriyor. Gerçekten öyle..

"Ben aslında sürdürmek isterdim. Çevre kazanmıştım. Birkaç yerden daha fazla para vermişlerdi hatta, ben geleceği düşünüp gitmemiştim. Askerden dönüşte dükkân açacaktım. Evet, şimdiki hayatım daha güzel ama, geleceğim için orası daha iyi olurdu. Şimdi iyiyim ama geleceğim daha kötü olacak herhalde..."

Siteler'de zor olan da bu. İşin içinde olanlar, 20 senelik ustasının deyişiyle "ameliyatta ciğerinden ceviz büyüklüğünde polyester çıkanlar" çalışma koşullarının başka türlü olup olamayacağını düşünmüyor. Polyester işi "zehir" demek. Ve karşılığında nispeten iyi para var; gelen gelir, gelmeyenin canı sağolsun. Ailesini 10 bin liraya yakın bir gelirden yoksun bırakıp iş değiştiren **Erol**, "Bari sağlığım iyi" derken bir yandan da geleceğini düşünüyor; düşündükçe de "sağlığım iyi"yi keyfine vararak söyleyemiyor. Doktorlar da zaten Site'deki çırak ve kalfalara sigara içmemeyi tavsiye ediyorlar. Bu karışıklık içinde "çırakların sorunları" ancak eşitsizlik, yoksulluk gibi toplumsal sorunları dert edenlerin sohbetlerine malzeme olmaya yarıyor.

Sigaranın zararlarını anlatacak doktorlar var. Peki Siteler'in zararlarını anlatacak kimler var? En önemlisi, Siteler'de çalışanlar ne zaman doktorlara "sigaradan değil" diyecekler? □

Bir çalım kaldırıma, bir çalım yayalara, Belediye'yle karşı karşıya... Goool!

Almanları yenebildiğimiz tek alan Taksim

Fener gelsin 5'erden maç yapalım

Yazı: SEDAT SONAKIN
Fotoğraflar: İRFAN KUZU

Futbolda yıllardır beklediğimiz çıkışı (!) bir türlü yapamadık. En kestirme çözüm olarak düşünülen, yabancı antrenör ve futbolcu getirtmenin yapay bir zorlama olduğunu öğrenmemiz için daha binlerce dolar ödememiz gerekecek. Şifa olur umuduyla transfer edilen yabancı futbolcular da, televizyonda izlediklerimize hiç benzemiyor ya...

Sanırız futbolumuzdaki kalitesizlik en çc nüfus kağıtları eskimeye yüz tutmuş futbol izleyicilerini üzüyor. Biz, bir zamanlar bu ülkede Avrupa takımlarında top koşturan "büyük yıldızlar" yetiştiğine inanmadığımızdan, "karşılıksız aşkımızı" kulüp taraftarlığının düz mantığıyla tatmin edebiliyoruz.

Sözü edilen "büyük yıldızlar" mahalle aralarındaki "küçük arsalarda" yetişirmiş. O küçük arsalarda yükselen beton yığınlarından, artık büyük yıldızlar çıkmıyor. Plansız kentleşme, mahalle aralarındaki arsalardan sonra semt sahalarını da yokederse, bırakın büyük yıldızları, gelecek dönemde vasat futbolcular da yetişmeyecek.

Ancak, arsaların yokoluşu, semt sahalarının azalışı vb. bütün olumsuzluklar, futbol sevgisini etkilemiyor. Gençler bulabildikleri heryerde futbol oynamayı sürdürüyorlar. Yalnızca tek-tük kalan arsalarda da değil.

"Biradeeer, vur! vur!..."

"Bey'amcaaa, şu topu atar mısın?"

Saat 19.30, Taksim Parkı'ndayız. Parkın, merdivenlerle ayrılan iki bölümünde gençler top peşinde koşturuyor. Çevrelerinde yüze yakın bir izleyici kitlesi var.

Bu izleyicilerden birine yaklaşıyoruz. Kendisini Kılıç Osman diye tanıtıyor. 35 yıllık iyi bir futbol izleyicisi, aynı zamanda parkın müdavimlerinden.

— **Nasıl, güzel maçlar oluyor mu?**

— Şahane! Ligler bittiğinden beri çok güzel maçlar seyrediyoruz burda, bilâkis, amatör olarak...

— **Bu zeminde oynamak biraz tehlikeli değil mi?**

— Mümkün mertebe zemin tehlikeli ama, ne yapsınlar? Yeşil saha yok... Bilâkis polis karışıyo, belediye karışıyo, çocukların oynayacağı bi yer yok, mecburi oynuyorlar burda.

— **Parkın çevresinde yoğun bir trafik var; topun sık sık dışarı kaçması kazaya neden olmuyor mu?**

— Olduğu vakit gidiyolar tabii, İlkyardım'da gereken tedaviler oluyo.

— **Siz tanık oldunuz mu?**

— Çook, çook, 25 senede kol kırıl-

dı, kafa kırıldı, bacak kırıldı, kaburgalar kırıldı, midesine battı kanser oldu, kanama oldu...

Kılıç Osman'dan parkın 25 yıllık sağlık raporunu dinledikten sonra, kontrolsüz atılan bir şutun yardımıyla oynayanların arasına girdik.

— Her akşam oynuyor musunuz?

İlhan— Her akşam değil, haftada birkaç kere oynuyoruz işte...

— Grubunuz var mı? Hepiniz bu civarda mı oturuyorsunuz?

İlhan— Evet, zaten buraya gelenlerin hepsi aynı kişiler, değişen başkasını bulamazsınız. Hepimiz işten çıkıp geliyoruz.

— Mermer zeminde oynamak biraz cesaret işi, sakatlanan oluyor mu?

Yavuz— Biz birbirimizi tanıyoruz, o yüzden birşey olmuyor.

— Çevrede oynanabilecek daha iyi bir yer yok mu?

İlhan— Teknik Üniversitesi var, şu aşağıda telli saha (Maçka) var, bazen oraya sokmuyorlar. Teknik Üniversitesi zaten çamur batak, burası daha güzel.

Mesut— Buranın da görüntüsü bozuluyormuş. Shereton Oteli'nin müdürü şikâyet ediyor. Polis, belediye bırakmıyor, topumuzu alıp kesiyorlar. Hiç olmazsa etrafı tellerle çevreli bir basket sahası olsa, ufak kale maç yaparız. Biz spor için geliyoruz, maksadımız kahveye takılmamak.

Yavuz— Şu aşağıya havuz yapacaklarına saha yapsalardı, daha iyi olurdu. Ama turistik görünüm açısından mümkün değil...

— Aranızda profesyonel futbolcu olmayı düşünen var mı?

İlhan— Bizim amacımız amatörce spor yapmak.

Mesut— Ama buraya bir profesyonel futbolcu gelsin, bizimle oynayamaz.

Murat— Fener'i getirsinler beşerlik maç yapalım.

— Top oynamanız çevreyi rahatsız etmiyor mu?

Cevdet—Bazen top çarpıyor ama, gidip özür diliyoruz, yaşlıysa elini öpüp gönlünü alıyoruz. Sonra biz turistlerle de oynarız, Araplarla, Avrupalılarla, hiç yenilmedik şimdiye kadar. Aramızda milli maç yapıyoruz.

— Belediye yetkililerinden "çevrenin turistik görünümünü bozmadan" oynayabileceğiniz bir saha istemeyi düşündünüz mü?

O sırada Cevdet cebinden gazeteden kesilmiş bir fotoğraf çıkardı.

Cevdet— Bakın, Bedrettin Dalan'ın bizimle çektirdiği fotoğraf.

Mesut— Neymiş, bize saha yaptıracakmış (!) (Gülüşmeler).

— Bu fotoğraf yerel seçimlerden önce mi çektirildi?

Cevdet— Evet, 1 Mart'ta.

— Seçimden sonra?

Cevdet— Gölgesi bile uğramaz buraya artık...

Murat— Otele falan geliyor, sonra vınn...

Mesut— Adamlarını yolluyor, topumuzu almaya...

Cevdet— Yüzden fazla topumuzu kestiler, daha dün akşam üç top kesildi.

İlhan— Maç yapmaya değil, biraz da cenk yapmaya geliyoruz buraya. Aslında kimseden bir şey istemiyoruz, bizi rahat bıraksınlar yeter!

Taksim Parkı'ndaki maçlar "eğer belediye karışmazsa" gece yarısına dek sürüyor. Parkta futbol oynayabilmek için hayli yetenekli olmak gerek, rakibin dışında gelip geçenleri de çalımlamak zorundasınız. □

İslam Çupi, eski futbolcuların şimdiki sıkı defansları 25 pastan bir şutla geçebilecekleri kanısında.

İslam Çupi, "Futbolu insan oynar," diyor

Futbol apartmanlarla bitti

Spor yazarı İslam Çupi F.B.'li Alpaslan'ın arsa futbolundan yetişen son yıldız olduğu kanısında. Çupi, arsa futbolu ile birlikte İstanbul (Türk) futbolunun da öldüğünü, bunun sonucunda büyük takımların taşradan oyuncu transferine muhtaç kaldığını düşünüyor. İstanbul takımlarının kendi sahalarında aldığı her yenilgide sözü buna getiren İslam Çupi'den arsa futbolunun anlam ve önemini anlatmasını istedik...

Çupi- Türk futboluna en büyük yıldızları İstanbul ve İzmir kentleri çıkarmıştır. Bu bir bilim sonucuna bağlanıyor ve deniyor ki: denizle doğan çocuk kara insanından yüzde 50 avantajlıdır. Şimdi 1940'lardan itibaren İstanbul'a bakacak olursak: 40'larda İstanbul yeşili ve doğasıyla çocuğun her türlü oyun alanlarını kullanmasını dekorlayan bir kentti. İstanbul'un çeşitli yörelerinde beşyüze yakın semt sahasının mevcudi-

➡

Arsadan boşalan yerler beton oldu. Arsa futbolu da haliyle öldü.

yetinin yanında bir de mahalle aralarında 3-4 kişinin oynayabileceği düzlükler vardı.

Bu düzlükler o çocuğun en büyük antrenörüydü. Çünkü dar alanlarda futbol oynayarak büyümek büyük beceri ve ustalık isterdi. Sonra arsa maharetinden semt sahalarının amatör kulüplerine hakemli, 90 dakikalı maçlara taşınan çocuklar, büyük bir futbol ustası olarak, bu amatör kümelerden üç büyüklerin bünyelerine gelir ve 10-15 yıl değişmeyen bir performansla bu takımların futbol özelliklerini ve üstünlüklerini sağlarlardı.

Meslek yıllarımın ilk dönemi 57'lerde genellikle üç büyük kulüplerin koltuklarına DP'nin politikası hakim olmuş ve partinin bir sürü siyasi şöhreti kulüp başkanları olarak bu üç büyük kulübümüzün yönetimine katılmışlardır. O zaman benim kendilerine ısrarla önerdiğim bir mesele vardı: "İstanbul'da semt sahalarını, semt arsalarını koruma kanunu çıkarınız." İstanbul hızla çarpık bir kentleşmeye gidiyor, bunun sonucunda en büyük zararın gençliğe, spora, çeşitli branşlara yönelme ihtiyacında olan çocukların göreceğini demişimdir. Fakat bütün bu yazılı ve sözlü uyarılarımıza rağmen, İstanbul, gerek insan deposu, gerek sanayii olgusu bakımından hiçbir bilimselliğe, hiçbir akılcılığa, hiçbir plancılığa dayandırılmaksızın bir bina mezarlığı haline getirilmiştir. O kadar ki, 1984 ölçütlerine göre İstanbul'da kişi başına düşen yeşil alan artık bir metrekareden bile azdır. Semt sahalarında, semt arsalarında değil bugün betondan kurtarılmış tek yeşilliğin en belirgin simgesi karşı taraftaki Karacaahmet Mezarlığı'dır.

Şimdi başa dönüyoruz ve diyoruz ki, büyük oyunculuk oyun imkânı olan, kendisine oyun imkânı açılmış kentler için geçerlidir. Çocuğun zihinsel faaliyetleriyle birlikte spor becerileri de emebildiği oksijen, bulabildiği yeşilliğe bağlı bir olgudur.

Size o "büyük yıldızların" birtakım özelliklerinden söz etmek gerekir. Mesela bir **Can Bartu**'yu örnek olarak alırsak, Can Bartu çok iyi bir yüzücü, çok iyi bir basketbolcu, çok iyi bir tenisçi ve aynı zamanda süper bir futbolcuydu. Yani büyük sporcu olmak, büyük futbolcu olmak, bir kere denizi tanımak, her türlü sporu yapmak, o sporların alaşımından bir futbol becerisine atlamanın ürünüydü.

İstanbul yap-satçılar tarafından bir beton yığını haline getirilirken maalesef futbolumuzun en köklü kulüpleri bu tehlikeyi görerek bir ayrı G.S. İstanbul'u, bir ayrı F.B. İstanbul'u, bir ayrı BJK İstanbul'u yaratma düşüncesine girmemişlerdir. Üretim tamamen durmuştur. Transferle şampiyonluk kollanmaya başlanmıştır. Özel sektörden gelen yöneticiler kulüpleri büyük borç altına sokarak, kendi ticari olanaklarını iyi kullanarak birer birer sürelerini tamamlayıp köşelerini çekilmişlerdir.

Bugün şu acı gerçeği söylemekte yarar var. 1945'lerde ben ilk gençliğimi yaşarken G.S.-F.B.-B.J.K.'nın yaptığı sezon açılma töreninde sahaya dörder takım çıkar top oynardı. Bugün bu takımlarda bırakın dörder tane doğru dürüst, bir tek profesyonel takıma sahip olmayan bir kuruluk, bir cılızlık var.

- Eskiler şimdiki futbolu beğenmeyip artık bir Can Bartu, bir Şükrü Gülesin yetişmiyor, diyorlar. Buna karşılık bir başka görüş var: günümüzde defans taktiklerinin geliştiğini ve eski neslin bugün sahaya çıksa da bir şey yapamayacağını iddia ediyorlar...

Eskiden futbolcular işe tenis topu sektirmeyle başlarlardı. Çocuk 15 yaşına gelinceye kadar 10 bin saat top sektirmiş olurdu. Şimdi 15 yaşında futbola yeni başlıyorlar.

Çupi- Gerçek olan bir başka durum vardır ki hangi taktikte, hangi sistemde veyahut hangi mücadele platformunda ele alınırsa alınsın, futbolu insan oynayacaktır. Şimdi genel kanı futbolun biraz daha süratlendiği, biraz daha çabuk oynandığı, presli bir dönemin açıldığı merkezindedir. Yalnız, bugünün oyuncusuyla eski futbolcu arasında korkunç bir maharet ve beceri farkı vardır.

Eskiden her yıl gerek Türkiye'de, gerek dünyada otuz-kırk pastan müthiş goller olurdu. Bu olgu ortadan kalktı. Otuz-kırk pastan vurma yeteneğine, vurma kuvvetine sahip bir futbolcu için, bugün 25 metrelik bir hat içinde yapılan defansları böyle bir tek silahla geçmeleri mümkündü, derler. Benim kanaatim de odur.Bugün insan beceri olarak yozlaşmıştır. Bilgisayara verilen birtakım yıldız verilerinin sonucunda dünyanın en iyi onbir oyuncusunun yedisinin 1955'lere varan kuşaktan olduğu saptanıyor. Güzelliği yaratan insandır.

- Ben 62 doğumluyum. Arsa futbolu bizim zamanımıza gelmeden ortadan kalkma yolunu tutmuş. Onun için sormak istiyorum. Eski kuşağın futbol becerisiyle, futbolcunun arsadan gelmesiyle nasıl bir ilişki var?

Çupi- İnsanlarda eğer bir şey gelişecekse bunun iki yolu var. Geliştireceği şeyin altyapısının olması. Ve bu becerinin artması için tekrar yapabilme imkânına sahip bulunması.

Şimdi düşünün, o zamanın futbolcusu işe ayağının üstünde tenis topunu 5 kere, 10 kere sıçratarak başlardı. Bunu 250-300 kere sıçratma hünerine yükseltirdi. O ufak topun istop edilmesi başta çok zordu, fakat binlerce tekrardan sonra o istopun türlü çeşitlisini o çocuk bir beceri olarak kazanıyordu. Çalım olayı, dripling olayı, karşı tarafı geçme olayı da o dar alanlarda çok çeviklik, çok güçlü ayak bileği, sık sık topu ayaklarıyla değiştirme becerisi gerektiriyordu. Çocuk 14-15 yaşına gelinceye kadar onbin saatlik bir tecrübeden geçtikten sonra büyük topla oynaması kolaylaşırdı. Şimdi altyapımızda böyle bir olay olmadığı için, genellikle takımlar futbolcuları 22-23 yaşında Malatya'nın, İskenderun'un, Gaziantep'in çeşitli kulüplerinden transfer ediyorlar. Bu çocuklar da arsa eğitiminden geçmedikleri için beceri ve maharet bakımından noksan bir profesyonel olarak geliyorlar.

Mesela düşünün, tenis topuna günde bin tane vole atıyorsunuz, birtakım melekeler gelişiyor ve futbol topuyla çıktığınız zaman volenin hakkını en iyi biçimiyle verebiliyorsunuz. Bel, futbolcu için anormal derecede önemlidir. Bu dar yerlerde 5-6 kişinin arasında oynanan oyunlarda, arsa futbolunda bu belin o dar alanlar içinde ufaktan gelişmesi ve dolayısıyla ayakların maharet, bakış açısının zenginliği adamı 18—19 yaşlarına çok büyük bir yıldız hazırlığı içinde getirir, profesyonel futbolun içinde mücadeleye sokardı. Bugün maalesef alt-yapı, arsa, semt sahaları olmadığı için, belki futbola başlama yaşı 14'e, 15'e varıyor. Futbol, o kadar zor ki, bakın bütün branşlarda kadın vardır, fakat kadın tek şeyi oynamayı beceremez: o da futboldur. O bakımdan adam derme çatma bir kulübün ümit takımında futbol topunu tanıyorsa beş senede o arsa becerilerini alması mümkün değildir ve yüzde 70 eksik gelir. □

ONDAN BUNDAN

Mordillo buralardaydı

Paris'te ikamet eden, 1932 Buenos Aires doğumlu, karikatürcülükle uğraşan Mordillo Haziran ortalarında Türkiye'ye geldi. Dünyanın en sıkı karikatürcülerinden olan Mordillo, "bundan sonra artık ıssız adada kalmış adam esprisi yapılamaz" diyenleri bile güldürecek kalitede ıssız adada kalmış adam karikatürleri çizebiliyor. Bu onun yalnızca bir özelliği. Mordillo'da daha ne numaralar var. "Mizah, edebî yaşam dansının figürlerini çeken ruh'tur" diyor. Yandaki karikatürü de kendisi çiziktirmiş.

Mordillo'nun spesiyalitelerinden biri de cinsellikle ilgili karikatürler. Bu konuda da şöyle konuşuyor: "Galiba artık canlanıyorum... başka şeyler de düşünmeye başladım."

İstanbul'da meydan konseri

Amerikan New Grass Revival Topluluğu geçtiğimiz ay Türkiye'de 6 konser verdi. Amerikan folk türü müzik yapan topluluğun Taksim Meydanı'nda verdiği konser yere çömelmiş, oturmuş ve ağaca çıkmış durumda birçok kişi tarafından izlendi.

KÜLTÜR KULÜPLERİ DEVLET DAİRELERİNE BENZEYECEK

*Öğrencilere sosyal faaliyet yaptırmak için YÖK tarafından üniversitelerde oluşturulan kültür kulüpleri, yeniden düzenlenecek. YÖK, şimdilerde bu konu ile ilgili bir yönetmelik hazırlıyor. İstanbul Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezi Müdürü **Prof. Dr. Aysel Ekşi** bu konuda şunları anlattı: Şimdiye kadar merkezimiz bünyesinde yürütülen kültür faaliyetleri, yeni yönetmeliğe göre güzel sanatlar, spor gibi zorunlu derslerin bir uzantısı olarak öngörülmektedir. Bu yönetmeliğe göre, Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı kurulmakta ve bunun çatısı altında 1) Spor, 2) Psikolojik Danışma, 3) Kültür, 4) Spor, 5) Sanat Daire Başkanlıkları oluşturulmaktadır. Bunların başına da birer öğretim üyesi atanmaktadır. Ancak, bu yeni sistemin asıl uygulanacağı, mevcut kulüplerin bu sisteme nasıl entegre edileceği konusunda büyük bir belirsizlik vardır".*

En önemlisi, zaten Mediko-Sosyal kulüpleri büyesinde ("iyi niyetli" yöneticilerin bulunduğu okullar dışında) sıkı denetim altında çalışabilen kültüp kulüplerinin çalışmaları fiilen son bulmuş olacak.

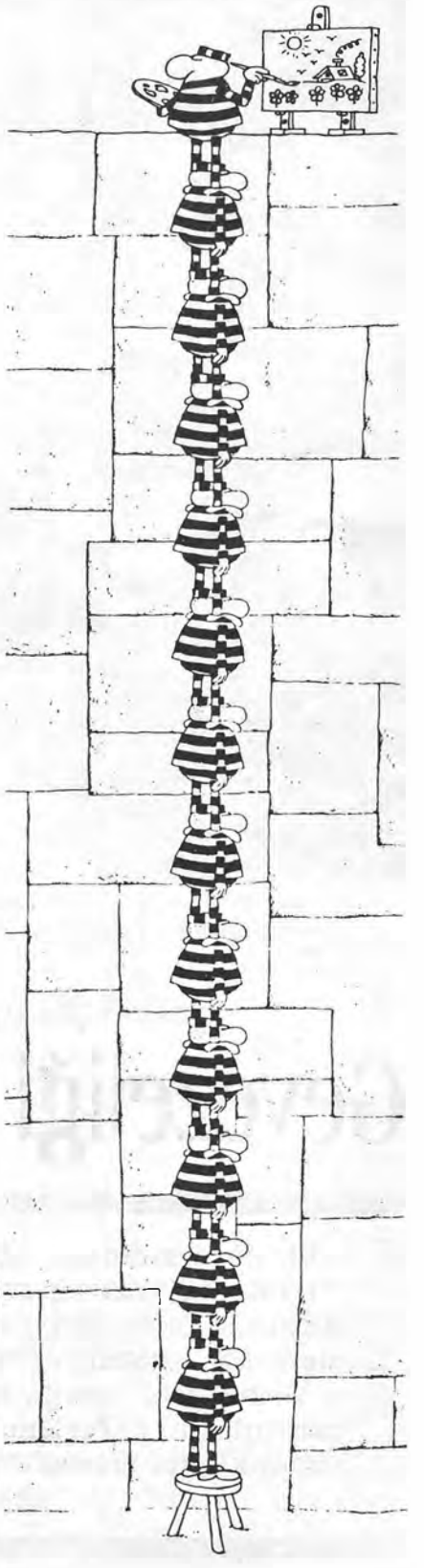

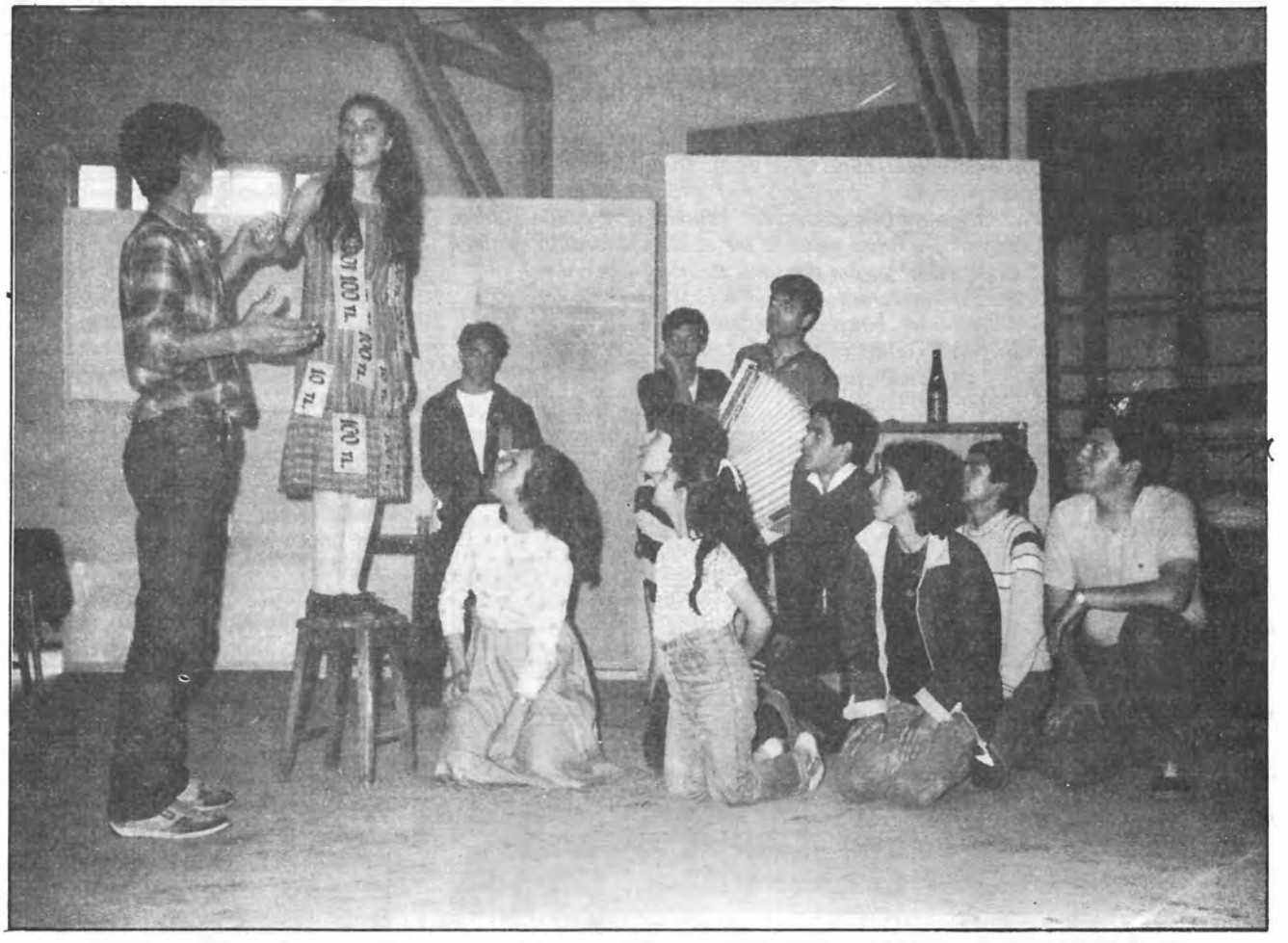

Hocalar dilediğini söylesin. Sultanahmet Ticaret Lisesi tiyatroculari provalardaki ortak çalışmayı kolay kolay unutamayacaklarını söylüyorlar. Derslerdeki ve rehberlik çalışmalarındaki küme çalışmalarından çok farklı. Kostüm, dekor gibi olanaksızlıkları unutturuyor.

Sosyal faaliyetini yapan geçip sırasına otursun

Gevezeliği tiyatroda mı öğrendin?

Bir sürü sıradan ''öğrenci''nin arasından ''tiyatrocu'' olarak sıyrılmak... En önemlisi okulun iticiliğinden biraz olsun uzaklaşmak... Liselerarası Tiyatro Şenliği'nin asıl gerçeği buydu. Geleneksel ''sevgi, barış, kardeşlik, boş zamanlarını değerlendirme'' tekerlemesi her zamanki gibi idarecilerin ''temennisi'' olarak kaldı.

MEHMET AYDOĞAN
RECAİ HALLAÇ
RAHMİ KARAGÖZ

Hey sen arkadaki! Derste gevezelik etmeyi tiyatroda mı öğrendin? Sahneye çıkıp şaklabanlık yapacağınıza oturup evde dersinizi çalışın. Sen, yarın çalış da gel, sözlü yapacağım haberin olsun!''

Böyle diyen hocalarına rağmen 15 Mayıs ile 16 Haziran arasında 33 lise-

den öğrenciler Fatih Şehir Tiyatrosu'na bambaşka bir heyecanla geldiler. Milli Eğitim Bakanlığı Vakfı'nın dördüncü kez düzenlediği **"İstanbul Liselerarası Tiyatro Şenliği"**ne ya da Sultanahmet Ticaret Lisesi'nden **Feray Karabulut**'ın deyişiyle **"Tiyatro Şenliği Yarışması"**na katılacaklardı. Seyirciler koltuklarına değil, kulise yöneldiler. Seyretmeye değil, oynamaya gelmişlerdi.

"Oyun günü erken saatlerde Fatih Şehir Tiyatrosu'nun kapılarını zorladık ve "Ya Bismillah" diyerek içeriye girdik. Biraz dinlenme, şakalaşma derken heyecanlı olmadığımın farkına vardım. Sonra oyunumuz müzikli olduğundan gitarist arkadaşımızla biraz çalışma yaptık. Saatler ilerledikçe sahneye adım atma zamanı geliyordu. Bir an heyecandan midemin ağrıdığını hissetim. Sinirimden ona buna çatmaya başladım. Bu sırada dekorumuz çoktan sahneye kurulmuş, tüm hazırlıklar tamamlanmıştı. Artık makyaja oturma zamanı gelmişti. Makyajım yapılana kadar aynaya bakmadım. Tüm rötuşlar bittiğinde suratının yaşlı ve yıpranmış bir kadın suratının kopyası olduğunu gördüm.

Artık hazırdık. Sıra sahneye, yaklaşık 350 kişiye hitap etmeye geliyordu. Ne tuhaf şeydi, ufacık bir odadan koskoca bir salona açılabilmek. Nedendi bu doruk noktasındaki heyecan? Sakin olmaya çalışmaktan başka çaremiz yoktu. İlk uyarı zili çaldığında ağzımdan fısıltıyla dualar çıkıyordu. Sonra iki, üç ve perde açılmış bile. Sıra bana gelip sahneye adım attığımda ilk lafı söyledim ve rahatladım.

Üç perdelik oyunumuzun ikinci perdesi bittiğinde aldığımız alkışların tadına varmaya çalışıyordum. Şimdi son perdeydi ve biz bu perdeyi de atlattığımızda yüzümüzün akıyla çıkacaktık bu işten. Sıra bana gelmişti ve benim rolüm gereği ağlamam gerekiyordu. O kadar da neşeliydim ki sahneye girerken. Nasıl ağlayacağım diye düşünürken başladım ağlamaya. Böylece oyunun finali gelmişti ve bizler, genç oyuncular oyunumuzu çıkarmıştık. Artık sıra seyircimizin beğenisini belirten alkışları almaktaydı."

Feray'ın anlattıklarının lisede sınava girmekten farklı olduğu çok açık. Aynı şekilde, tiyatro çalışması yapmak da ders çalışmaya benzemiyor.

Bu benzemezlikte derslerin illallah dedirtmesinin payı büyük. Genç tiyatrocuların çoğu "sonunda ders dışında da bir şeyler yapabilmenin" güzelliğini anlattılar. Tiyatro gruplarını çalıştıranların genellikle okulun edebiyat ho-

Oyun bittikten sonra yaşanan bu mutluluk şenlik bitip ödüller açıklandığında kaybolup gitti.

MEB Vakfı Genel Sekreteri

Kendine güvenen çıkar oynar

— Şenliğin amacı ne?

Akay— Vakıf, şenliği 1981 yılından itibaren organize etmeye başladı. Şenliğin amacı her şeyden evvel gençler arasındaki sevgi, kardeşlik duygularını güçlendirmek, tiyatro sanatını gençlere sevdirmek, onların boş zamanlarını değerlendirmek ve vakfın da bir sosyal ve kültürel etkinliğe katkıda bulunmasını sağlamak.

— Katılan oyunlar nasıl seçiliyor?

Akay— Okullar oyunları kendileri seçiyor. Ancak seçtikleri oyunlar yine okul öğretmenlerinin oluşturduğu bir denetim kurulundan geçiyor. Oyunun şenliğe katılmasında bir sakınca olmadığı bir raporla bize bildiriliyor.

— Vakıf liselere parasal yardım yapıyor mu?

Akay— Gayet tabiî, onlara da belli bir nispette yardım yapıyoruz. Buradan vakıfa da bir maddi destek oluyor. Gelirin yüzde 20'si okula, yüzde 80'i vakıfa kalıyor. Gelecek yıl şenliği Türkiye çapında yapmayı düşünüyoruz.

— Ama seyirci sayısı bunu pek doğrulamıyor. Birçok oyun neredeyse boş salona oynanıyor.

Akay— Bu sene seyircinin fazla olmamasının nedeni faaliyetin tatil dönemine sarkması. Çocukların bir kısmı aileleriyle birlikte tatile çıktı. Bir kısmı da okulla ilişkileri kesilince başka meşguliyetlere yöneldi. Bazı okullar da kendileri çok iyi faaliyet gösterip seyirci getirebildiler.

— Bazı arkadaşlar şenliğin ödüllü olmasının kendilerini rekabet havasına soktuğunu söylediler.

Akay— Şenlik adında da anlaşılacağı gibi bir yarışma değil. Fakat başarıyı teşvik etmek için ödüller veriyoruz. Tüm ekiplere de onur belgesi veriliyor. Yarışma şeklinde düşünülürse o zaman bu yarışı kazanmak için birtakım başka yollara sapılır. Lüzumsuz harcamalara gidilir. Güzel dekor yapayım, güzel kostüm alayım, jürinin gözüne daha hoş görüneyim düşüncesiyle sanat kaybolur. Şenlik amacından sapar. Burada değerlendirilen tamamen oyun gücüdür, sanattır, tiyatro sanatıdır. Kendine güvenen çıkar, sanatını gösterir. □

cası olmasına rağmen **"burada öğrenci-öğretmen ilişkisi de çok farklı. Çok daha samimi". "Derste hocalarımız bizi hep notla korkutuyorlar."** Uğrunda bu kadar ter dökülen, not korkuları yaşanan dersler matah bir şey olsa katlanmak daha kolay olacak ama **"tiyatroyla karşılaştırdığımızda okuldaki dersler ve veriliş biçimleri günlük yaşamın gerçeklerini vermekten çok uzak."**

Okul böylesine itici olunca bir kaçış, bir rahatlama yolu bulmak gerekiyor. Yani birçok genç tiyatrocu, tiyatroyla uğraşmayı düşünerek ya da seçerek değil, okulun iticiliğinden ve "tiyatrocu" imgesinin çekiciliğinden dolayı karar vermiş. Hele sahneye çıkarlarsa onlar artık birer "tiyatrocu" olacak ve kendilerine atfedilmiş olan ve bir geçiciliği, dolayısıyla bir önemsizliği ifade eden "öğrenci" veya "talebe" kimliğinin ötesinde bir anlam kazanacaklar; hem kendi gözlerinde, hem de başkalarının. **"Mesela kardeşim basket oynuyor. Herkes ona basketçi diyor. Ben de şimdi tiyatrocu oldum. Hele bir de ödül alırsak..."**

Peki tiyatro koluna girince ne oluyor? Ne olacağı bu kararın verildiği liseye göre değişiyor. Lisenin bulunduğu semt, öğrencilerin ve öğretmenlerin içinde yaşadıkları ve etkilendikleri sosyal ve kültürel çevre, lisenin bir kolej olup olmadığı, kolu çalıştıran kişi hep farklılık nedeni olabiliyor. Ama tüm farklılıkların ötesinde bir ortak belirleyen var ki o da tiyatro faaliyetinin bir lisede yapılıyor olması. Yani liseden kaçmak isteyen arkadaşlar, biraz daha farklı ama gene lise içinde bir yere kaçıyorlar. Ve bir "lise tiyatrocusu" olmanın kendine, daha doğrusu liseye özgü sorunlarını yaşıyorlar.

"Ailelerimiz kendi şartlanmışlığı içinde düşünüyor. Tiyatro çalışıyorsun, sınıfta kalıyorsun diyorlar." "Babaannem çok şaşırdı. Nasıl oynayacaksın dedi. Dansöz gibi mi?" "Soytarı mı, köçek mi olacaksın dediler. Otur adam gibi dersini çalış."

Bazı arkadaşlar bu açıdan şanslı. Ama aile muhalefetine maruz kalmayan insanların okulda da öğretmen, müdür ve her türlü idareci kösteğinden bağımsız çalışabilmeleri için çifte şans gerekiyor ki, buna günlük dilde mucize diyoruz.

"Arkadaş birkaç derse girmedi. Hoca tutuyor buna 'a evladım' diyor 'konulardan geri kaldın da bilmemneydi.'

➡

Yurdan Edgü: "Okullarda sosyal faaliyetler göstermelik yapılıyor."

Saint Benoit'in çalıştırıcısı:

Çocuklar 'hayır' demeyi öğrenmeli

— Okulunuzda tiyatro çalışmaları nasıl başladı?

Edgü— Geçen seneye kadar yoktu. Bakanlık eğitsel kol mecburiyeti koydu. Ne olduğu önemli değildi. Yün örgü kolu da olabilirdi, çiçek kolu da. Onların istediği 35-40 çocuğu bir yerlerde oyalamak. Yani okulda 700 çocuk varsa bunları bir yerlere bölmek. Ama bir şeyler yapılsın, yapılmasın idare için önemli değil bu. Bakanlık için de değil.

— Çalışmalar hangi koşullarda yürüyor?

Edgü— Çocuklar çalışmalara gönüllü olarak katıldı. Haftada 45 dakika zaman ayrılıyor. Bunun da bir kısmının toparlanmayla, yoklamayla geçtiğini düşünün, geriye bir şey kalmıyor.

Fon yok, sahne yok, çalışma yeri yok. Bazen evimde çalıştık, koridorda, öğretmenler odasında. Kostümleri kendimiz hazırladık. Ben evden elbise getirdim, koronun giysilerini veliler getirdi. İdare bize dokunmayın da ne yaparsanız yapın diyor. İdarenin bize sunduğu koşulları aşarak geldik buraya. Yani bu iş göstermelik yapılıyor okullarda.

— Okul hayatıyla tiyatro çalışmasını karşılaştırsanız...

Edgü— Okulda spor yok, eğlence yok, hiç bir şey yok. Eğlenmeye de ihtiyaçları var. Burada dersin dışında da bir şeyler olduğunu görüyorlar. Oyundan yola çıkarak oturup birçok şeyi tartışıyoruz. Fransız terbiyesinin getirdiği bir "sir" geleneği var. Çocuklar başları eğik dolaşıyorlar koridorlarda. Okul vermiyor cesareti. Burada artık hep evet demiyorlar. Ben de hayır dedirtmeye çalışıyorum. Bu alışkanlığın kazanılması gerek. Bırakın doğru olana bile hayır diyebilsinler!

— Sizce şenlik amacına ulaşıyor mu?

Edgü— Bu iş baştan ters. Parayla şenlik olmaz. Burada amaç çocukları kaynaştırmak, yarıştırmak değil. Genç insanlar 300 T.L bilet, 200 T.L da yol parası verip bu yaz sıcağında buraya nasıl gelsinler? Hangi lisenin oyunu varsa o lisenin öğrencileri geliyorlar. Sonuçta kendimize ve jüriye gösteri yapmış oluyoruz. Ayrıca biz birçok okula önerdik, gelip size de oynayalım dedik. Biletler 300 T.L olacağına 50 T.L olsun. Hem size de gelir kalır dedik. Böylece buraya gelemeyen öğrenciler birbirlerini tanımış olacaklardı. St. Benoit öğrencilerinin de aydan gelmediğini anlayacaklardı. Ama nedense bu kaynaşma arzu edilmiyor. Ne bakanlık ne de okul yönetimleri tarafından. Hocalar da lafa gelince yarışmaya karşı. Ama bakıyorsunuz, hepsi yarışmaya hazırlanıyorlar. Herkes yarışmayı, ödül almayı istiyor. □

Hocam, diyor, ben arkadaşlardan öğreniyorum. 'Yaa öyle mi', diyor 'yarın gel sözlü yapacağım seni.' Kasıt orada o çocuğa zayıf vermek. Yani gene egoistliğini tatmin etmek oluyor, başka bir şey değil."

"Örneğin ikmal imtihanlarına falan gireceğiz. Bu ikmal imtihanlarında resmen gidip yalvarmamızı istiyorlar. 'Ne kadar büyük tiyatrocu olsa da işte geldi bak, ayağıma kapandı' gibilerinden." Okulun kapısından girerken çocuklarla **"Vay, büyük tiyatrocular geldi"** diye dalga geçen hocaları, dekorda kullanmak üzere bez ve seloteyp almaya giden, üstelik tatil günü okuldaki provaya önlüksüz gelme cüretinde bulunan öğrencilere **"anarşist"** diyen müdürleri arkadaşlar öve öve bitiremediler.

Hocalar, müdürler ve bilcümle idareciler tiyatroyu sevseler de sevmeseler de madem ki liselere sosyal faaliyet mecburiyeti kondu, bu faaliyet yaptırılacaktır. Genç tiyatrocular da bu mecburiyetten hiç şikayetçi değil. Tiyatro çalışmasına girmek onlara daha önce tümüyle yabancısı oldukları duyguları yaşatmış. Bir oyun çıkarmak kolektif bir çalışmayı gerektiriyor. Herkes hem kendine, hem diğerlerine karşı sorumlu. Mesela bir kişinin provaya gelmemesi bütün işi aksatabiliyor; aynı şekilde oyun sırasında söylenen her söz, yapılan her hareket oyunun kaderi üstünde büyük öneme sahip. Sınıfta **"herkesin kendi çıkarını gözeterek"** girdiği ilişkilerden çok farklı bir ilişkiyi yaşayan tiyatrocular arasında da sınıftakinden çok farklı bir kaynaşma oluyor. **"Grup halinde bir şeyler yaratmanın tadı var burada. Tiyatro bencilliğimizi yıkıyor, bize birlikte yaşamayı, birlikte çalışmayı öğretiyor."**

"Ayrı dünya" gerçekten ayrı mı?

"Burası ayrı bir dünya". Kolektif çalışmaların ve ortak amaçların değil, rekabetin ve üstte olma çabasının hakim olduğu "dışarıdaki dünya" ile karşılaştırılınca burası gerçekten ayrı bir dünya. Ama bu ayrı dünya da büyük ölçüde dışarıdaki dünyanın kuralları tarafından belirlenmiş. Dolayısıyla bir taraftan bakınca "ayrı" olan dünyalar, başka bir yerden bakınca aynılaşıyor.

Genç tiyatrocular, başkalarının seçtiği bir oyunu genellikle çalıştırıcıların istediği bir biçimde oynamak zorunda kalıyorlar. **"Bazen bu oyunun bizimle ne ilgisi var diye düşünüyorum. Veriyorlar metni elimize, doğru dürüst yorumu bile yapamadan başlıyoruz ezberlemeye. Ders çalışmak gibi. Oyunu kendimiz yazmak isterdik." "Oyunu kendileri yazamazlardı, birlikte de yazamazdık"** diyor bir çalıştırıcı, **"bu riskli olurdu."**

Oysa arkadaşlar kendi yazdıkları ya da seçtikleri ve yorumladıkları bir oyunda kendi hayatlarını ve düşüncelerini bulacaklardı. Daha da önemlisi bu çalışma sırasında okuyacakları, tartışacakları ve deneyeceklerinin etkisiyle sadece söz dinleyen ve söyleneni yapan değil, söz söyleyebilen insanlar olma yolunda bir adım daha atacaklardı. Hazırlanmış bir şeyi birlikte yapmaktan alınan zevke, yapılan bir şeyi birlikte hazırlamanın da mutluluğu eklenecekti.

Sahne arası heyecan. Biraz sonra onlar da çıkacaklar (üstte). Salonda birkaç koltuk tıklım tıklım doluydu. Bilet 300 TL. olunca (altta).

Bilgilerini ve tecrübelerini oyuna katamayan, dolayısıyla böyle bir çalışmadan edinilecek tecrübeleri de hayatlarına aktaramayan genç tiyatrocular birer uygulamacı durumuna düşüyorlar. O zaman da **"öğrenciler tiyatro yapıyor"** demek yerine **"öğrencilere tiyatro yaptırılıyor"** demek daha anlamlı. Jüri başkanı Haluk Şevket de **"Öğrencilerin başına bir öğretmen geliyor, genellikle kendi koşullanmışlığı çerçevesinde onları yönetiyor. Böyle bir ortamda gençler tiyatro yapmış olmaz, robotlar tiyatro yapmış olur"** diyor.

Kendi "ayrı dünya"larında da dışarıdaki dünya tarafından tanımlanmış ilişkilerden tümüyle kurtulamayan gençler ödüllü bir şenliğin getirdiği yarışma havasına da giriyorlar. Ödülün getirdiği rekabet havasından hemen herkes şikayetçi, çünkü yarışma tiyatro faaliyetini çekici kılan her şeyin tersini gerçekleştiriyor. **"Birbirimizi rakip olarak görmeye başlıyoruz." "Herkes ben birinci olacağım diyor. Bir heyecan var, insan kendisini sergileyemiyor."** Bir okul yöneticisi de **"Yarışmayı kaybeden çocuk bunu hazmedemiyor, bir stres içine giriyor. Tiyatro amacından uzaklaşıyor"** diyor.

Ne olursa olsun, arkadaşlar tiyatro çalışması sırasında yaşadıklarını kolay kolay unutamayacaklarını, **"her şeyin bitmesiyle beraber"** hayatlarındaki boşluğu yeniden duymaya başladıklarını söylediler. Neden tüm bu güzellikler "ayrı dünyalar" içinde sınırlı kalsın?

Unutmadan ekleyelim, şenlik büyük ödülünü Ümraniye Lisesi, En İyi Özgün Yorum Ödülü'nü Mehmet Beyazıt Lisesi, Jüri Özendirme Ödülü'nü Galatasaray Lisesi ve Kabataş Erkek Lisesi, En İyi Ekip Çalışması Ödülü'nü de Kartal Lisesi ve İzzet Ünver Lisesi aldı. □

Bu heykel Yonca Saraçoğlu'na ait.

Parkta otuz kadar heykel yakalandı

NİLÜFER ERGİN

Ankara Sıhhiye meydanındaki Hitit anıtının yıkılıp yıkılmayacağı tartışması sürüyor. Heykelin yıkılması gerektiğini savunanlar, "Türk kültürünü yansıtmadığını, bize yabancı olduğunu" söylüyorlar. "Hititler bize yabancı mıdır, değil midir?" konusu tartışılıp duruyor.

İstanbul Fındıklı parkında heykel bölümü öğrencilerinin açtığı açıkhava sergisini görünce bu sorun aklımıza geldi.

Fındıklı parkındaki sergide boyacı çocuk heykeli, parkta oturan sevgililer heykeli vs. var. Acaba bunlar Türk kültürüne yabancı mıdır? Yoksa Türk tarihi boyacı çocukların ve sevgililerin değil, cengaverlerin ve kahramanların tarihi olduğu için asla böyle heykeller yapılmaması mı icap eder?

Bütün bunlar bir yana, bir heykel aslında bir insanı ne zaman ve nasıl ilgilendirir? İnsanlar bir heykele "acaba bu bizim kültürümüze uygun mu?" diye düşünüp mü sahip çıkarlar; yoksa o heykel onların yaşamında dolaysızca, öylesine yeraldığı zaman mı?

İstanbullu okurların, eski adı ile Güzel Sanatlar Akademisi'nin yanındaki Fındıklı parkının çevresine işleri düştü ise ya da oraya buraya giderken Meclis-i Mebusan caddesini kullanıyorlarsa, parkın alışılmış yeşilinden ayrı birtakım renkli "şey"lere dikkat etmişlerdir. Hele ki yollarını biraz değiştirip parkın içerisinden geçtilerse uzay filmlerinde görmeğe alıştıkları bir sahne canlanmıştır gözleri önünde: Bu görüntüyü, donmuş kalmış park insanları oluşturur. Bir ayakkabı boyacısı çocuk elinde fırçası ile, bir çaycı tepsisindeki çayı sunarken, bir grup çocuk yüzlerinde gülücüklerle oynarken, sevgililer çekildikleri ağaç altında; hepsi donmuş, zamanı durdurmuştur.

Sayısı 30'u bulan heykellerin "doluştuğu" bu parkta kimi zaman bir ayakkabı boyacısı çocuk omuzunda sandığı ile durup dikkatle, belki de kendine benzettiği boyacı çocuk heykelinin sandığını (o da heykel) inceler; veya bir Fındıklı delikanlısı çevresindeki arkadaşlarını kadın heykelinin önüne sürükleyip "benim manita beni beklerken

heykel olmuş" der; parkın tombalacısı "bir benim heykelimi yapmamışlar" diye isyan eder; bir anne çocuğuna "üç kuruşluk şey için laf işiteceksin, elleme" diye bağırır; bir başkası "niye bunlar düzgün değil, benim bildiğim heykelin üstü pul pul parlar" diye söylenir; 6 yaşlarında bir oğlan çocuğu soyutlanmış, ince-uzun, çizgileri güçlü bir heykel gurubunu annesine gösterip "anne, son zamlardan sonra aile böyle olmuş" der; kıyıdaki balıkçı "kızım senin heykel geceleyin düştü, biz kaldırdık, şunu artık bir ağaca daya" diye azarlar. Tabii bu arada kimi heykelin üstüne oturulur, kimisi çocuklar oynarken düşer, ninenin biri "oğlum gel şunu anlat bana" diye "izahat" ister... ama insanlar heykelleri tanırlar, onlarla birlikte yaşarlar.

Fındıklı parkında, 1 Haziran-30 Haziran arasında işte böyle şeyler oldu!

"Neden bu sergi?" sorusuna gelince: Anadolu yarımadasının bir kültür beşiği olmasına, Anadolu insanının yüzyıllarca heykelle içiçe yaşamasına karşın yakın tarihimizde politik çıkar ilişkileri çerçevesinde sanatla insanımız arasında oluşan uçurum, özellikle de heykel sanatında açığa çıktı. Heykelin şansızlığı Müslümanlığın başlangıcında put kabul edilmesi ve bu arada sanatın evrenselliğine karşı direnen güçlerce engellenmesi. Aslında heykelden korkulması için put sayılması gerekmiyor. Çünkü heykel, -yani üç boyut- insanla çok doğrudan bir ilişki kurar. Bir insana zorla roman okutamazsınız, zorla baleye götürüp klasik müzik dinletemezsiniz. Ama onun hergün dinlendiği parka diktiğiniz heykel, işine giderken telaşla bile olsa gözüne takılan meydandaki üç boyutlu nesne onu düşündürür. Yaşamı üzerine yorum yapmaya davet eder. İnsanı sanata ister istemez katar.

Bunun için, insanların öyle herşeye katılmasını istemeyenler heykele fazla önem vermezler. Buna heykeltraşlık mesleğinin özünde taşıdığı zorluklar eklenirse... bir de devletin öğrencilik aşaması sonrasında heykeltraşları kendi haline bırakmasıyla onların hiç istemeyerek mesleklerinin dışında işlerle uğraşıp mesleklerinden taviz vermek zorunda kalmaları düşünülürse, bizim ülkemiz şartlarında bir avuç heykel sanatçısının yaşam kavgası verebilmesinin zorluğu ortaya çıkar.

Bizler, bütün bu bilgilenmeler doğrultusunda Anadolu insanının özünde, yapısında taşıdığı hoşgörü ve çalışan, üreten insana duyduğu saygıya sığınarak sanatımızı tanıtma ve sevdirme uğraşısına girdik. Çünkü biliyoruz ki insan, tanıdığı şeyi sever ve sahip çıkar, birlikte içiçe yaşadığı değerleri korur ve gözetir. Heykelin onun geleneğine, göreneğine ters düşmediğini, tersine onu ve sorunlarını yansıttığını ancak böylesi bir ilişki içinde bilir.

Evet, bunun için sergiyi açık havada, parkta açtık. Günlük yaşamı sırasında bir park içerisinden gelip geçen kent insanı sanatın bir dalı ile içiçe yaşasın, çocuğunu gezdiren anne, gördüğü şeylerin ne olduğunu soran çocuğuyla konuşsun, insanlar dinlenirken heykeli ve kültürünü tanıyabilsin, konu-komşusu ile tartışabilsin, bir yakınının bu mesleği seçmesine artık karşı çıkmasın diye.

*Soldaki heykel **Rahim Ekiz'e**, sağdaki heykel **Yonca Saraçoğlu'na** ait.*

Bu arada heykellerimizin yıpranmasını (en azından doğa koşulları nedeniyle) ve belki de bir ayın sonunda yokolmasını göze aldık. Çünkü bu bir eğitim ve kültür sorunudur. Serginin önümüzdeki yıllarda tekrarlanması bu eğitimi gerçekleştirecektir.

Şimdi en büyük isteğimiz sergiyi İstanbul'un belli başlı semtlerine, parklarına taşımaktır. İstanbul belediyesi ile kuracağımız ilişkinin olumlu sonuçlanacağını umuyoruz. Bu yıl hazırlık sürecinin kısa oluşu ve ekonomik sorunlar, kullandığımız malzemenin kalıcı olmasını engelledi. Gelecek sergilerde kalıcı malzemelerle yapacağımız heykelleri İstanbul parklarına ve kent insanına armağan edeceğiz.

Sözümüzü, bugün görevimizin Anadolu'nun yüzyıllardır toprağında filizlendirdiği, yaşattığı kültür değerlerini ve heykel sanatını sevdirmek ve öz değerlerine artık sahip çıkmasını sağlamak adına çalışmak olduğunu söyleyerek bağlayalım. □

*Önde ve sağda bulunan heykeller **Füsun Güngör'e**, soldaki **Ümit Öztürk'e** ait.*

Can-ı gönülden

EVRENSEL GENÇLİK HAREKETİ: GÖNÜLLÜ HİZMETLER

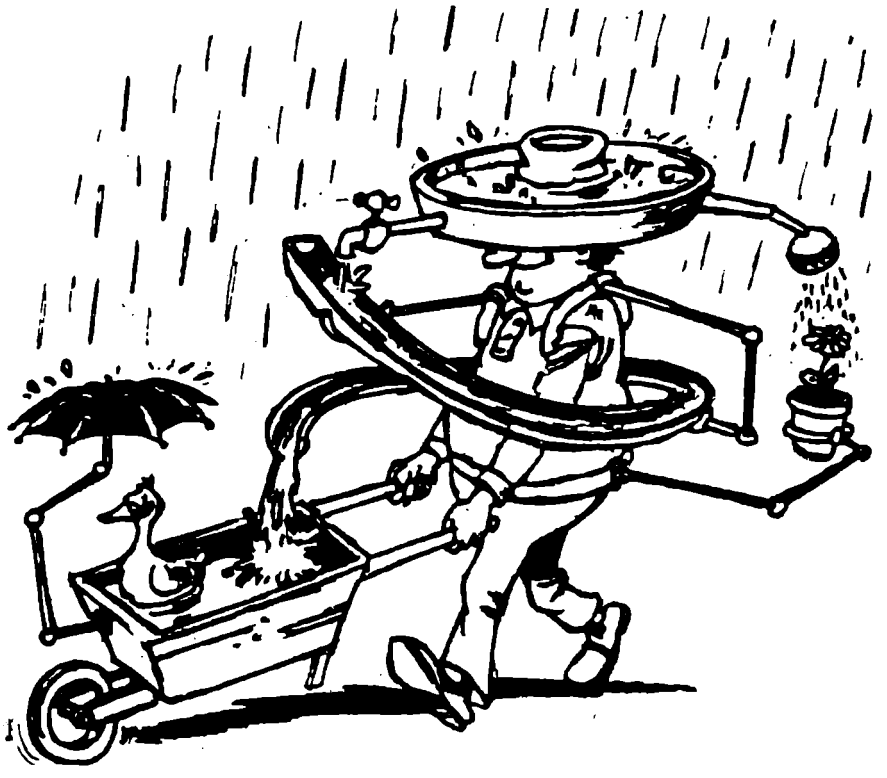

İRFAN EROĞLU
KEMAL CAN

"Gönüllülük", tek başına oldukça geniş bir çerçeve içeren, yuvarlak bir anlam taşıyor. Öyle ki içinde her türden faaliyetin her biçimde yeralması mümkün. Yalnızca gönüllü olduklarını söylemeleri yeterli. Bu kadar yuvarlak bir kavram elbette istenilen yöne çekiştirilebilen karmaşık anlamları bağdaşık göstermek için en iyi yol oluyor. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, hıristiyan çocuklarının askere alınması, "gönüllü ocakları" ve "gönüllü ağaları" aracılığı ile bu kavram arkasında yapılıyordu. Haçlı seferleri sırasında "gönüllü çığırtkanlar" gönüllü asker topluyordu. Ayrıca kürklü bayanların boy gösterdiği hayvanları koruma dernekleri de "gönüllü" dernekler arasında yeralıyor. Oldukça eski bir tarihi olan "gönüllülük" için böyle binlerce örnek gösterilebilir. Yüzyıllardır karşımıza binbir biçimde çıkan gönüllülük, yirminci yüzyılın başlarından itibaren önemli nitelik değişimleri gösteriyor.

Geçmişte manevi, ulvi, insani, ... vb. değerlere bağlı olarak peygamberimsi bir hava taşıyan gönüllülük, iki büyük savaş sonrasında dünyevi nedenlerle canlandırılmaya başlanıyor. İki büyük savaşın enkazı, bu kavrama ivedi biçimde yeni bir anlam verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarıyor. 1945'ten sonra Avrupa'daki ekonomik-sosyal hareketler ve "yeniden-inşa" görüşü, gönüllülüğe yeni bir yorum getiriyor. Bu noktadan sonradır ki "gönüllü gençlik çalışması" kavramı oluşmaya başlıyor. Gönüllü hareket, bu aşamadan sonra önce Avrupa, sonra dünya gençliği üzerinde yaygın bir yapılanma gösteriyor. Bu yapılanmayla birlikte değişik ve çeşitli faaliyet alanları geliştiriliyor.

Toplyekün bir gençlik hareketinin dayanaklarından birini oluşturuyor gönüllülük. Artık günümüzde uluslararası düzeyde, gençliğin yarattığı anlamlı bir faaliyet alanı haline geliyor. Hayırseverlik kavramında sıkışmayan, gençliğin kendine hizmet götürdüğü bir anlam kazanırken, birlikte tavır geliştirmeyi getiren örgütlenmeler doğuyor.

Böylesine yaygınlaşmış faaliyetlerin bugün için ülkemizde görülmemesini kendimize dert edindik. Geçmişte ülkemizde de belli sınırlar içinde sürdürülmeye çalışılan faaliyetler bugün ticari işletmelerin elinde. Güçlü ve yaygın bir gençlik örgütlenmesinin olmayışı, gönüllü hareketin ülkemizde yeterince tanınmamasında temel neden olarak görünüyor. Çünkü şirketlerin hazırladığı organizasyonlar ile üç haftalık görece edilgin bir aktivitenin pek de anlamlı olabileceğini sanmıyoruz. Hazır bir sosyal tatmin alanına dışardan katılmanın oldukça boş bir iş olduğunu söylemek pek de yanlış olmaz. Amaç gençlerin kendileri için birlikte birşeyler yapması ise, bu faaliyetin birlikte üretim yönü gözardı edilmemeli.

Dünya gençliğini oldukça önemli bir ölçüde içinde barındıran böylesi bir olgu, hem gençlik tarihi açısından, hem de gençlik aktivitelerinin bugünkü seyri açısından atlanmaması gereken bir konu olsa gerek. □

Duvarcı ustalarından gençlik hareketine

Gönüllü hareketi bir bütünlük içinde açıklamaya çalışmak oldukça yüzeysel olmak gibi bir sakıncayı doğuracağından, kalıp tanımlar yerine tarihi gelişim sürecini incelemek daha anlamlı olacaktır sanırız. Çünkü birbirinden bağımsız faaliyetlerin bir bütünlük içinde sosyal bir hareket olmaya başlamasıyla birlikte ortaya konan yeni anlam, yine de geniş bir çerçeveyi içeren bir yorum taşıyor. Gönüllü hareket, "gönüllü gençlerin", aslında bir biçimde yapılmak zorunda olan işleri bir üretim içinde şekillendirmek amacına yönelmiş. Bu bir anlamda, gençliğin, "çoğunluğun" yaşamına bir aşamada katılmasını içermekte. Özellikle yabancılaşmanın, bireyciliğin yoğunluğunun ağır biçimde hissedildiği çağımızda, bireyin kendine ve "diğerlerine" karşı sorumluluklarının "toplumsal yaşamın genel işleyişi" dışına çıkılmadan, üretim içinde pekiştirilmesi amaçlanıyor. Bu bağlamda "merhamet" anahtar sözcük olmaktan çıkıyor. Böylece geleneksel gönüllülükle bağlantılı olarak ortaya çıkan tökezlenmeler aşılmak isteniyor.

Gönüllü gençlik hareketi, ilk başlarda gönüllü fakat pek de genç sayılamayacak bir oluşumun genç filizi olarak ortaya çıkıyor. Birkaç yüzyıllık bir oluşum, yani masonluk bir anlamda bu hareketin çıkış noktası. Önceleri masonların gönüllü birtakım faaliyetler etrafındaki örgütlenmeleri teşviki ile başlayan bu hareket savaş sonrası Avrupa'nın yeniden imarı görüşü ile bütünlenerek bu düşüncenin bir parçası oluyor. İki büyük savaş sonrasında Avrupa'da pek önemli sayıda genç kalmamasına rağmen gönüllülük faaliyeti gençliğe bulaşıyor. İlk olarak Belçika'da örgütlenmeler görülüyor. Başlarda masonların destekleriyle yaşayan örgütlenmeler daha sonraları Belçika dışına taşarak Avrupa'ya yayılıyor. Bu yayılmayla birlikte bu işe her yönden bir yığın el uzanmaya başlıyor. Bunların başında zaten yıllardır "gönüllü misyonerlik" hizmeti veren Hıristiyan örgütleri gelmekte. Ayrıca savaş sonrası oldukça kötü durumdaki Avrupa'da, en azından ilk başlarda devlet yöneticilerinin bu faaliyetlere çanak tutması açıklanabilir bir gelişme. Her anlamda "kontrollü" bir gönüllü yeniden-imar hareketinde gençliği kullanmak devlet büyüklerine cazip gelmiş olmalı. Genel olarak bu biçimde ortaya çıkmaya başlayan, gönüllü hareket, kısa bir zamanda geniş bir yayılma göstererek tüm Avrupa'da bir yığın örgütlenmenin oluşmasını sağlıyor. Bu örgütlenmeler başta birbirinden kopuk olarak oluşmakla birlikte, sonraları çeşitli faaliyet öncelikleri taşıyan örgütler birbirleri ile ilişki kurmaya başlıyorlar. Böylece bir süre sonra çeşitli yerlerden değişik yardımlar alan birlikler oluşmaya başlıyor. 1948 yılında **Unesco** bünyesinde bu konu ele alınarak **Unesco**'nun "kanatları" altında **CCIVS (Uluslararası Gönüllü Hizmetler Koordinasyon Komitesi)** kuruluyor.

İlk başlarda yalnızca gönüllülük kavramı üzerinde şekillenen harekete, önemli bir ayrım getirilerek, gönüllü gençlik kavramı gelişmeye başlıyor. Gençliğin üretimsiz ve edilgin yaşamına bir alternatif arayışı gönüllü hizmet alanına etkin bir biçimde katılmaları sonucunu doğuruyor. Bu aşamadan sonra gönüllü hareket, hayırseverlik "güdüsünden" farklı bir anlam kazanarak gençliğe maloluyor. Bu temelde gençlik içinde hızla yayılmaya başlayan hareket, binlerce Avrupalı genci biraraya getiriyor. Avrupa Birliği fikri ile gelişen örgütsel birlikler tüm Avrupa gençliği için "birlikte davranma", bir arada bulunma ve ilişki kurabilme olanakları sağlıyor. Avrupa'daki bu hareket Yeni Dünya'ya sıçrıyor ve Vietnam Savaşı'na kadar olan dönemde hızlı bir gelişme göstererek özellikle ABD ve Kanada'da geniş bir yayılma oluşuyor. Ayrıca Avrupalı ve özellikle Amerikalı gençlerin gelişmemiş ülkelerle ilişki kurmaya çalışmaları ile birlikte Üçüncü Dünya ülkelerinde de gönüllü hareket yaygınlaşmaya başlıyor. Bu ülkelerin gençleri de "gelişmiş ülkelerin gençleri ile elele, kardeşçe kendi ülkelerinin kalkınması çabasında bir yer tutmak amacıyla" gönüllü hareketi benimsiyor.

Gönüllü hareket kendi iç dinamiğini yaratmaya dönük olarak, yeni aktivitelere yöneliyor. Buna bağlı olarak, dar çerçevelerden kurtulmak amacı ile değişik yörelerde ve değişik amaçlarla kamplar düzenleyerek faaliyet alanlarını genişletmeye çalışıyorlar. Böylece gönüllü çalışma kampları ortaya çıkmaya başlıyor. Gönüllü hareketin bir parçası olmaya başlayan kamplar, beraberinde bir tür özgür ve üretime dönük "izcilik" faaliyeti halini alıyor. Ancak daha sonraları kamplar çeşitli amaçlara bağlı değişiklikler geçirerek, tartışma ya da dayanışma kamplarının gündeme geldiğini görüyoruz.

Bu kamplarla birlikte daha yakın ilişki kurabilen çeşitli ülkelerin gençleri; bu ilişkilerin bir sonucu olarak gönüllü değişimi ve uluslararası kampları oluştu-

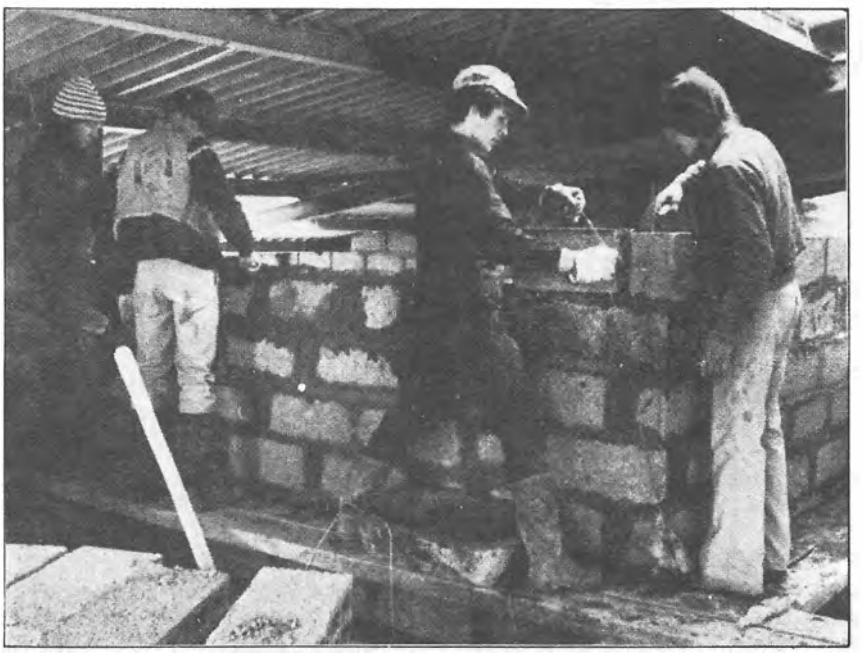

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da büyük bir yıkım, büyük bir inşaat faaliyeti. Devlet, inşaatlarda gönüllü çalışan gençlere sevecenlikle bakıyor. Ama sonra iş merhametlilik, yardımseverlik boyutlarını çok şaşıyor.

Can-ı gönülden

ruyorlar. Değişli kültürlerden gelen gençler yakın ilişkiler kurarak bir dayanışma platformu oluşturuyor. Bu dayanışmanın ve uluslararası kuruluşların çabaları ile gençlere çeşitli kolaylıklar ve bir anlamda ayrıcalıklar sağlanıyor. (Bu kolaylıklar, özellikle de indirimler sonradan bazı açıkgöz turizmcilerin işine epey yarayan bir şey oluyor.)

Bu kolaylıklar sayesinde gençlerin ülke sınırlarının duvarlarını aşarak "yaşlılarca" rahatsız edilmeden ve kısıtlanmadan dolaşabilmeleri sağlanıyor.

Gönüllü hareket, gençlik hareketi niteliği kazandıktan sonra hizmetlerin gençlik sorunları üzerinde yoğunlaştığını ve **"gençliğe hizmet-gençlerle hizmet"** sloganının ortaya çıktığını görüyoruz. Böylece gençliğin "gönüllü" olarak kendine hizmet ettiği bir alan oluşuyor.

Kamp ne işe yarar?

Çeşitli amaçlarla ve çeşitli alanlarda düzenlenen kamplar, gönüllü hareketin en vurucu eylem biçimi. Gönüllü hareketin bir "kampçılık kültürü" yaratması bu bağlamda oldukça doğal bir sonuç. Aslında tek tip bir kamp faaliyetinden sözetmek pek mümkün değil. Genel olarak, basit şartlarda beraber yaşayan, birlikte öğrenen, gönüllü insanların çalıştığı iki-dört haftalık uluslararası nitelikli aktiviteler olarak karşımıza çıkıyor, kamplar. Ya fiziki güce dayalı çalışma kampları ya tartışma kampları, ya da uzun süreli eğitim gezileri şeklinde olabiliyor. Toplumsal sorunlar ve özellikle gençlik sorunlarında ilgi yaratmak ve sürekliliğini sağlamak gibi bir misyonu yüklenen kamplar, gençlerin "kendi adlarına" üretime katılmalarını gündeme getiriyor.

Kampların hizmet alanı olarak seçtikleri olaylar, örgütlerin bakış açısına bağlı olarak ayrılıklar gösteriyor. Bazı örgütler sosyal kamp diye adlandırdıkları sakatların rehabilitasyonu veya yaşlılara yardım projeleri üzerinde çalışıyorlar. Bazıları ise dayanışma ve tartışma kampları açarak ya bir sorunu birlikte tartışıyor ya da Filistin'le veya Nikaragua ile dayanışma kampları türünden faaliyetler yürütüyorlar. Birtakım başka kuruluşlar ise yine örgütlerin bakış açılarına ve uzmanlık dallarına bağlı olarak salt fiziki çalışma kampları düzenliyorlar. (Orman çalışması, çevre koruması, okul yapımı gibi.) Tabii tüm bu çalışmaları birlikte yürüten veya yalnızca biri üzerinde uzmanlaşmış örgütler de mevcut. Kampçılık her ne amaçla ve her ne alanda yapılırsa yapılsın kampa katılanlar arasında oldukça güçlü, masonik diyebileceğimiz bir bağ oluşturduğu kuşkusuz.

Uluslararası Barış İçin Çalışma Kampı'nın amblemi (üstte). "Mobility International"ın afişi (altta). Bu kuruluş, sakatlara sakat değil, insan muamelesi yapılmasını sağlamaya çalışıyor.

Gönüllü hareketin kampçılıkta birlikte birçok değişik eylem biçimini yaygın biçimde kullandığını belirtmek gerekiyor. Bu aktivitelerde eğitim gezileri, seminerler, mitingler ve yayın faaliyetleri uluslararası boyutlarda yaygın biçimde gerçekleştiriliyor. Ayrıca bu tür faaliyetlerin desteklenmesi amacı ile Avrupa Konseyi bünyesinde oluşturulan EYF (Avrupa Gençlik Fonu)'nin önemini belirtmek gerek. Avrupa Konseyi'nin bir alt birimi olan Avrupa Gençlik Konseyi ise ülkelerin ulusal gençlik konseyleri temsilcilerinden oluşan bir kuruluş olarak, bu aktiviteler için yönlendirici rol oynamakta. Aslında yalnızca gönüllü örgütlerle değil tüm Avrupa gençliğinin her türden faaliyetleri ile ilgilenen Avrupa Gençlik Merkezi'nden de sözetmek gerek. Gerek Konsey, gerekse Avrupa Gençlik Merkezi tüm gençlik aktiviteleri ile olduğu gibi gönüllü gençlik hareketi ile ilgili çalışmalar yapmakta.

Hem gönüllülük, hem ticaret

Bu denli kapsamlı, böylesi geniş bir alandaki faaliyetlere her yönden değişik amaçlı eller uzandığını söylemiştik. Bu temelde ilk ortaya çıkış amacıyla, yeni bir girişimin her çakıştığı noktada hareket birçok tökezleme yaşıyor. Birçok çıkar grupları bu işten kendilerine pay çıkarmayı başarabiliyorlar. Gönüllü hareketin yarattığı ortamda filizlenen yeni birtakım kârlı pazar oluşumları gözleniyor. Gençlik turizmi alanı genişliyor, kamp organizasyonu masrafları hiç de gerekmediği kadar şişiriliyor falan. Ayrıca birçok örgüt —çoğunlukla dini kuruluşlar— kendi misyonerlik faaliyetlerinin yayılması bakımından önemli bir araç olarak yaklaşıyorlar bu harekete. Bunlarla birlikte resmi otoriteler gençliğin "zararsız" bir alanda istihdam edilmesi amacına yönelik "kontrollü gönüllü" örgütleri desteklemekten geri kalmıyorlar. Bazı iş çevreleri de kendi destekleri ile kurulmuş sözde gönüllü örgütleri aracı kullanarak ucuz işgücü sağlamaya çalışıyorlar. (Paralı kamplar). Bunların dışında kampçılık faaliyetinin işlerliğini sağlamak için yetiştirilmiş kamp liderlerinin her zaman "gönüllü' oldukları da pek söylenemez.

Gönüllü hizmetleri, turizmle bağlantılı düşünen servisler, şirketler ve acentalar ise sosyal faaliyetlerin ve turizm hareketinin yarısından fazlasını gerçekleştiren milyonlarca gencin oluşturduğu bu geniş pazarı en kârlı biçimde kullanma hesapları yapıyorlar. Bazen hükümet dışı ve gönüllü örgütlerin yapması gereken bu faaliyetleri bu ticari işletmeler yüklenebiliyor. (Ülkemizde olduğu gibi). Sonuçta, belki gençler için birşeyler yapılıyor ama gençlerle birlikte değil.

Gençlik turizmi gençlere değil, turizmcilere yarıyor

Gençlik turizmi, yirminci yüzyılın başından beri varolan, ancak ikinci büyük savaş sonrası hızla gelişen ve yayılan bir oluşum. Gençlerin daha rahat koşullarda, özgürce ve yaşlılarca rahatsız edilmeden dolaşabilmelerine yönelik bir faaliyet alanı. Bu amaçla özel olarak bu alanda yoğunlaşan turizm kuruluşları ortaya çıkıyor. Uluslararası düzeyde gençlik faaliyetinin koordinasyonu için 1901 yılında **FIYTO** (Uluslararası

Gençlik Seyahat Kuruluşları Federasyonu) kuruluyor.

Aslında gençlik turizmi kavramı da üzerinde tartışılması gereken bir karmaşıklık taşıyor. Zira "normal" turizm faaliyetinin gençlerle yapılması pek de "gençlik turizmi" diye ayrı bir isim taşıması gereken bir iş değil, sanıyoruz. Olsa olsa "gençlere turizm" uygun bir ad olur. Gençlik turizmi ayrı bir anlam kazanıyorsa özel bir işlevi de olmalı. Bu anlamda gençlik turizmi "gençlerin ihtiyaçlarına" yönelik olarak, gençlerin kendi tatillerini kendilerinin yaratabileceği organizasyonları içermeli.

Gönüllü gençlik hareketinin bugünkü anlamı içinde şekillenmesinden çok önceleri başlayan gençlik turizmi, gönüllü hareketin gençlik içinde hızla yayılması ile bağlantılı olarak gönüllü hareketle birlikte düşünülmeye başlanıyor. Gönüllü değişimi ve gençlerin uluslararası örgütsel ilişkiler kurmaları sonrası gençlik turizmi de bu alanda hızlı bir gelişme gösteriyor. Bu anlamda gönüllü hizmet faaliyeti gösteren bütün örgütler bir biçimde turizm aktivitesine bulaşmış oluyorlar. Zira, "gönüllü hareket kendi içinde, bir turizm olayı" imiş. Bu aşamadan sonra ortaya çıkan birtakım seyahat acentaları, şirketler, servisler de bu faaliyetlerin "turizm yönünü" üstlenerek, bu yeni pazarı kullanıyorlar. Sırf bağlantıları sağlamak yoluyla havadan bir yığın para kazanıyorlar. Bazıları yalnızca gönüllü hizmetlerin ara organizasyonlarını üstlenerek, komisyonculuk hizmeti verirken, bazıları ise doğrudan kamp düzenliyorlar. Bu noktada kampçılık bir turistik iş olup çıkıyor. □

GEZGİNCİ OKULDA EN BÜYÜK İLGİ TÜRKİYE'YE

Uluslararası duyarlılık, hoşgörü ve halklar arasında anlayış içinde çalışan bir kuruluş. 3. Dünya Ülkeleri'ne yönelik 9 aylık kurslar sunar. 3 ay hazırlık dönemi, 4 ay gezi ve 2 ay değerlendirme dönemi. Ön ve gezi sonrası çalışmaya destek olmak amacıyla Reisende Schule-Üçüncü Dünya Eğitim Atölyesi kurulmuş.

1977 yazında Danimarka Tvind'de gezici eğitim veren bir okul vardı. Bir gezi sırasında bunu gören bazı Alman öğrenciler bu işin aynısını Almanya'da da yapmaya karar verdiler. Bunun üzerine Reisende Schule kuruldu ve 1979'da ve 24 kişiyle bir Hindistan kursu verildi. Aşağı Frank Dağları'ndaki eski bir okul kurs mekanı olarak kullanıldı. Bu ilk kursta, Batı Afrika'ya ikinci bir gezi düzenlenmesi kararlaştırıldı. Üçüncü Dünya hakkında bilgi edinip aynı zamanda bu bilgiyi üretmek ve bu işi şefsiz olarak yapabilmek herkesin çok hoşuna gitmişti. Aynı zamanda Reisende Schule'nin özel halk okulu statüsüne sahip olmasına çalışıyorlar. Bu arada Köln yakınlarındaki Rentdorf'a göçüldü. Burada 1980/81'de 32 kişiyle Mali, Yukarı Volta, Nijer ve Nijerya'yı kapsayan bir Batı Afrika projesi düzenlendi. Daha sonra RS'de sürekli çalışanların sayısı 7'den 9'a yükseltildi.

Kasım 81'de ilk kez otobüssüz gezi düzenlendi. Ekvator'a otobüsle gitmek imkansızdı çünkü. 20 kişi oturup İspanyolca öğrendiler, tarımla uğraştılar (hem Almanya hem de Güney Amerika'da) Ve İndolar'la ilgili çeşitli kalkınma projeleri hazırladılar. Hazırladıkları 8 mm.'lik "Klasse Bananen" (Nefis muzlar) adlı film, muzun toplanmasından bize gelene kadarki hazırlarıma sürecini anlatıyordu. Ocak 82'de de bir başka grup Türkiye'ye gitti.

İlaçlarla ilgili özel bir kurs da düzenlendi. 1984 içinde 6 kişilik bir ekip bu iş için Meksika'ya gitti. Araştırılan konu, kan ticareti ve Alman İlaç Sanayii devlerinin azgelişmiş ülkelere yönelik politikasının sonuçlarının gözlemlenmesi. Dönüşte bu konuda bir kampanya açılacak. Ancak RS'nin temel faaliyet alanı Türkiye ve Afrika. Çünkü orayla ilgili epey bilgi topladılar ve buralarla uğraşan "arkadaş"ların sayısı çoğunlukta.

20 kişinin katılacağı sanılan Yukarı Volta kursu başlamış durumda. Ayrıntılandırılmaya ve geliştirilmeye çalışan konu şu: bütün dünyaya yetecek kadar tahıl üretimi olmasına ve tüm ülkeler kendi kendilerine yeterli bir potansiyele sahip olmalarına karşın neden açlık diye bir sorun var? Tanzanya kursunda buna ek olarak iki konu ile uğraşılacak: Güney Afrika Kurtuluş Hareketi'ni destekleme çalışması yapılacak ve fiili dayanışma için çalışma kampları düzenlenecek.

Bu arada RS Vestfalya'daki Warburg'a göçtü. Eski yerde inşaat yapabilmek açısından hukuki güçlüklerle karşılaşılıyordu. Burada eski bir süthane ve konut yapılacak. Kendi deyişleriyle "herhangi bir mülk sahibi olmamak için inşaatı kendileri istedikleri gibi yapacaklar." Temmuzdan itibaren başlayarak bütün kış boyunca çalışma kampları düzenlendi. Hem binanın inşaatı tamamlanacak, hem de iş üzerinde açlık sorunu, Afrika, Türkiye inşaat biyolojisi, ilaç kampanyası, kendi-gövdenitanı çalışması... yürütülecek.

Gezginci okulun otobüsü Türkiye yollarında. Dört ay ülkeyi dolaşıp Almanya'ya dönüyorlar. Dört ay boyunca da neler gördüklerini konuşuyorlar. Ertesi yıl gene yollara dökülüyorlar, falan filan..

Can-ı gönülden

YÜZLERCE GÖNÜLLÜ KURULUŞUNDAN BİRKAÇI

International Movement ATD Fourth World Fransa Dördüncü Dünya Uluslararası Hareketi

Barış ve insan haklarının korunmasına yönelik. Dördüncü Dünya olarak tanımladıkları fakir kesimlere yöneliyorlar. Gönderilen gönüllüler bir fakir aile ile birlikte yaşıyor. Temel gereksinimleri gidermeye ve bilgi vermeye çalışıyor, bu konuda ellerinden gelen yardımı yapıyorlar. Birleşmiş Milletler, UNESCO, Unicef, ILO ve EOSOC tarafından tanınıyor.

COTRAVAUX (Co-Management of Youth Volurtary Work- Gençliğin Gönüllü Çalışma Üstörgütü) Fransa

Bu örgüt Fransa'nın gençlik örgütlenmesi modelidir. Türkiye'de M.E.G.S. Bakanlığı'nın oluşturmaya çalıştığı gençlik örgütlenmesinin ideal biçimi, Cotravaux'un 1950'lerden bu yana oluşturduğu yapıya benzer. 1983'te 650 yerde, 20.000 gönüllü ile, değişik sayısız işler gerçekleştirilmiştir. Bir üstörgüt olarak bünyesinde, çalışma kampları dışında politik dernek ve eğilimleri, yaşlı ve sakatlara yardım kampanyalarını yürüten kuruluşlar, yurt dışındaki ezilen halklarla dayanışma eylemleri dahil olmak üzere en geniş yelpazedeki gençlik kurum ve kuruluşlarını taşıyor. Yalnız taşımakla kalmıyor, bu kurum ve kuruluşların koordinasyonunu da gerçekleştiriyor. Bu kuruluşun gerçekleştirdiği en önemli olay, askere gitmek istemeyen gençlere sağladığı kolaylıklar. Fransa'da gençler askere gitmek istemeyebiliyor. Askerlik hizmeti karşılığında bir süre sivil hizmete katlanıyor. Ama askere gitmeyi istememenin geçerli bir nedeni olmalı. İşte Cotravaux, yasalar karşısında askere gitmek istemeyen insanı savunuyor, kolluyor ve sivil hizmetini Cotravaux'ta yapmasını sağlayarak daha katlanılabilir bir hizmet yapmasına yardım ediyor.

(Internationale Begegung in - IBG Gemeinschaftsdiensten) F. Almanya Uluslararası Çalışma Kampları Şantiyeleri

1965 yılında kurulmuş, Almanya ve dışında çalışma kampları düzenler, en yaygın gönüllü değişimi gerçekleştiren bir kurum. Yaptığı işler arasında, çocuklar için oyun alanları inşası, yürüyüş patikaları açmak, orman işleri yapmak, doğayı koruma çalışmaları, arkeolojik çalışmalar, okul inşaları, gençlik evleri ve hostelleri inşa etmek, ormanda ve dağda kulübeler yapmak, spor alanları açmak, halkı için park yapmak ve restorasyon çalışmaları yapmak.

IBG 16-30 yaşları arasındaki gençleri yukarıdaki çalışmalar için örgütlüyor, çalışma sırasında can ve mal güvenliğini sigortalıyor ve özellikle de barış için yapılan eylemleri destekliyor.

Concordia-Fransa

Amaçlar: Kollektif bir insiyatif oluşturarak yerel gelişmeyi ve hareketleri destekleme; sorumlulukların geliştirilmesi ve kişisellikle organize grup yaşantısının birleştirilmesini amaçlar. Her yıl kırsal bölgelerde 70 kamp aracılığıyla; çevrenin korunması, gençlik merkezlerinin yapılması ve restore edilmesi, 18-25 ve 16-16 yaşındaki işsiz gençlere yönelik uzun ve orta dönemli programlar hazırlayarak bölgesel parklarda yerleşim, bisiklet, yürüyüş ve kayak turları düzenlemek.

Service Civil International Uluslararası Uluslararası Sivil Hizmet

Hükümet dışı ve uluslararası bir örgüt. Avrupa Konseyi ve UNESCO düzeyinde danışmanlık statüsüne sahip. Uluslararası komitenin dışında Avrupa, Asya ve Afrika'da komiteleri var. Amaç, uluslararası iletişim ve barışın geliştirilmesi. Yaklaşık 25 uzun vadeli projesi var. ABD'de de bazı etkinlikler sürdürmekte. Doğu blokunda da yaygınlaşmaya çalışıyor. Film, video, slayt gösterileri, poster ve t-shirt, maskot dağıtımı yapıyorlar.

Mobility International İngiltere

16 ulusal, üç uluslararası derneğin oluşturduğu, Avrupa Gençlik Fonu'nun desteklediği, sakatların sağlam insanlarla birlikte yaşama koşullarının yaratılması doğrultusunda entegrasyon çalışmaları yapan bir gençlik örgütü. Özellikle seminer düzeyinde eğitim çalışmalarıyla "sağlam" insanların sakat ve özürlü insanlarca bir sakat gibi değil, normal bir insan gibi davranılmasını sağlamaya çalışıyorlar. Bu konudaki deneylerini tüm dünya insanlarıyla paylaşarak entegrasyon yöntemlerini geliştirmeyi amaçlıyorlar. Bu konuda bilgi almak isteyen herkese bol miktarda bilimsel araştırmayı, belge ve broşürü göndermekten zevk duyduklarını belirtiyorlar. Yazışma adresleri şöyle: Mobility International, 62 Union Street, London SE1 1TD ENGLAND.

Baharat Sevak Jamah Hindistan

Şehirlerde, bölgelerde ve devlet içinde komiteleri, şubeleri ve ulusal karargâhları var. Politik olmayan ve gayrıresmi bir kuruluş yapısına sahip. 26 ayrı ülkede 7 bin köy projesi üzerinde tam zamanlı olarak çalışan 10 bin gönüllü işçiyi harekete geçirebiliyor. Gerektiğinde toplanabileceği üyelerin toplam sayısı ise 600 bin. Amaçları: Gönüllü hizmet yollarını bulmak ve geliştirmek; ahlaki ve sosyal değerleri ilerletmek; insanların boş zamanlarını, değerlendirmedikleri kaynaklarını ve enerjilerini değerlendirmek. Uğraştığı işler: Kırsal bölgelerin geliştirilmesi; kabilelere yönelik çalışma; okuma yazma, öğretme, iş bulma, uluslararası iletişim sağlamaya çalışma, gecekondulara yardım, çevre sorunları, aile planlaması ve sağlık. Kuruluşun İngilizce ve Hintçe yayınları var.

Barış gönüllülerinden turizm şirketlerine

Gönüllülük kavramı, Türkler için yabancı ya da yeni bir kavram değil. Örneğin, İslamiyeti hiçbir zorlama olmaksızın, gönüllü olarak kabul etmeleri; İslamiyetin yayılmasında "gönüllü müfreze" işlevini yüklenmeleri hemen akla geliyor. Rüyasında yanlışlıkla "seyahat ya Resulullah" diyerek gönüllü olarak gençlik turizmini başlatan Evliya Çelebi'yi de anmadan geçmek haksızlık olur. İstanbullu tulumbacılar da gönüllülük hareketinde önemli yer tutarlar. Tulumbacıların gönüllülüğe kattıkları kültürel yön koşarken söyledikleri şarkılardır. Bu önemli toplumsal olgunun yaratıcıları; Kasımpaşalı, Karagümrüklü, Sarıyerli delikanlıların örgütlü varlığı, aynı zamanda bir "baskı gurubu" oluşturma becerilerinde yatıyor.

Bir de imece olayı var tabiî. Bugüne dek uzanabilen güzel bir dayanışma geleneği imece.

İlk gençlik kamplarına katılanlar, genellikle okul binası gibi yerlerde misafir ediliyorlardı. Bu arada ilkokul binası inşaatına girişenler de oldu. Ama girişimler genellikle yarım kalıyordu...

Türkiye'de bir Amerikalı: Ama gönüllü

İkinci Dünya Savaşı'nın galibi ne demokrasidir, ne Avrupa, ne de barış yanlıları. Bu savaşın galibi ABD'dir. Galibiyetle birlikte dış politikaları kökten değişikliklere sahne olmuştur. Gönüllülüğün Türkiye'de ilk ortaya çıkışında bu yeni ABD dış politikasının büyük önemi, payı vardır.

ABD'nin dış kültür politikalarının en önemli araçlarından biri de eğitim kurumlarıdır. Bu bağlamda Talas'ta, Tarsus'ta, Üsküdar'da, İzmir'de Amerikan usulü kolejler kuruluyordu. Bu okulların, "normal" liselerden farklı olarak daha özgür, özerk öğrenci birimleri vardı. Sosyal öğrenci servisleri diye anılan bu birimler öğrencilerin okul içindeki kapalı dünyalarından çıkıp "toplumsallaşmaları" çabasındaydı. Hafta sonu gezileri düzenliyor ve tatillerini birlikte çalışarak geçiriyorlardı. Bu okulların mütevelli heyetleri öğrencilerin bu çabalarını hoş karşılamaktan öte desteklıyorlardı. Bu okullarda verilen eğitimin Amerika'daki protestan kültürü kaynaklı bir eğitim olduğu genellikle bilinir. Böyle bir eğitimden geçmiş protestan kültürü ile popülizmi (halkçılığı) sentezlemeye kalkan insanlara yüklenecek çok sayıda misyon vardı kuşkusuz.

Bu noktada Türkiye'deki gönüllü hareketin babası sayılan bilim ve devlet adamı **F.K.Gökay**'dan bahsetmek gerek. Yurt dışı gezilerinin birinde gönüllü gençlerin yaptıklarını izleyip "Türkiye'de niye böylesi işlere kalkışanlar yok?" diye düşünüyor. Ve Türkiye'ye dönünce **Robert Kolej** öğrencileri arasında gönüllü çalışma birimleri oluşturulmasına önayak oluyor. Böylelikle 1959 yılında **Türkiye Gönüllü Çalışma Kamplarını Teşvik Derneği** kuruluyor.

Teşvik Derneği'nin örgütlenme modeli olarak ABD'de **4H** diye anılan **4K** (kol, kuvvet, kafa, kalp) izci örgütlenmesi örnek alınıyor. 1965 yıllarına doğru barış gönüllüleri, hıristiyan misyonerler ile Türkiye'deki gönüllü hareketin iyi ilişkiler geliştirdiklerini, birlikte kamplar düzenlediklerini biliyoruz. Köye yönelik kampların dışında, yabancılara dil kurslarından tutun, gençliğin ve demokrasi konularının tartışıldığı tartışma kamplarına kadar yayılan aktiviteler düzenleniyordu. Vietnam savaşıyla birlikte barış gönüllüleri sayısı arttı ve dolayısıyla aktivite biçimleri de değişti. Örneğin, Tarsus kolejindeki bir hocanın evinde **Friendsship House** diye komünal bir vakıf kuruluyor. Bu vakfın temel amacı kırsal bölgelerdeki "zeki ve kabiliyetli" öğrenciler ile Amerikalıların birlikte yaşaması, üretmesi ve bir entegrasyon yaratılması idi. Bir anlamda köy enstitülerinin Amerikancası uygulanmaya çalışılıyordu. Bu arada başka gurupların da çeşitli "gönüllü hizmet" girişimleri vardı. Bu Amerikan teşkilatlarının girişimleri arasında Çukurova'da pamuk yerine çilek yetiştirilmesinin daha yararlı olduğu savı var. Kartalların kol gezdiği köylere tavuk çiftlikleri kurma girişimleri de var. Bu girişimler büyük ölçüde barış gönüllülerinin insiyatifinde gelişiyordu. Bu çalışmalara hükümetler de hoşgörüyle yaklaşıyorlardı.

Buraya kadar niyetlerin ağırlıklı olduğu girişimlerden sözettik. Bu girişimlerin nasıl gelişip sonuçlandığına bakalım biraz da. Daha önce sözünü ettiğimiz Çukurova Projesi'nin sonuçlanmaması, daha doğrusu hiç de başlamaması gerçekten büyük şans. Bu arada tavukları köylülere hibe etmek yerine satmaya kalkan barış gönüllüleri bu işle de köylüleri epey zarara sokmuşlardı. Ayrıca başlamış oldukları bir okul yapımında yalnızca bir metre yüksekliğinde bir duvar örebilmişlerdi. Okulun kalan kısmını köylüler ve devlet tamamlamak zorunda kalmıştı. Sinop'un köylerinden birinde kazdıkları su kanalı gereğinden 25 cm az kazıldığı için köyün su deposundaki tüm sular boşa akmış ve tifo salgını başgöstermişti.

1967'lerden başlayarak, gönüllü hareketin gençlik arasında önemi giderek ➡

Can-ı gönülden

azalıyor. Bunun önemli nedenlerinden biri gelişen anti-Amerikan eğilim ve 68 öğrenci gençlik hareketinin ülkemizdeki yansımaları. Ayrıca barış gönüllülerinin yolaçtıkları "rezaletler", gençlerin olaya eğlence ve cinsellik açısından yaklaşmaları da gönüllü harekete yeni bir anlam kazandırılması düşüncesini destekliyordu. **TGÇKTD**'nin ne denli ABD yanlısı olduğunu saptayan kimi gençler, Amerikan yanlısı eğilimleri dernekten uzaklaştırıp, Amerikalı misyonerlerin ayaklarını bu işten kesince, birdenbire ve her nedense derneğe yapılan yardım da bitiveriyordu. Böyle birtakım iç tartışmaların yapıldığı bir dönemde 12 Mart müdahalesi dernek faaliyetlerinin durmasına yol açtı.

Burada bir parantez açarak zamanını tam olarak tespit edemediğimiz bir isim değişikliği olayından bahsetmek gerekiyor. Öğrendiğimiz kadarıyla TGÇKTD kongrelerinden birinde **Türkiye Gönüllü Hizmetler Derneği** (TGHD) adı benimseniyor ve büyük bir ihtimalle 68-70 arası yıllarda kabul ediliyor. Daha sonra "Türkiye" çıkarılarak **GHD (Gönüllü Hizmetler Derneği)** adı benimseniyor.

TMGT, MTTB, GHD/ Kamp kuran kurana

Kampçılıkta yıllarını harcayan, emek veren insanlar 1972'de derneği yeniden işler hale getirmek üzere faaliyete başlıyorlar. 72'den sonra GHD gerçekten özgün ve kendi yağında kavrulan bir dernek olarak çalışmaya başlıyor. Bu tarihten sonra çalışmalar yeni bir anlam ve boyut kazanıyor. TGÇKTD döneminden daha ciddi ve "saygıdeğer" bir yapı oluşuyor. Aynı yıllarda Avrupa Konseyi üyeliğini şiddetle arzulayan ülkemiz **EYF (Avrupa Gençlik Fonu)**'ye de zorunlu üye olmuş ve yıllık aidatını düzenli olarak ödemeye başlamıştır. (Türkiye EYF'ye en fazla para yatıran beş ülkeden biri olmakla birlikte fondan % 000.4 oranında yararlanabilmekte. Bunun nedeni ülkemizde EYF'nin desteklediği türden çalışmaların yapılmaması ve yaygın gençlik örgütlenmelerinin bulunmaması olarak özetlenebilir. Ayrıca eğer 1985 yılına kadar yapılacak bir aktivite için fondan yardım talep edilmezse asla bir daha yararlanamayacağımızı, fakat aidatlarımızı ödemeye devam edeceğimizi belirtmek gerek.)

Bu arada o günlerin önemli diğer gençlik örgütlerine de kısaca değinmek gerekir. Bu örgütlerin ilk başında tabii **TMGT (Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı)** geliyor. TMGT oldukça geniş ve yaygın örgütlenmesiyle önemli bir kitle örgütü olarak yurt dışında Türk gençliğinin örgütlü tek temsilcisi konumundaydı. Bu arada **MTTB (Milli Türk Talebe Birliği)** ile TMGT arasında yurt dışında Türk gençliğinin temsil edilmesi konusunda bir rekabet olduğunu da belirtmek gerek. Fakat bu mücadelede TMGT "niteliği" uyarınca kârlı çıkmaktaydı. O dönemlerde yani 72-80 arası TMGT hem çalışma kampları düzenleyen, hem de Türkiye'deki gençlik turizmi aktivitesini başlatan ilk ve tek demokratik, hükümet dışı, ticari olmayan kuruluştu.

1972 yılından sonra hızla çalışmalara başlayan GHD aynı yıl bir köyde 3 kamp kuruyordu. 1973'te bu sayı 9'a yükseliyor ve bu kamplara 166 kampçı katılıyordu. Bu yıllarda yurt dışı ile ilişkileri geliştirmenin yolları araştırılıyor, bu konuda daha yaygın çalışmalar yapılmak isteniyordu. 1974'de 15 kamp ve 210 kampçı ile yapılan faaliyetler Kıbrıs Harekatı nedeni ile özellikle yurt dışından gelmesi beklenen gönüllülerin gelmemesi ile beklenenden sönük geçiyor. 314 gönüllünün çıktığı 75'te hem en yüksek katılım, hem de en iyi işleyen kamp düzeneği sağlanıyor. (Bu yıldan başlayarak yurt dışı öğrenci indirim kartları GHD dışında Sultanahmet meydanlarında karaborsa tezgahlarında satılmaya başlanıyor. Yani gençlik turizmi gönüllülüğe iyiden iyiye bulaşıyor. Böylelikle sahte vizeler, karaborsa indirim kartları, Almancılar ve diğer birtakım farklı amaçlı çıkışlar için bol bol kullanılmaya başlanıyor. Artık başka uyanıklar da bu işe dalıyor.) 1976 yılından sonra genel merkez (İstanbul) dışındaki illerde (Ankara, İzmir, Bursa) de şubeler açılarak örgütlülüğün yayılmasına çalışılıyor. Yine bu yıl yurt dışına giden kampçı sayısında artış gözleniyor. Tüm bu çalışmalar içinde 1972-1980 yıllarında yaklaşık 2800 kampçı ile 175 dolayında kamp yapıldığını görüyoruz. Bu kampların çoğunluğu köylerde ve genellikle su kanalı kazımına ilişkin oluyor.

Tarihî bir fotoğraf. 70'lerin ortaları. GHD Ankara Şubesi'nden bir gurup gönüllü. Şimdi bazısı çoluk-çocuk sahibi, bazısı halâ bu işlerin peşinde.

GHD'nin özetlemeye çalıştığımız 1972-1980 arasındaki bu çalışmalarına yöneltilen en büyük eleştiri elit bir kampçı kadrosu oluşturmuş olması. Bu elitlerin sahiplendiği dernek bir tür **kampçılık kültürü** oluşturarak yeniliğe kapalı ve tekdüze bir faaliyet tutuculuğuna neden oluyor.

Azıcık da para kazanalım, dii mi!

12 Eylül'e gelindiğinde GHD'nin kapanmasından, daha doğrusu faaliyetlerinin durdurulmasından önceki bir gelişmeden bahsetmek gerekiyor. 1979'da GHD'nin genel merkezindeki önemli elemanları yıllardır yapmakta oldukları işin artık hayatlarını kazanma aracı olması gerektiğini savlayarak, aslen derneğin amacı olmayan gençlik turizmi işlerini kotaracak bir turizm şirketi kuruyorlar. Bu şirketin amacı dernek yöneticisi olarak yıllarca çalışmış bu in-

sanlara bir "istikbal" hazırlamak olduğu kadar, derneğin yüklenemeyeceği ticari konuları da yürütmek oluyor. Yani bu alanda oluşan piyasanın bu işte yıllarca "gönüllü" olarak çalışanlarca kullanılmasının daha anlamlı olduğu varsayılıyordu. Ama 12 Eylül ile tüm dernekler kapatılınca doğal olarak GHD'nin faaliyetleri de durmuş oluyordu. Bu devrede, önceden kurulmuş "hazır" bir gençlik turizmi şirketi, gönüllü çalışma kamplarını da üstlenmiş tek kuruluş olarak kalıyordu.

Cân-ı gönülden hizmet

Böylece önce turizme sıvanan şirket, gönüllü çalışma kampları örgütleyen bir kuruluş olarak ülkede bu konuda başka bir demokratik örgüt olmadığı için yurt dışında tanınma şansı elde ediyor. Öyle ki **CCIVS** örgütünde yönetim kurulu üyesi olabiliyor. **Gençtur** yöneticileri tüm derneklerin kapatıldığı bu dönemde "gönüllü kampların gençlik turizmi kapsamına girdiğini" öne sürerek Kültür ve Turizm Bakanlığı aracılığı ile kamp yapma yetkisini de alıyor. **A belgesi** denilen ve uluslararası turizm aktivitelerini yapabilmenin şartı olan belgeyi sağlayan Gençtur ısrarlı girişimleri ile Genelkurmay Başkanlığı'ndan da izin alarak kamp yapıyor.

Bu arada Dernekler Yasasının çıkmasından önce GHD'nin diğer üyeleri tekrar faaliyet izni alabilmek için, dernek yöneticilerinin girişimde bulunması için baskı yapıyorlar. Ama nedense GHD yöneticileri, özellikle merkez örgütü, bu işe yanaşmıyor. Bunun üzerine GHD eski yöneticilerinden **Ertuğrul Akçaoğlu** yetki devri için mahkemeye başvuruyor. Fakat bundan da bir sonuç çıkmıyor. Böylece GHD açılamıyor.

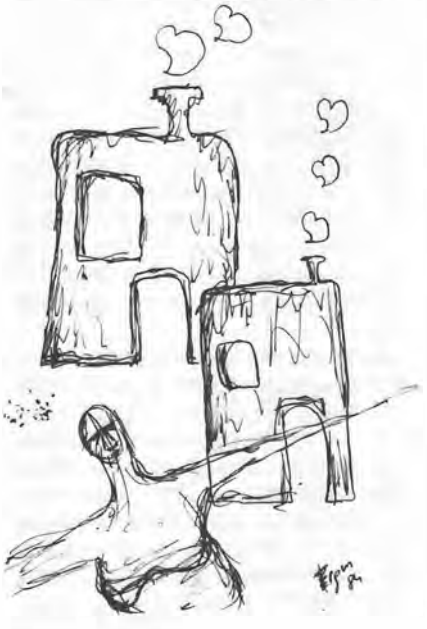

GHD

FLIGHT SERVICE

1970'ler boyunca gönüllü hareketi sürükleyen dernek.

Bu gelişmelerden sonra yeni bir dernek oluşturma çabası ilkin Ankara'da başlıyor. 1982 sonlarında eskiden gönüllü çalışma kamplarına katılmış gençler biraraya toplanarak Gençlik ve Spor Bakanlığı ve diğer yetkililerle ilişki kurmaya çalışıyorlar. Dernekler Yasası çıktıktan sonra hemen başvurularını yapıyorlar. Bu arada dernek kuruluşu için gerekli para, malzeme gibi şeyleri sağlamaya çalışıyorlar. Ama işler umulduğu gibi gitmiyor. Dernek izni bekleyişi uzadıkça uzuyor. Bu arada bu çalışmalar içinde yeralan bir grup Gençtur modeli bir şirket kurmanın şu gün için daha yararlı olacağı görüşüyle bir şirket kuruyorlar. Gönüllük Gençlik Servisi (GGS). Çünkü şirketin dernekten daha çabuk kurulacağını ve biran önce faaliyete geçebilmek için şirket kurmanın avantajlı olacağını iddia ediyorlar. Anak şirketin kuruluş tarihi ile dernek izninin çıkış tarihi arasında iki aylık bir farkın olması onların bu gerekçelerinin pek de anlamlı olmadığını gösteriyor. Bu anlamda "amaç aynı ise araca pek bakılmaz" mantığı içinde cân-ı gönülden gönüllü bir şirket kurmanın hiçbir zararı olmayacağını iddia ederek ülkemizdeki ikinci "gönüllü" şirketi —nasıl oluyorsa— oluşturuyorlar. Ustaca gizlenmiş kâr, amaç olmaktan çıkıp zorunluluk haline geliyor.

Son yıllarda gençler, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından "iyi işler" çevresinde toplansınlar diye, hem sporu, hem de izcilik, gönüllülük gibi faaliyetleri destekliyor. Bu konuda birçok genel müdürlükler, müsteşarlıklar kuru- ➡

GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR

CE-EYF (European Youth Foundation) AVRUPA GENÇLİK VAKFI

Avrupa Konseyi bünyesinde oluşturulmuş olan EYF 1972 yılında kurulmuştur. Ulusal ve uluslararası gençlik kuruluşlarının düzenlediği etkinliklerin maddi olarak desteklenmesi görevini üstlenmiştir. EYF'nin desteklediği etkinlikler uluslararası olması koşuluyla toplantılar, konferanslar, seminerler, yayın ve eğitim gezileridir. Ayrıca bu etkinlikler için, gerekli idari masraflar için ek maddi destek sağlamaktadır. EYF'nin yaptığı maddi yardımlar yıllık olarak 7 milyon Fransız Frangı civarındadır. Yalnız bu yardımlardan yararlanmanın belli kriterleri vardır. Temel kriter şöyle toparlanabilir: Başvuru yapan kuruluşun ya hükümet dışı ve en az dört ülkede örgütlenmiş bir gençlik kuruluşu olması ya da hükümet dışı ulusal bir gençlik kuruluşunun Avrupa Konseyi'ne üye en az üç ülkedeki ulusal gençlik kuruluşları ile işbirliği halinde düzenlediği projeler ile kaynak talep etmesi gereklidir.

FIYTO (Federation of International Youth-travel Organisations) ULUSLARARASI GENÇLİK SEYAHAT KURULUŞLARI FEDERASYONU

1901 yılında kurulmuş olan Federasyon dünyadaki en büyük gençlik turizmi örgütlenmesidir. Merkezi Kopenhag'da bulunan kuruluşa bugün 160'tan fazla örgüt üyedir. Federasyon dünyada gençlik turizminin gelişmesi için çaba harcar, üyeleri arasında kültürel değişim programlarını destekler, koordine eder. Üyesi olan kuruluşlar aracılığıyla dağıttığı çeşitli indirim kartları ile gençlik turizminin yaygınlaşmasına çalışmaktadır. FIYTO'nun 26 yaşın altındakilere verdiği YIEE kartlarına 1980 yılında 1531 çeşit indirim sunulmuştur. Yine aynı yıl 151 bin kart 288 bürodan dağıtılmıştır. Ancak dünyada FIYTO kartlarının kullanımı pek de eşit bir dağılım göstermemektedir. Örneğin İngiltere'de 50 bin kart kullanılırken Türkiye ancak birkaç bin kart kullanabilmektedir.

Can-ı gönülden

luyor. **Boş Zamanları Değerlendirme Daire Müdürlüğü; Gençlik Hizmetleri Dairesi Müdürlüğü** gibi müdürlükler de gençliğin sorunlarına çözümler arayıp, alternatifler önermekle "görevli". Ama yapılan şeyler, çoklukla, gençlerin dertlerini saptamakla sınırlı. Gençlerin dertleri şu mudur, yoksa bu mudur türünden araştırmaların yıllarca sürmesi, maalesef, yeni dertlerin çözümlerden daha hızlı gelişmesiyle sonuçlanıyor.

Devletin gönüllü harekete sekter davranmadığını belirtmiştik. Hatta, 1978 yılında **Köye Ulaşma Projesi** bağlamında, **Toplumsal Kalkınmada Gençlik** adı altında bir kampanya başlatılmış, ama bu girişim hem muhalefet tarafından çok sıkı eleştirilmiş, hem de işçilerin yerine "para karşılığında" gönüllüler çalıştırıldığı için, halktan gelen muhalefete maruz kalmıştı.

M.E. Gençlik ve Spor Bakanlığı'ndaki bazı yetkililer bu konuya özel ilgi göstererek bu alanda çalışma yapmak isteyen gençlere yardımcı oluyorlar. Ancak, 6 Kasım seçimlerinden sonra bakanlıkların birleştirilmesi ve son zamanlarda hızlanan görev değişiklikleri, her işte olduğu gibi, bu iş için de bir belirsizlik yaratıyor. Çünkü büyük ölçüde kişilere bağlı olarak oluşmaya başlayan iyi ilişkiler, "o" kişilerin görevlerinde kalmasına ve etkinliklerine bağlı.

Hükümetlerin gönüllü hizmetlere ve bu konudaki gençlik örgütlerine karşı tavırlarını belirleyecek olan Dernekler Yasası, 57. madde ile bu konuyu ele alıyor. Bu maddeye göre gençlik faaliyeti yapacak dernekler, Bakanlığın tescilline tabi. Bu kayıt ve tescil işlemi, Bakanlığın hazırlayacağı yönetmeliklere göre yapılacak. Yasanın işlerliği için gerekli olan ve hazırlanan bir yönetmelik önerisi yasal sürenin dolmasına karşın halâ MEGS Bakanının önünde bekliyor. Tescil edilerek kulüp adını alacak derneklerin de bütün işleri ve denetimleri bu yönetmeliklere bağlı. Bu anlamda çıkacak yönetmelik oldukça önemli. Çünkü her anlamda "kontrollü" bir örgütlenmeden yana olan resmi çevrelerin derneklerin demokratikt ve hükümet dışı olması gereken yapısını zedeleyebileceğini gözden kaçırmamak gerekiyor. Ayrıca, derneklerin uluslararası ilişkilerini İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları iznine bağlayan 11. madde de sınırlayıcı bir etki yaratıyor. □

Şirketlerin güneş gözlüğü

Türkiye'de gönüllü hareket, yukarıda açıkladığımız tüm gelişmelerin sonucu, bugün için şirketlerin yaptığı organizasyonlardan ibaret. Tabiî yeni kurulan GGHD'yi saymazsak. Bu anlamda şimdilik Türkiye'de gönüllü hareketten bahsetmek zor. Yalnızca, GGS (Gönüllü Gençlik Servisi)'nin sahibi **Hakan**'ın söylediği, şirketlerin organize ettiği "kültürel ve sosyal yönü olan tatil"lerden söz edilebilir. Ancak kamp düzenleme açısından şirketlerin sahip olduğu avantajlar ilk bakışta yaygın bir kampçılık hareketi varmış izlenimi yaratıyor. Örneğin Gençtur, **Levent Şensever**'in söylediğine göre bugüne kadar pek önemli bir engelle karşılaşmamış. Yani düzenledikleri kamplardan hiçbiri "sakıncalı" bulunmamış. Ayrıca belirtmek gerekir ki; Gençtur çalışma kamplarını, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan aldığı izin ile düzenleme yetkisi bulunan tek kuruluş. GGS ise bu konuda daha farklı bir yöntem izleyerek gönüllü gençlere "servis" veriyor. Yerel derneklerin düzenlediği kampların "ara organizasyon"larını gerçekleştiriyor. Aslında yerel yöneticileri tavrına bağlı olarak, kendi adlarına kamp yapabileceklerini söylüyorlar.

Her iki şirket de bu işten, aslında çok bir para kazanmadıklarını, kazandıklarını da "diğer aktivitelere" yatırdıklarını söylüyorlar. Bu temelde, şirket olarak çalışmakla birlikte "gönüllü" sayılabileceklerini iddia ediyorlar. Ayrıca her iki şirket de, Türkiye'de 80'den bu yana bu konuda dernek örgütlenmesi olmaması nedeni ile bu işi şirketlerin yapmasında bir sakınca görmediklerini belirtiyorlar. Ancak Gençtur "derneklerde profesyonel kadroların oluşamayacağı ve hukuki statüleri gereği şirketlerin faaliyetlerinin daha 'verimli' olacağını" söylerken, GGS "bu çalışmaların dernekler tarafından yapılmasının daha doğru olacağını" söylüyor. Ama GGS'den **Metin Dalman** hemen bir parantez açarak "Amaca giden her araç kullanılabilir" diyor. **Ali** de "Ne fark eder ki?" diye ekliyor. Bu noktada aklımıza hemen şu soru geliyor: Şirketlerin sağladığı sosyal tatmin alanlarında, bilmem kaç kuruş vererek hazır

Amaca giden her araç kullanılabilir mi? Gençler gençlik turizmine müşteri mi olmalı; kendi tatillerini kendileri mi yapmalı?

ilişkiler edinmek nasıl bir sosyal aktivite olur acaba?.. Dernekler sosyal aktivite alanlarıdır, insanlar birlikte birşeyler üretmeye çalışırlar. Bir amaca yönelik olarak en çok sayıda insanın katıldığı faaliyetler yapılmaya çalışılır. Oysa şirketler ve özellikle hizmet sektöründekiler birtakım olanakları sağlarlar ve satarlar, sen de gider alırsın. Gönüllü çalışma, gönüllü hareketi benimseyenler için bir sosyal aktivitedir, bunu pazarlayan veya satın alanlar için değil!

Her iki şirket de ticari yapılarına uymayacak amaçlarla bu işi yaptıklarını söylüyorlar. GGS'den Hakan "hiçbir şeyin alternatifi olmadıklarını" belirttikten sonra "enerjisini topluma harcayan idealist gençleri" ilgilendirebilecekleri aktiviteler üzerine yönlendirmeyi ve böylece bir kampçılık kültürü yaratarak "toplumsal özgürleşmeyi" yani "farklı fikirleri sentezleyebilen, tartışa-

KENDİ TURİZMİNİ KENDİN YAP

Gençlik turizminin herkesin gittiği otellere gençleri daha ucuza götürmek demek olmadığını savunmak için bir araba laf ettik. Peki ama, gidilecek yerden yapılacak şeylere, nasıl eğlenileceğine kadar her yönüyle gençler tarafından belirlenen bir tatil nasıl olmalıdır? Bu konuda ne gibi özlemleriniz, nasıl hayalleriniz var? Hatta somutladığınız, önerebileceğiniz projeleriniz var mı? Var diyorsanız, Gençlik ve Toplum'a mutlaka yazın! İstediğimiz gibi bir tatili **biz** düzenlemeye çalışalım...

bilen ve kalıplara sıkışmayan bir ortam yaratmayı'' hedeflediklerini söylüyor.

Görüşmelerden çıkan iki önemli sonuçtan biri şirketlerin kampların yöneldikleri alandan çok, düzenli ve aksaksız olması ile ilgilenmeleri. Bu bir turizm şirketi ya da gönüllü servisi için elbette önemli. Çünkü müşteri velinimettir. Onun için de en uygun yer köy (egzotik olsun diye), en uygun iş de su kanalı kazımı (kolay ve sorunsuz olsun diye) oluyor. Sosyal aktivite diye geveledikleri durmadan ''su kanalı kazdırma turizmi'' yapmak. İkinci ilginç ortak nokta ise Türkiye'den giden gönüllülerin yurt dışında ülkemizi iyi temsil etmeleri için gösterdikleri özen. Bu da yurt dışı ilişkilerin ağırlıklı olduğu böyle bir pazarda reklamın payını vurguluyor. Şirketler her şeyin iyisini sunarlar, gönüllünün bile...

Gönüllüler şirketten

Gönüllü hizmetlere bulaşmış bu iki şirketin küçük bir ayrım noktası ise birinin A belgesine sahip bir turizm acentası, diğerinin ise servis hizmeti veren şahıs şirketi olması. Bu ayrım gençlerin yaygın bir gençlik turizmi faaliyeti yapabilmesini; GGS'nin ise Almanya'ya gidecek gönüllülerin ''bilgi edinmek'' amacıyla katılmaları zorunlu olan 1500 liralık Abant turları ile sınırlı kalmasını getiriyor. Bu konuda GGS'den Hakan ''Biz turizm acentası değiliz, bir şahıs şirketiyiz. Ancak başka şirketlerin acentalıklarını alarak bazı faaliyetler yapabiliriz'' diyor.

Son olarak ''şirketlerin gönüllü çalışma kampı açması yasaklanırsa ne olur?'' diye sorduk. Çünkü MEGSB'de bu alanda derneklerin kurulmasıyla birlikte şirketlerin kamp yapmasının önlenmesi yolunda çalışmalar yürütüldüğünü öğrenmiştik.

Gençtur'dan Levent ''Eğer böyle bir olay gerçekleşirse biz de en kısa yoldan kurarız. Ancak şimdilik düşünmüyoruz. Ama biz dernek kurarsak profesyonellikten amatörlüğe döneceğiz demek değildir. Derneği araç olarak kullanırız'' diye cevap veriyor. GGS'lilerin şimdilerde dernek kurma çalışmaları yaptıklarını, ancak şirketi feshetmeyi düşünmediklerini öğrendik.

Bu arada geçen sayımızda tanıttığımız Gönüllü Gençlik Hizmetleri Derneği kurucularının son günlerde başlarına gelen ilginç olayı aktarmak istiyoruz. Kurucu üye **Betül Çelik** bir süre önce bir GGS çalışanının saldırısına uğradı. Ayrıca kaldıkları evlere tehdit mektupları ve ''birtakım adamlar''ın geldiğini öğrendik.

Ne diyelim, hoş değil... □

En önemli kamp sorunlarından biri: Liderler bu amaçla, kamp yapılmayan zamanlarda seminerler düzenlenip kamp liderleri yetiştiriliyor.

Yıl 1966: Gönüllü gençler Almanya'nın küçük bir kasabasında (Bingenheim) geri zekalı çocuklar için hastahane inşa ediyorlar. Yeme, içme ve yatma ise bedava. Çalışma ortamı ciddi, kaytarmak zor.

Çalışma kamplarında yurt dışından gelenlerle yerli gönüllüler birbirleriyle ve köylülerle muhabbete giriyorlar.

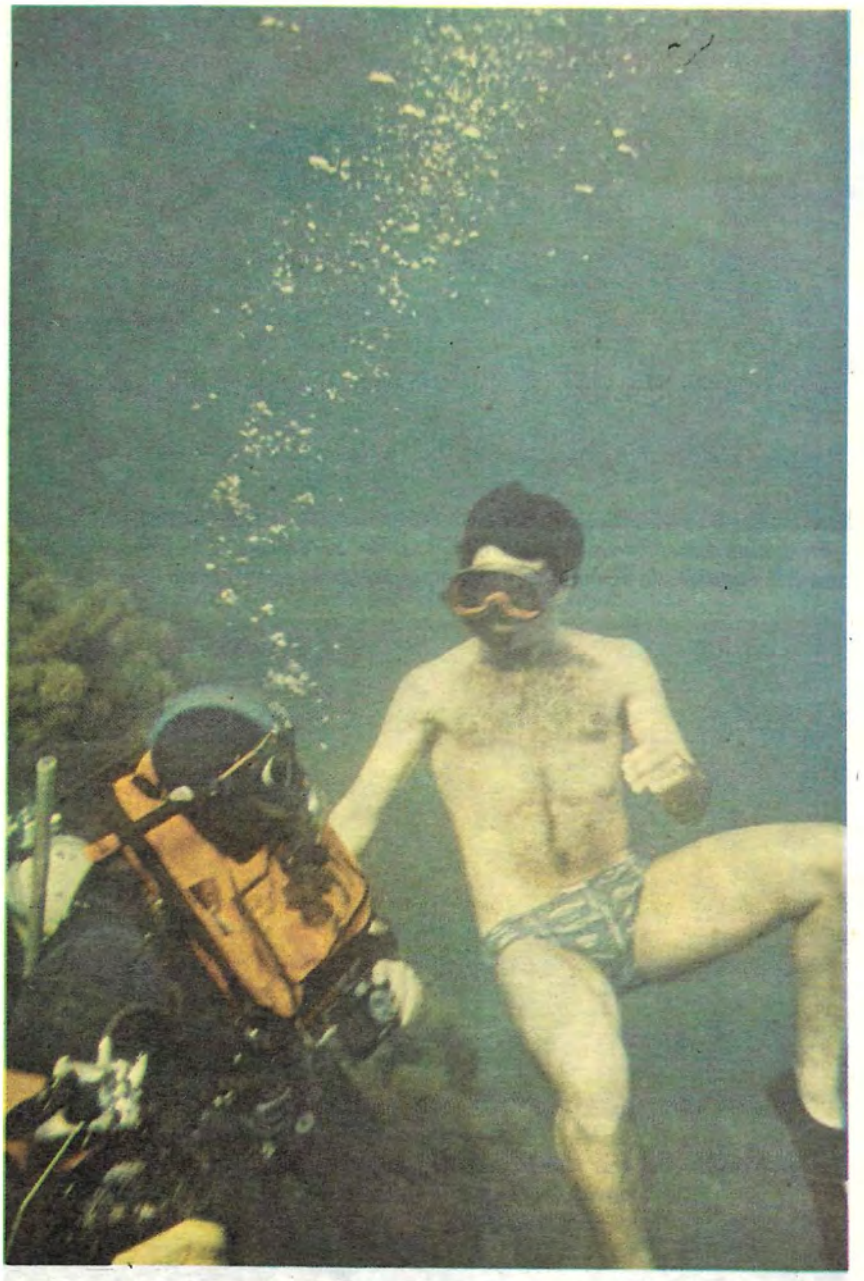

Her dalışta yeni bir dünya, yeni bir yaşam sızı bekliyor. Karşılaşacağınız şey TV programı gibi değil; nereden ne çıkacağı belli olmaz. Her şey sürpriz...

Kaptan Cousteau da anasından dalgıç doğmadı ya...

METİN GÜNEN

Birlikte biraz hayal kuralım mı?..

''...Az önce çapasını suya saldığınız tekne dalgacıkların kinetik enerjisiyle hafif hafif çalkalanıyor. Siz, **Jacques Cousteau**'nun belgesel filmlerinde gördüğünüz aletlerin benzerlerini kuşanmayı bitirip, Bond'vari bir hareketle kendinizi teknenin küpeştesinden suya bırakıyorsunuz. Bu andan itibaren, yaşamaya alıştığınızdan tamamen farklı bir çevrede buluyorsunuz kendinizi. Dört bir yanınız su ve siz dalış arkadaşınızla birlikte iki ya da üçbeş kişisiniz. Beraberce dalıyorsunuz. 1m, 2 m, 3 m, 5 m, 10 m, 20 m. Tam bu anda dalış arkadaşınız size ''DUR'' işareti veriyor. Yüzlerce balıktan oluşmuş bir balık sürüsü, sapsarı bir dip kumsalının üzerinde yükselen kahverengi gri bir kayalığın oluşturduğu bir kovuğun önünde, masmavi pırıltılar yaratarak oynaşıyor. Şaşırmıyorsunuz, çünkü siz bir dalgıçsınız ve bundan çok daha güzel manzaralar görmeye alışıksınız. Ama seyretmeye başlıyorsunuz, çünkü manzara seyretmekten bıkılmayacak kadar güzel. Seyrederken, regülatörünüzden çıkan hava, etrafınızda dolaşıp, kabarcıklar halinde yukarı çıkıyor ve ortalığı saydam baloncuklarla dolduruyor. Siz, o bambaşka alemin içerisinde, sualtında nefes almanın harikulâdeliğini yaşarken, altınızda bir yerde iki yengeç, sizi kaale almadan dansediyor. Bir deniz atı da onları seyrediyor...''

Güzel bir hayal değil mi? Değil! Çünkü hayal değil. Bütün bunlar gerçek. Yani bütün bu güzellikleri yaşayabilirsiniz. Belki Marmara'da böylesine güzel manzaralar yoktur, ama; dalgıçlar ille Marmara'da dalarlar diye de bir kural da yoktur. Kaldı ki; Marmara'da dalarken de, suyun pisliğine rağmen, daha değişik türde güzellikler, ya da ilginçlikler yaşayabilirsiniz. Bunun için ne mi yapmanız gerekiyor? Gayet basit. Biraz pahalı olmasına rağmen bir tüp, bir regülatör ve gerekli diğer dalış malzemelerini alın. Sonra, pazar günleri evinizde ithal malı sigaranızla beraber, sütlü nescafe içerken TV seyretmenin rahatlığından vazgeçmekten korkmayın ve gidin dalın. Bilin ki; her dalışınız ayrı bir zevk olacak, her dalışta bambaşka bir güzellik yaşayacaksınız.

Gördüğünüz gibi dalgıç, ya da balıkadam olmanız gayet kolay. Hayal kurmak da; bazı hayallerin gerçekle-

şivermesi de...

''...altınızda bir yerde iki yengeç, sizleri kaale almadan dansediyor. Bir deniz atı da onları seyrediyor... Birden maviliklerden kopan camgöz cinsi bir köpekbalığı, salına salına üzerinize saldırıyor... Ama siz soğukkanlı ve işini bilen bir dalgıç olarak, onu atlatıyorsunuz ve sakince teknenize çıkıp dalışı bitiriyorsunuz...''

''...Birden maviliklerden kopan bir camgöz, sizi farketmeden salına salına geçerken, siz onu görüp, heyecandan hızla yukarı fırlıyorsunuz ve yüzeye çıktıktan biraz sonra, amboli denen, dalış hastalıkları içinde en tehlikelilerden birine yakalandığınızı anlıyorsunuz. Ama, belki de sizin için artık çok geç!..

Yukarıda dalgıç olmanın çok kolay olduğunu söylemiştik. Gerçekten kolay. Ama öncelikle çok iyi bir eğitim görmeniz gerekiyor. Öyle ki, size bu eğitimi, mükerrer kereler dalgıç yetiştirmiş, dalmayı iyi bilen ve bu iyi bilgisini öğrencisine aktarabilen bir kulüp, kurum, kişi ya da benzeri birilerinin vermesi gerekiyor. Eğer bu eğitimi görmezseniz, sakat kalmak ya da ölmek için bir köpekbalığının yardımına ihtiyaç kalmaz. Yapacağınız en ufak hatalı bir hareket amboliye, vurguna, barotravmalardan birine, kısacası bir dalış hastalığına, sonuçta da ölümünüze yolaçabilir. Kısaca sizi eğitecek yeri seçmekle oldukça titiz davranmamız gerekmekte. Dalıcılıkta bir şeyi eksik, ya da hatalı bilmek hiç bilmemekten çok daha tehlikelidir.

Önemli bir sorununuz da malzeme. Dalışta kullanacağınız malzeme öylesine önemli ki, olabilecek en küçük bir arıza, hele tüp ve regülatörlerde, aşağıda yeterince tehlikeli olabilir. Bilin ki; malzeme çok büyük bir **tehlike kaynağı** olabileceği gibi, çok büyük bir **kurtarıcı** da olabilir. Yani kullanacağınız malzemeyi çok iyi seçmeniz, dolayısıyla malzemeyi iyi tanımanız, bakımını ve kontrolünü aksatmamanız gerekiyor. Ayrıca dalgıçlıkta diğer önemli bir etken, kişinin vücut yapısı, daha da ötesinde, dalış günündeki ruhsal durumu, yorgun olup olmaması, o günkü beslenmesi v.b. gibi küçük, ama her biri yeterince önemli ayrıntılar.

DALGIÇLIK EĞİTİMİ NEREDE ALINABİLİR?

Dergide bize ayrılan 2-3 sayfada, bir dalgıç yetiştirecek imkanımız olmadığından isterseniz bu işi yapmak isteyenlere nerede ve nasıl yapabileceklerini daha doğrusu öğrenebileceklerini yazalım.

Dediğimiz gibi bu işi iyi; dalıcılığın tehlikelerini minimuma indirecek kadar iyi bir şekilde öğrenmek için, eğitimi bu düzeyde verebilecek bir kulübe kayıt yaptırmanız en iyisi. Bu kulüp, eğitim programına göre size uzunca bir süre teorik ve pratik bir eğitim verecek ve sizin dalmaya, dalgıç deyimiyle ''S.C.U.B.A.'', başlayıp başlamayacağınıza karar verecek. Tabii ki bu işi bir kulüpte öğrenmek zorunda değilsiniz. Güvendiğiniz, tecrübeli bir **scuba** tanıdığınızda sizi dalgıç yapabilir. Fakat, kimseyi alındırmak istemeyiz ama, çevremizde, bütün iyiniyetine rağmen, dalgıç olduğuna inanan, fakat yetersiz birer dalgıç olan çok insan var. Ve dalgıçlık özellikle **scuba** dalıcılık bu kişiler için öyle tehlikeli ki. Daha da tehlikeli olan bir şey var: Bu kişiler tarafından eğitilerek dalmak. Yani kendini iyi bir dalgıç zannedip, yetersiz ve hem kendi hem de dalış arkadaşları için tehlikeli olmak. Kimseye bilgisiz demek istemiyoruz, ancak unutmayın, dalmak babadan görme usüllerle yapılmayacak kadar tehlikeli.

Bu işi nerelerde öğrenebileceğinize gelince. Kısaca belirtmek gerekirse; İstanbul, İzmir gibi şehirlerde **scuba** ve **skın** paletli yüzme eğitimi, kısaca sualtı sporları eğitimi veren kulüpler var. Bu kulüplerin bazılarında, üyelerine dalış malzemesi de veriliyor. Bu konuda İTÜ'lü öğrencilerin önemli avantajları var. **İTÜ Spor Kulübü**'ne bağlı Sualtı Sporları Bölümü'nde, üyelere ücretsiz olarak **scuba** ve **skın** dalış eğitimi veriliyor ve bu üyeler imkanların yettiği ölçüde, birer sığ su balıkadamı olarak yetiştiriliyor. Ancak bu kulüp malzeme, eğitmen yetersizliğinden dolayı az sayıda kişiye eğitim verebiliyor. Bu yüzden bir ön eleme yaparak yetiştirebileceği sayıda öğrenci seçiyor ve eğitiyor. Ayrıca geçen yıl, **Boğaziçi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi**'nde İTÜ Sualtı Sporları elemanlarının yardımıyla, spor kulüplerinde sualtı sporları bölümleri kuruldu.

Bunlar dışında, piyasada dalıcılığı öğreten birtakım dalış kitapları var. Bunlara örnek olarak **Mahmut Süner**'in ''Gelin Dalalım''ı (750 TL), **H.Şerif Sofular**'ın ''Aletli Dalış Tekniği'' (140 TL) adlı kitapları verilebilir. Bu kitaplar, dalıcılığa hevesli her kişinin, hatta her dalgıcın yararlanabileceği kitaplar.

Son olarak belirtmek istediğimiz bir şey daha var. Yazının başından beri anlattığımız sualtı sporu, **scuba** denilen aletli dalıcılık. Sualtı sporlarının bu dalı, biraz pahalı ve öbürlerine nazaran daha çok eğitim isteyen, öbürlerinden biraz daha zor bir dal. Aslında sualtı sporları arasında zor-kolay diye bir ayırım yapmak iyi değil. Çünkü bu sporlar yeterince tehlikeli. Ama bilgili ve kurallara uygun olarak yapıldığında bir caddede araba kullanmak daha kolay **Scuba**'nın pahalı olduğunu söyledik, ancak sualtı sporları arasında, daha ucuza yapabileceğiniz, **skin** dalış denen schnokkell dalıcılığı, yani serbest dalış, zıpkınla balık avı, paletli yüzme gibi dallar da var ve her biri en az **scuba** kadar zevkli.

İşin bu tarafı üzerine fazla söyleyecek şey yok. Herkes yapabilir.

Sualtı bambaşka bir alem. Hiç tanımadığımız, hiç yaşamadığınız ve görmeden asla yaşayamayacağınız, binlerce güzellikle dolu. Sizleri bekliyor... Siz ne bekliyorsunuz? □

Masum kadınsız kabadayı erkeksiz bir aşk filmi

FATMA YILMAZ
LÜTFİ KUZU

İyileri severim, kötüleri döverim
Ben annemi çok severim
Ku vak vak vak
Ceyar'la iş yapacam
Babi'yi de vuracam
Pamela'yı alacam
Ku vak vak vak
Toranaga olacam
Mariko'yu alacam
Ku vak vak vak

- Peki başka şarkılarınız var mı?
- Biz daha çok biliyoruz, ama...
- Bir tane daha söyler misiniz bize?

...
Bizim evin arkası
Dokuma fabrikası
Annem babam başbakan
Var mı bana yan bakan
Altmış altmış yüzyirmi
Kaymakamlar İzmirli
Saçları lüle lüle
Gözleri çiçek çiçek
Burnu kaval gibi
Ne bakıyorsun inek gibi.

Bu şirin, ilginç ve çarpıcı çocuk şarkılarını, yönetmenliğini **Atıf Yılmaz**'ın yaptığı, senaryosunu ise **Latife Tekin**'in yazdığı **"Bir Yudum Sevgi"** adlı filmin çekimini izlemek için gittiğimiz gecekondu mahallesinin çocukları söylüyorlardı.

Çocuklarla, filmin gece çekimlerinin yapılacağı Gültepe'de karşılaştık. İki kişinin yanyana zor yürüyebileceği uzunca bir aradan geçtikten sonra etrafında evlerin bulunduğu genişçe bir alanda bulduk kendimizi ve etrafımızda cıvıl cıvıl bir yığın çocuk. Yaşları ononüç arasında değişen çocuklardı bunlar. Bizimle (Lütfi, Fatoş, Latife Tekin) hiç sıkılmadan, sanki eski birer arkadaşlarıymışız gibi ilişki kurdular ve Latife Tekin'in isteği üzerine şarkılar söylemeye başladılar. Kimi zaman dönerek, kimi zaman karşılıklı geçip ellerini şaklatarak söylediler şarkılarını. Bazılarında sevinç, bazılarında mizah, bazılarındaysa hüzün ve ölüm vardı:

Has-ta-ne
Hastaneden çıktım yan basa basa
Ciğerlerim kurudu kan kusa kusa
Hastanenin masasında serili kaldım
Doktorları eczane sandım
Ağlama yenge ağlama ben ölüyorum
Çiçekli bahçelere gömülüyorum
Örtün üstümü örtün sinek konmasın
Arkadaşlar benden korkmasın, hey.

Gecekondu yaşamının o karmaşık kültür dokusu çocukların ürettikleri bu şarkılarda en çarpıcı örneğini buluyor.

Çocuklarla sohbetimiz film ekibinden bir görevlinin **"Hadi gidiyoruz"** diye seslenmesi ile kesildi. Çekimin yapılacağı alana gitmek üzere film ekibinin minibüsüne doluştuk. Minibüste bizden başka set asistanları, sanat yönetmeni **Gülsün Karamustafa**, kameraman, ışıkçılar v.s. vardı. Filmin başrollerini paylaşan **Hale Soygazi** ve **Kadir İnanır**

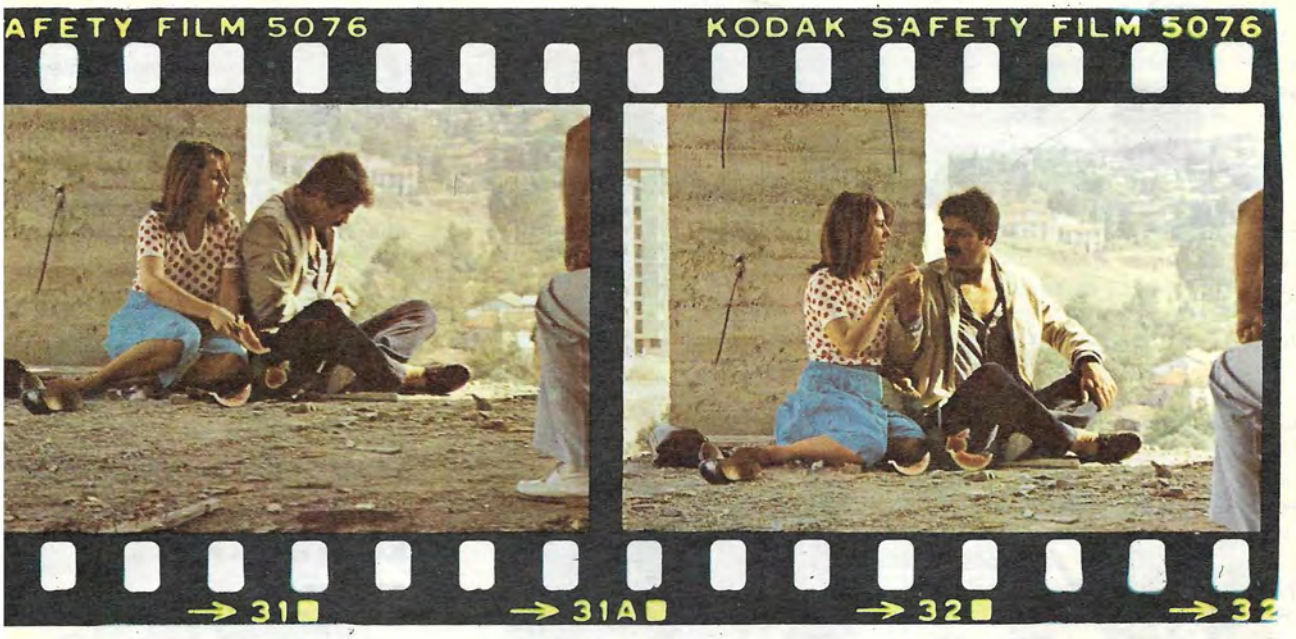

Şengül (H. Soygazi) ile Cemal (K. İnanır) görünmek istemediklerinden inşaatta buluşmayı yeğliyorlar. Cemal, Şengül'e karpuz ikram ediyor, ama Kadir İnanır oruçlu olduğu için kendisi yiyemiyor. Settekilere göre bu oruç biraz şüpheli, ama olsun...

çekim yerine özel arabaları ile geldiler. Gültepe'nin kenar mahallelerinden birindeki bir inşaatta devam edecek olan çekim başlamadan önce biz, Hale Soygazi ve Kadir İnanır ile film üzerine sohbet ettik.

Hale Soygazi beş yıllık bir aradan sonra (Maden filminde oynamıştı en son) ilk defa kamera karşısına geçiyor. Fakat bu süre içinde çok sevdiği sinemadan ayrı kalmadığını, asistanlık ve senaryo çalışmalarında bulunduğunu ekliyor hemen sözlerine. "Bir Yudum Sevgi" ile ilgili düşünceleri de şöyle:

"Latife Tekin'in hikayesini okuduk (**Atıf Yılmaz** ve **Macit Koper**'le) ve çok beğendik. Çok zengin malzemesi olan, o geçiş dönemi sürecini çok iyi anlatan bir hikayeydi. Kolları sıvadık, senaryoyu yazdık, kurgusunu yaptık. Bir sene sürdü senaryo çalışmaları.

...Lümpen kesimin, arabesk filmler dediğimiz, o yaşamları hikaye edilen insanların duyguları hep sömürüye açık bir biçimde işlendi. Ama bizim hikayemizde her şey olduğu gibi, yaşandığı gibi gerçekten. Yani masum bir kadın, çok kabadayı bir erkek yok..."

Hale Soygazi'nin filmle olan ilişkisinin hayli sıcak olmasına rağmen Kadir İnanır hiç de Hale Soygazi gibi düşünmüyor. "Hiç suya sabuna dokunmayan tekdüze bir hikaye" diyor film için. Bunları söylerken filmin iyi bir film olacağını da söylüyor ayrıca.

"İyi bir film olabilir gerçekten. Ama bu filme gelen kalabalıkların çoğu bu anlattığımız dünyanın insanları. Onların dramını, onların sıkıntısını tekrar onlara anlatmak, onlar için fazla cazip olmasa gerek. Yalnız kesin söylüyorum, çok güzel bir film izleyeceksiniz, film olarak güzel ama yeni değil yani."

"Bir Yudum Sevgi" ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri bunlar Kadir İnanır'ın. Filmin kazığını da kendisinin yiyeceğini söylüyor.

"Eğer film iş yapmazsa, Kadir İnanır yandı, başka hiç kimseye zararı olmaz. Çünkü filmi bizim ismimizle sattılar. Bu hıyarın filmi çalışmadı dediler mi biz gittik."

Filmde canlandırdığı tip ile eski seyircisine ulaşamamak, seyircilerinden uzak düşmek korkutuyor Kadir İnanır'ı. Ve Kadir İnanır'ın bu korkusu tavırlarında da gösteriyor kendini. Rol arkadaşları ve set çalışanları ile sıcak bir ilişki kuramıyor. Yine de tüm bunların ötesinde, rolünün hakkını vermeye çalışarak sürdürüyor çekim çalışmalarını.

İnşaatın üçüncü katı yeni planların çekimi için hazırlanırken biz de Latife Tekin ve Gülsün Karamustafa ile sohbet ediyoruz. Filmin konusunu şöyle özetliyor Latife Tekin;

"Şengül (Hale Soygazi) İstanbul'da bir gecekondu mahallesinde yaşayan dört çocuklu mutsuz bir kadındır. Kocası işsiz, evine, çocuklarına karşı ilgisiz, tüm vaktini kahvede geçiren ezik bir adamdır. Cemal (Kadir İnanır) ise bir fabrikada işçidir. Teyzesinin kızıyla zorla evlendirilmiş ve bu evlilikten bir kızı olmuştur. Onun da evlilik yaşamı son derece mutsuzdur. Karısı ise, bu evliliği kurtarmak, kocasını elinde tutmak için kayınvalidesi ile birlikte büyücülerin kapısını aşındırmaktadır. Şengül işe girer ve çocuklarını da alarak evi terkeder. Fabrikada Cemal'e duyduğu yakınlık giderek sevgiye dönüşür. Gizli kapaklı bir ilişkiye başlarlar. Beraberliklerini kendi ailelerine ve çevreye karşı da korumak zorundadırlar artık."

Film konusunu yaşanmış bir öyküden alıyor. Şu anda halen beraberlik-

Kadir İnanır'a göre: "Sıradan bir öykü. Filmi bizim imzamızla sattılar."

Hale Soygazi'ye göre: "Her şey yaşandığı gibi. Tam bir geçiş süreci dönemi."

Filmde Şengül'ü oynayan Hale Soygazi, "Bir Yudum Sevgi"nin "lümpen kesime onları sömüren arabesk filmlerinden farklı bir biçimde" yaklaştığı kanısında. Ona göre filmde bu kesimin yaşamı olduğu gibi, doğal biçimiyle veriliyor. Ama tabiî filmin çekimi anormal bir doğallık taşımıyor. Diğerleri gibi bir film çekimi: işçilerin ekibe fazla yaklaşması hoş karşılanmıyor, vs, vs...

"Lümpen kesimin" kendisi, daha doğrusu çocukları başka işlerle meşgul. Erkek çocuklar futbolu, topacı tercih ederken, kızlar şarkılı oyunlar oynuyorlar. Şarkıların birini dinleyenin çocukların yanından ayrılması çok güç: "İyileri severim, kötüleri döverim/ ben annemi çok severim". "Lümpen kesim", iyi filmlere konu olsa ve arabesk filmler tarafından sömürülse de, galiba sonunda kendi eğlencesine sahip. Tabiî bir yere kadar: şarkılar Pamela'dan, Bob'dan da bahsediyor.

lerini sürdüren **Şengül**'le **Alpay**'ın ilişkisi anlatılıyor filmde. Kendilerinin anlatıldığı filme, gerektiği zaman onlar da katkıda bulunuyorlar.

Filmin sanat yönetmeni Gülsün Karamustafa, ilk defa sanat yönetmenliği yaptığı bu filmde hayli heyecanlı ve sevinçli. "Dışardan duyduklarımla filmin içine girdikten sonra yaşadıklarım çok farklı" diyor.

Latife Tekin'in senaryosunu yazdığı filmi herkesten önce gecekondulu çocuklar ve inşaat işçileri izledi; setten kovulmalarına rağmen.

Biz sohbetimizi sürdürürken çekim başlıyor ve ara veriyoruz. Cemal'le Şengül'ün herkesten uzakta, kimsenin göremeyeceği bir inşaatta buluşma sahneleri çekiliyor. İlk provalarda Cemal'le Şengül'ün birbirlerinden uzakta olmaları düşünülüyor ama sonra bundan vazgeçiliyor ve bir sütunun dibine yanyana oturmalarına karar veriliyor.

Bu arada Latife Tekin, oturup konuşurlarken bir şey yemelerinin daha iyi olacağını söylüyor. Atıf Yılmaz da katılıyor bu öneriye. Yenecek bir şey aranırken, Kadir İnanır'ın akşam yemek için aldığı karpuz getiriliyor ama gelin görün ki Kadir İnanır karpuzdan bir lokma bile yiyemiyor. Nedeni de oruçlu olması. Gerçi film ekibindekilerin söylediklerine göre, sevişme ve yemek sahnelerinde orucu bir kenara bırakmış, ama o gün yememekte direndi. Çekim tekrarlandıkça Kadir İnanır karpuzdan dilimler kesti ve Hale Soygazi'ye verdi.

Çekim sürerken, Gültepe'nin kıyısında ıpıssız olan inşaat birden şenleniverdi. Kısa süre içinde bir yığın inşaat işçisi, büyüklü küçüklü çocuklar, genç kızlar, kadınlar sarıverdi çevremizi. Çocuklar ve işçiler çalışmayı engelleyecek kadar çoğalınca inşaattan çıkarılıyorlar ama on dakika içinde tekrar doluşuyorlardı.

Saat onbeşte başlayan çekim, dört planın çekilmesiyle onsekizde ancak tamamlanabildi. Yeni bir yere gitmek için toparlanılırken bu akşamlık yettiği düşüncesiyle paydos denildi. Biz çekimin ertelenmesine üzülürken, set ekibi sevinçliydi. Bizi sevindiren şey de güzel olacağına inandığımız bir filmin çekimini izlemek ve izlenimlerimizi aktarabilmek oldu. □

Graham Nash, "Chicago"da "dünyayı yeniden orgutlemeye" çağırıyordu.

Vietnam, Prag ve Rock

HALİL TURHANLI

ABD'de süregiden Vietnam Savaşı'nı protesto gösterileri, Batı Avrupa'da öğrenci hareketleri, Doğu Avrupa'da yükselen muhalefet, Üçüncü Dünya'nın bağımsızlık mücadelesi 1960'larda yoğun bir politik ortam oluşturuyordu. Bu sıcak iklimde muhalefet genellikle öğrenci gençliğin ve kıyıya itilmişlerin öncülüğünde gelişiyordu. Batı'da büyük kentlerin eteklerine çekilmiş olanlar ve varsıl ülkeleri kuşatan yoksul çevreler, yani 'yeryüzünün lânetlileri'.

1960'ların dünyasında, kentlerin eteklerinde ve yeryüzünün kırlarında içiçe bir muhalefet doğup gelişti. Sözkonusu muhalefet özgün bir karşıkültürü de kotardı.

Batı'daki muhalefet içinde iki yönelimden sözedilebilir. Siyaseten aktif gruplar ve yüzeyden bakıldığında apolitik görünümlü alt-kültür gurupları. Birinci eğilimin başucu kitabı 'Küçük Kırmızı Kitap'dı. İkinciler ise başlarını **Thoreau, Kerouac** ve **H.Hess**'in kitaplarına koyarak uyuyor, çoğu kez gezgin yaşamı sürüyorlardı. Gerçekte, apolitik görünümlü alt-kültür grupları da 'statusquo'nun karşısında eleştirel bir tavır alıyorlardı. Bu eğilim, toplumun baskıcı yüzünü açığa çıkarmada rock müziğinden geniş ölçüde yararlandı.

"Woodstock Festivali, Hyde Park konserleri, Wight Adası'ndaki konserler ve Kaliforniya'daki konserler" diyor **H.M.Enzensberger**, "...siyasal sol'un ancak kıskançlıkla ve uzaktan seyredebileceği bir hareketlendirici güç taşımaktadır."

> "Yaşlanmış bir kapitalizmin çoğu kez parça parça olmuş merkezlerinde yarı ölü yaşayan bizler... iç parçalayıcı ve acıklı umutsuzluk ve yenilgi şarkıları söylemekten başka ne yapabiliriz ki?" **(R.D.Laing)**

Ama, müzik coşkunun da sesidir. Umutsuzluk şarkılarının yanı sıra umut üzerine de şarkılar söylendi. Graham Nash, Chicago adlı şarkıda "dünyayı yeniden örgütlemeye" çağırıyordu. Diğer yandan, **Gentle Giant**, otorite/iktidar karşıtı şarkılarında yukarıda sözlerini alıntıladığımız **R.D.Laing**'in "Knots" adlı yapıtına göndermeler yapıyordu.

Batı'da **Marcuse**'ın "Tek Boyutlu İnsan"ına karşılık, Doğu Avrupa'da **Kolakowski**'nin "Seçeneksiz İnsan"ı. 1960'larda Doğu Avrupa'da muhalefet **Prag Baharı**nda patladı. 1968 yılından itibaren Sovyet işgalini protesto eden aydınlar ağır baskıların kurbanı oldular. Sorgular, hapishane hücreleri, meslekten uzaklaştırmalar. Sıkı denetim altındaki aydınlar, **Jiri Pelikan, Milan Kundera, Vaclac Havel**... Bu isimler arasında **İvan Jiraus**'u da saymak gerekiyor. **Jiraus**, bir rock müzisyeni, **Plastic People** adlı rock topluluğunun kurucusu.

Sansür Endeksi 1983 yılının başlarında müzik özel sayısı çıkarmıştı. Dergideki yazılarda çağlar boyu müzikteki sansürcü, yasaklayıcı düşüncenin evrimi anlatılıyor ve çeşitli dönemlerde çeşitli ülkelerde yasaklanan yapıtların dökümü yapılıyordu. **Sansür Endeksi**'nin anılan özel sayısında **İvan Jiraus** ismi dikkatli okurun gözünden kaçmayacaktır. **Jiraus**'un bestelerinden biri **Charter 77** hareketinin simgesi olmuştu. **Plastic People**'ın dört üyesi 1976 yılında Prag'da yargılandılar. İddialara inanılacak olursa, "sosyalist" bir ülkenin gençliğini Batı'nın yoz kültürü ile kandırmaya çalışmış, artı, devlete hakaret etmişlerdi. Dahası vardı; topluluk, halkı sürekli rahatsız eden bir örgüte dönüşmüştü. **Plastic People** üyeleri, duruşma sonunda iki yıla kadar hapis cezasına çarptırıldılar. Topluluğun 1974 yılında verdiği bir konser büyük olaylar yaratmıştı. Yöneticilerin gözünde, bu bir **isyan** sayılırdı. Polis genç dinleyicileri tutukladı ve fişledi. Bununla da yetinilmedi, isyana katılan bazı gençler okullarından atıldılar.

Jiraus, şarkılarından birinde, "Onlar" diyor, "gençlerin dokunulmamışlığından korkuyorlar, çiçeklerle bezeli mezarlardan, papazlardan, rahiblerden, gerçeklerden ve özgürlükten korkuyorlar". 1982 yılı temmuz ayında **İvan Jiraus** bu kez daha ağır cezaya, üç buçuk yıl hapis cezasına çarptırıldı. Onlar özgürlük tutkusunu dile getiren, başkaldıran bir müzisyenden korkuyorlardı. □

DENİZLE ŞA
MEHMET ULUSEL

KA OLMAZ
CAN KURTARAN

"FINAL CUT" SON MUYDU?

Pink Floyd bitti mi?

MEHMET ŞENOL

İngiltere'de 1960'ların ortalarında gençlerin önünde iki alternatif vardı: Ya okul-iş-evlilik sürecinde toplumun sıradan bir üyesi olacaklar, ya da toplumsal düzeni değiştirmek için siyasi bir eyleme girişeceklerdi. Onlar bu ikisinin yerine bulundukları anda ve yerde kendi istedikleri gibi yaşamayı seçtiler.

Kendilerine kurdukları dünya bir yandan yeni ilişkiler yaratırken bir yandan da onları fantazilere, mistik rüyalara sürüklüyordu. Bunda uyuşturucunun etkisi çok büyüktü. Gençler kendilerine ait kimliği olan bir alt-kültür yarattı. Onlara hippiler ya da çiçek çocukları deniyordu. İngiltere'de hippi hareketi Amerika'dakinden farklı olarak siyasi bir nitelik kazanmadan uyuşturucu ve seksin belirlediği bir hayat tarzı olarak kaldı. **Pink Floyd** bu alt-kültürün en önemli öğesi olan müziğin temsilcisiydi. Hippilerin buluşma yerlerinden biri olan **UFO Club**'te çalıyor, hippi hareketinin yayın organı olan **International Times**'e maddi kaynak yaratmak için, yeni bir dünya özleminin ifadesi olarak, örneğin Rodezya'daki ırkçı hükümeti protesto için konserler veriyordu.

Müzikleri de bu alt-kültürün masal dünyasının bir ifadesiydi. Uzun psychedelic parçalarla uzayda, masal dünyalarında, cinler periler arasında gezinip duruyorlardı. Bu arada 1967'de, para kazanmak için değil, müzik için kurulmuş bir plak şirketi olan **Blackhill**'e ilk plakları olan **Arnold Layne**'i yaptılar. Underground'un müzik sözcüleri olmaları bir süre daha devam etti; ta alt-kültür çökünceye kadar.

Çok miktarda alınan uyuşturucu birçok kişiyi ya öldürdü, ya da delirtti. Uyuşturucu kullanımının polisçe engellenmesi, hatta UFO Club'un kapatılması ve yaşamak için paranın da gerekli olduğunun ortaya çıkması kalanların da kravat takıp 'iş hayatına' atılmalarına neden oldu. İşte **Pink Floyd** da bu dönemde, **Blackhill**'i bırakıp **EMI**'ye geçti ve sadece eğlendirilmek, dansetmek isteyen bir dinleyici ve seyirci kitlesinin istekleri ile karşı karşıya kalındı.

Hippilikte para yok...

Bu dönemde uyuşturucuyu fazla kaçıran **Syd Barrett**'in guruptan ayrılmasıyla **Waters**'ın öncülüğünde gurup yeni bir müziğe yöneldi. Bu, pop müziğinin ötesinde, müziği bir sanat olarak gören bir anlayıştı. **Pink Floyd** avand-garde çevreler tarafından beğeni toplamaya başlamıştı. **Waters** yaptıkları için şöyle diyordu: **"Bizim müziğimizi hiçbir normal insan anlayamaz. Ben de pek anlamıyorum."** Bu dönemde çıkardıkları **"A Soucerfull of Secrets', 'More', 'Umma Gumma'** albümleri avand-garde müziğin iyi örnekleridir.

1970'de çıkan **'Atom Heart Mother'**la da avand-garde'ın yanında klasik müzik formlarını kullanmaya başladılar. Müzikte underground'un spontaneliğinden uzaklaşıp, uzun çalışmalar sonucu ortaya çıkan eserler verirken, söz açısından underground anlayışından pek uzaklaşmamıştılar. **Meddle** ve **Obscured by Clouds** albümleri de pek değişiklik getirmedi. Ancak gurup, underground müzikten **Dark Side of The Moon**'la birlikte kesin olarak koptu. 1973'e kadar müzik endüstrisine karşı ticari müzik yapmamakta direndiler ve bir yandan da dağılmış underground hareketinin anlayışı yönünde müzik yaptılar. Sözler hâlâ underground'un masal dünyasını ve mistisizmini yansıtıyordu. Örneğin **Echoes**'un sözleri panteizm üzerineydi. Underground hareketinin çökmesi **Pink Floyd**'u bir yandan çevrelerinden soyutlayıp onları yabancı bir ortamda bırakırken, bir yandan da toplumsal hareketlere kuşkuyla bakmalarına neden olmuştu. **Meddle** çıktığı zaman **Waters** şöyle diyordu: **"Herkes devrimden bahsediyor. Fakat önce bu devrimin nasıl bir şey olacağı belirlense iyi olacak. Her sabah gazetemi okurken dünyanın delirdiğini hissediyorum. Bu arada ben de delirmemek için müzik yapmaya çalışıyorum."**

Uzayda işler iyi de dünyada ne var ne yok...

'Dark Side of The Moon'la **Pink Floyd** fantezilerini bırakıp çevrede neler olup bittiğini izlemeye başladı. Albümün ana teması idealizmle birşeyler yapmak için yola çıkan insanların başarısızlıkları, kişiliklerinden her türlü ödünü verip boyun eğmeleri ve bunun yarattığı bunalımdı. **Echoes**'un panteizmi ile alay ediliyor ve birşeylerin kötü gittiği kabul ediliyordu.

1975'de çıkan **'Wish You Were Here'** adlı albümlerinde **Waters** aynı konuyu müzik endüstrisi özelinde inceledi. Albümün sözlerinde insanların önüne iki seçenek konulmuştu: Ödünler verip düzenin istediğini yapmak ya da yok olmak. **Pink Floyd** ödün vermeyi seçmişti, ancak bunun onları ne kadar rahatsız ettiği belliydi.

1977 tarihli **'Animals'**ın konusu genel olarak toplumdu ve esas olarak bu albümle birlikte **Pink Floyd**'un içinde "Waters Dönemi" başlıyordu. (Bu albüm, aynı zamanda **Pink Floyd** döneminin bitişi olarak da kabul edilebilir). **Waters**, bir yandan toplumu eleştirirken diğer yandan da bu düzenin değiştirilemeyeceği sonucuna vardı. Ona göre, yönetilenler yönetenleri yıkabilirler fakat kendileri farklı bir şey kuramazlardı. Toplumun bu eleştirisi karamsar bir sonuçla sona erdiriliyordu.**Animals'**da verilen bu karamsarlığın nedenlerini **Waters** sonraki albümlerinde açıklamaya başlayacaktır.

Bu üç albümü müzik açısından kısaca

➡

değerlendirirsek: **'Dark Side of The Moon'**a kadar olan parçalarında görülen müzikal dokudaki gevşeklik bu albümle birlikte yerini araları doldurulmuş ve daha oturmuş bir yapıya bırakır. Örneğin, **'Echoes'**ta birbirinden bağımsız birçok bölüm varken, **'Dark Side'**ta her parçanın kendi içinde bir bütünlüğü vardır. Bu parçaların birbirinden bağımsız ve kendi başına bütünlük gösteren yapıları, **Pink Floyd**'un Senfonik Rock'tan uzaklaştığını gösteriyordu. Ancak **'Wish You'** ve **'Animals'**ta, müzik olarak parçaların tümünün bir bütünlük göstermesi açısından senfonik rock'a bir dönüş görülür. **'Animals'**la birlikte radikal bir dönüşüm gerçekleşti ve söz-müzik dengesi kuruldu. Sonraki albümlerde bu denge sürekli sözler yönünde değişecekti.

Biraz da psikanaliz...

79-'Wall'la birlikte toplumun genel eleştirisinin ötesinde bir adım daha atıldı ve bir anlamda toplumun psikanalizi yapılmaya başlandı. Bir insanın yaşamı çocukluğundan itibaren izleniyor, kendi ailesi, okul ve kurduğu ailenin üstündeki etkileri veriliyordu. **Waters**'a göre, kişinin karşılaştığı baskılar kişi tarafından içselleştiriliyor, örneğin öğretmeni çocuğun içinde bir öğretmen kişiliği yaratıyordu. Bu içselleştirilmiş kişiliklerle bireyin kendi kişiliği arasında çıkan çatışma, sonunda bir bunalıma yolaçıyordu. Böylece bir duvar oluşuyordu: İçselleştirilmiş kişilikler kişinin kendi doğal kişiliğini bu duvar arkasına alıyor ve insan çevresiyle olan ilişkileri de bu duvar arkasında, kendi doğal kişiliğini açığa vurmadan oluşturuyordu. Bu iç çatışma hem bireyi kendi içinde dengesiz yaparken, hem de dışarıya karşı baskıcı, saldırgan bir nitelik kazanmasına yolaçıyordu. Albümün sonunda içselleştirilmiş kişilikler (yani anne, öğretmen ve karısı) doğal kişiliği yargılar ve **ceza** olarak duvarın yıkılmasına karar verilir. Böylece ortaya çıkan gerçek kişilik toplumun gözünde delilik olmaktadır. Çünkü toplumun verdiği kişilikler reddedilmiştir!..

Pink Floyd, 'Wall'la birlikte senfonik rocktan, rock-operaya doğru büyük bir adım attı. Bu yeni yöneliş nedeniyle olsa gerek, sözler büyük ağırlık kazandı. **Pink Floyd**'un tüm üyelerinin eşit ve ortak statüdeki ilişkisinden farklı olarak artık **Waters** hakimiyeti görülmektedir. Tıpkı Animals'de olduğu gibi.

Bu arada **Pink Floyd** üyelerinin kitlelerden izolasyonu başladı. Artık yalnız çok büyük yerlerde ve az sayıda konserler vermektedirler. Son zamanlarda konserlere helikopterlerle gidip geliyorlardı. Bu izolasyonu gösteren diğer bir ilginç olay da 15 yıl önce bizzat ırkçılığa karşı konserlere katılırlarken, şimdi İngiltere'de yapılan böyle bir konser için ses tesisatlarını vermekle yetinmeleridir. **Pink Floyd** artık iyice tecrit olmayı seçmiştir. Gerçi çevrede ne olup bittiğini gözlemektedirler, ancak bunu bir duvar arkasında yapmaktadırlar. Kısaca **'Wall'**da anlattıkları kendileri için tamamen geçerliydi.

Müzik için şiir değil, şiir için müzik...

'Wall'dan sonra ayrılan **R.Wright** ve **'Final Cut**'ın son parçasında görülmeyen **N.Mason**'la , **Pink Floyd** iki kişiye inmişti. **Waters** ve **Gilmour**. Gurubun **Pink Floyd** adıyla yaptığı son albüm **'Final Cut'** piyasaya çıktığında dağılma söylentileri gittikçe arttı. Çünkü albüm, bu sefer 'saf' bir **Roger Waters** albümüydü. **Waters, 'Animals'**da genelde eleştirisini yaptığı toplumun belli bir tarih kesiti içerisindeki görünümünü sunmakta ve bunu kendi hayatı

Davulcu Mason öteden beri başkalarıyla çalıyor. Wright ve Gilmour'dan sonra Waters de solo albüm yaptı. Çok kişi, "Final Cut'ın finali" diyor. Ne oluyor?

ile bağlantılı olarak yapmaktadır. Ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra vaadedilen barış ve refah dünyası düşü çökmüştür. Afganistan, Beyrut, Falkland, hepsinin ötesinde nükleer savaş tehlikesi gibi dünya olaylarının yanında İngiltere'deki hayal kırıklığı ve paranoya ortamına değinir **Waters. Brejnev, Reagan** gibi dünyayı yöneten liderlere yönelttiği eleştirilerle, **'Animals'**ta sözettiği bilinçsiz kitlelerin bilinçsiz liderler tarafından yönetilmesi olgusunu bu defa isim vererek tekrarlamaktadır.

'Final Cut'un diğer konusu ise **Waters**'i doğrudan ilgilendiriyor. **Waters** kendi bunalımıyla toplumun bunalımı arasında paralellik kurar. Nasıl kendisi underground'un çöküşü sonucunda müzik endüstrisine entegre olmasıyla bir hayal kırıklığı ve aldatılmışlık duygusu yaşamışsa, dünya da İkinci Dünya Savaşı felaketinden sonra savaşların hızla sürdüğü, liderlerin insanların hayatıyla oynadığı, ekonomik sıkıntıların yaşandığı, insanların birbirlerine yabancılaşmış olduğu bir ortamla karşılaşmıştır. **Waters** için bu görünümle özdeşleşmek; hiç değilse bu derece yakından ilgilenmek, açıkça itiraf ettiği izolasyonu kırmak için bir adımdır; ve **Pros and Cons**'da daha da açığa çıkacaktır.

Ve 84 yılı, kalan **Pink Floyd** üyelerinden ikisinin ayrı ayrı iki albüm çıkardığı yıl oldu. Bunlardan **Waters**'e ait olanı, tahmin edilebileceği gibi **'Animals'**tan beri devam eden 'yeni' **Pink Floyd** çizgisinin devamıydı. **Pink Floyd**'un özgün sound'unun klasikleşmiş gitarında, **Gilmour**'un katılmaması ile doğan boşluğu kapatmak için **Eric Clapton** seçilmişti. **Clapton, 'Pros and Cons'** albümünde kendi çizgisinden fedakârlıkta bulunmak pahasına **Pink Floyd**'un gitarcısı olmak yolunda ilk adımını atmış gibi görünüyor. **Gilmour**'un albümü **'About Face', Waters**'ın çalışmalarına göre daha rahat ve müziğin ön plana çıktığı bir albüm. Parçalarda **Gilmour** gitarını aynı ustalıkla kullanıyor. **Cruise** adlı parçada üstü kapalı bir biçimde **Waters**'la alay eder gibi görünmekte, onun kendisini fazla ciddiye aldığını ima etmekte... Peki **Waters** yeni albümünde ne yaptı?

Waters, geceyarısı saat 04.30'dan 5.11'e kadar süren bir rüyayı anlatmış yeni albümü **'Pros and Cons of Hitchhiking**'de. Bu albümün işlediği tema, **Waters**'ın **'Animals'**la sezdirdiği, **'Wall'**la itiraf ettiği, **'Final Cut'**la da kaynaklarını araştırdığı izolasyonun yıkılması için verilen bir çabanın (pratiğin) şiirsel anlatımıdır. **Waters** bu albümde başka insanlarla ilişkiye geçmekle kurduğu ilişkilerinin sonucunda izolasyonu kırmayı başarmış gibi görünmemekle beraber, "labirentte bir fare" olmanın getirdiği duyguyu bir başkasıyla paylaşmaktadır.

Bu izolasyon ya da labirentten kurtulmak, **Waters** için gene imkansızdır. Ancak bunun sınırlarını genişletmek mümkündür. Şehrin insanları birbirinden uzaklaştıran sevgisiz ortamından uzaklaşma yolundaki çabalarla da incelikle dalga geçmekte **Waters**. Kıra dönüş hareketi, cinsel devrim yapmak için gösterilen çabalar... Bunların hepsi izolasyonu kırmakta başarısız kalmıştır. **Every Strangers Eyes** adlı parçada **Waters**, daha önceki albümlerinde verdiği yabancılaşma görüntüsünü silmekte ve kendisini sokaktaki adamdan artık pek farklı görmemektedir.

Şimdi, gurubun üyeleri dağılmış ve kendi başlarına müzikle uğraşıyor. **Richard Wright** 1978'de çıkardığı **'Wet Dream'** albümünden sonra **'Wall'**a katıldı ve bir daha hiç sesi çıkmadı.. **Nick Mason**, yüzde 60 hissesine sahip olduğu **Ferrari** şirketinin işleriyle uğraşıyor. **David Gilmour** şu sıralarda **'About Face'** albümünün turnesinde. İlerde de yeni çalışmalarını görebiliriz. **Waters** ise milyonlarca kişiyi arkasından sürükleyip yeni şeyler aramaya devam ediyor. Şimdi en çok merak edilen **Waters**'ın yeni arayışlarının sonucunda ortaya ne çıkacağı. □

PİNK FLOYD BİTTİ Mİ?

Waters deli, Pink Floyd da aslında bir holding

CEM SEVİN

Yaklaşık bir tomar yazılıp yırtılmış kağıt, sayısız sigara, yedi bardak kahve ve uzun düşüncelerden sonra ciddiyeti, laf oyununu ve sempatik görünme eğilimini bir kenara bırakıp aşağıdaki yazının ana fikrini tek cümleyle açıklamak istiyorum: **Pink Floyd**'u sevmiyorum.

Londra'nın yeraltı çöplüklerinden yer yüzü saraylarına çıkana kadar geçirdiği evrim, yarattığı devrim ve sonu gelmeyen tutarsız hareketleriyle binlerce insanı akıl hastanesine yollayan Pink Floyd, geçen sene hepimizi gözyaşları içinde bırakan bir karar alarak bundan böyle bir süre 'takılmayacaklarını' üstü kapalı bir şekilde ilan ettiler. Ne kadar sevindim bilemezsiniz.

Aslında iş, başında sakat başlamıştı. İlk etapta **Syd Barret** kötü bir alışkanlık haline getirdiği sabah kahvaltılarında yüksek doz LSD alma huyundan vazgeçemeyince iptal oldu. Barret gerçeğini fazla öğrenmek isteyenler için ekleyeyim, Syd Barret ÖLMEDİ! Sadece dört, beş yılda bir alakasız görünüp kaybolma huyunu edindi. En son iki sene önce Cambridge'de izine rastlandı. (Kanıt resmi: 1982 New Musical Express) Yerine arkadaşı **David Gilmour** getirildi ve böylece Pink Floyd A.Ş. çalışmalarına başladı. Pink Floyd'un dünya pazarlarına yayılma çalışmaları 1973 yılında çıkardıkları 'The Dark Side of the Moon' adlı şeytani, fakat şeytani olduğu kadar da güzel olan şaheserlerine kadar sürdü. Bu plaktan sonra birinci yarı bitmiş, Pink Floyd Holding kurulmuştur. 'Wish You Were Here' plaklarıyla kısa bir mola ve eski arkadaşlarını anma süresi geçiren Pink Floyd daha sonra hayvanlara karşı ilgi duydu ve bu hayvanları köşklerinin bahçelerinde besleyerek onlardan elde ettiği gelirle bankerliğe başladı. (Daha sonra 1 milyon pound zarar ederek iflas etti.) Anılar, anılar..

'The Animals' turnesinin dünya premiyerini Şubat 1977 tarihinde Dortmund Westfallenhalle'de izleme şanssızlığına uğradım. Kafamda senkron kaydı... Gözleri ve kafası devamlı yerde bir Gilmour, dağ gibi bir davul seti arkasında pek görünmeyen bir **Mason**, klavyeli çalgılarının üzerine tek bir ince kırmızı laser inen buzul **Wright** ve ekşöte bir şekilde görevinin gereğini yapan "Big Brother" **Roger Waters**. O kadar monotonca steril bir müzik çaldılar ki evde kalıp plaklarını dinleseydim pek bir şey farketmezdi herhalde. Duvarımda posterleri nasıl olsa vardı, odayı karartır birkaç renkli ışık yakardım o kadar. O gece trenle Hamburg'a dönerken hep düşündüm durdum. Türkiye'de plaklarını dinleyip ilahlaştırdığımız Pink Floyd bu muydu, yoksa kötü bir rüya mı?

Roger Waters'ın 'Animals'da verdiği mesaj açıktı ve yine de değildi. **George Orwell**'in 'Animal Farm' kitabının bugüne müzikal uyarlaması. Ama bu adamın sakladığı bir şey vardı. Daha doğrusu neden bu derece pesimist ve depresif olduğu halâ belli değildi. 'The Wall' bunu biraz da olsa açıkladı. Çocukluğu sıkıntı ve ızdırap içinde geçmiş, çözülmesi olanaksız problemleri olan bir rock yıldızı. Peki ama bizim bildiğimiz **Waters** (Pink) ekmeğini taştan çıkarmış refah içinde yüzüyordu. Sabancı bile hayata limon satarak ve sıkıntı çekerek başlamış, zengin olduktan sonra hakettiği mutluluğa erişmişti. Şov'un üçüncü ve son perdesinde her şey anlaşıldı. Babası II. Dünya Savaşı'nda ölmüş ve bu gerçeği kabul edemeyen **Waters** yavaş yavaş delirerek hayattaki hedefini belirlemişti. Başkalarını da delirtmek! Dünyadakilerin sayısını bilmiyoruz ama gruptan ilk deliren **Richard Wright** oldu ve 'The Final Cut' öncesi ayrılarak en yakın hastaneye yattı. **Nick Mason** son şarkıya kadar dayanabildi ve daha sonra bagetlerini ağlayarak **Andy Newmark**'a teslim etti. **Gilmour** daha 'cool' davranarak sonuna kadar dayandı ve plağı bitirdi. Orjinal olarak 'The Wall' filmi için yazılan ancak sıkıştırılacak yer bulunamayan 'The Final Cut' tamamlanmış ve saraylara dönme vakti gelmişti.

Herşeye rağmen sağolsunlar **Gilmour** ve **Waters** bizleri bir kere daha düşünerek solo çalışmalarını çıkardı. İlk olarak çıkan **David Gilmour**'un 'About Face' albümü şunu kanıtladı: Pink Floyd Sound'u **Gilmour**'un gitarı üzerine kurulmuştu ve **Gilmour** (her zaman hayrandım, halâ hayranım) depresif bile olsa yine de güzel müzik yapma yeteneğine sahipti. Önce müzisyen, sonra işadamıydı. 'The Pros and Cons of Hitchhiking' ise şunu göstermekte: **Waters**'ın hastalığı had safhasına ulaşmıştır, tedavisi mümkün olmayan safhaya. Müzik dünyasında dolaşan başka bir dedikodu da şu: 'The Pros...' aslında **Waters**'ın Floyd için tasarladığı yapıttı. (Ben inanıyorum) 'The Final Cut' arzulandığı gibi 'The Wall' filmi içine sığdırılabilseydi, onun yerine çıkacak Floyd plağı 'The Pros...' olacaktı. Nitekim plak üstüste dinlendiği zaman bunu doğruluğu açık olarak belli oluyor ama... ama **Eric Clapton** (bu plakta çok iyi olmasına rağmen) bir **Gilmour**'un yerini, daha doğrusu boşluğunu dolduramıyor. Bu plakta beni tek memnun eden olay **Eric Clapton**'un çalmış olduğu gitar ve ustalığı. Konserler kısmında ise, **Gilmour** ufak bir grupla birçok yerde çalacağı bir turne planlayarak hayranlarını mutlu etmeye çalışırken, **Waters** her zamanki ukalalığı ve gösterişi icabı Avrupa turnesi içinde sadece on konser vereceğini açıklıyordu. Tipik Floyd geleneği.

Geldik şimdi asıl merak edilen konuya. **Pink Floyd** gerçekten dağıldı mı? **David Gilmour**'un söyleşi sırasında verdiği üstü örtülü cevaplardan da anlayacağınız gibi henüz bir şey belli değil ama vermiş olduğu mesaj şu: Eğer grup elemanları evlerindeki hizmetçi sayısını azaltmak tehdidi ile karşılaşırlarsa Floyd Holding tekrar kurulur. Ama öyle, ama böyle. Ama onunla ama bununla... Ne de olsa yaşlanıyorlar, üç-beş kuruş daha ceplerini delmez. Grubun bankerlik şirketi iflas ettikten sonra yaptığı hareket halâ unutulmuş değil. Bilmeyenler için bir daha yazalım: Pink Floyd 'The Wall' dünya turnesini bitirdikten sonra tekrar inzivaya çekilmişti. Ancak bir sene sonra şirket iflas edip 1.5 milyon pound kaybedince (sadece bir yıl sonra!) Londra'da altı konser daha verdiler. Açıklama olarak da vicdan azabı çektiklerini ve kendilerini hayranlarına karşı borçlu hissettiklerini belirttiler. Bırakın palavrayı beyim, bırakın.

Eveeet, şu anda bunu okuyan ve kızgınlıklarından bana etmediği küfürü bırakmayan Floyd hayranları... Bu meslek böyle, bu endüstri böyle.

Deep Purple'ın yeniden kurulması, yeni plak ve turne projeleri aklınızdan çıkmasın. Para insanlara ne yapıyor, neler yaptırıyor. Bunların yerine kendi ceplerinden iki Boeing 747 kaldırarak zevk için Mısır'da Piramitlerin altında konser vermeye giden **Grateful Dead**'i yahut tanınmamış bile olsa anfileri açıp gümbür gümbür 'harbi' rock çalan bir gurubu her zaman tercih ederim. Çünkü eğlenir, müzik dinler ve müzik zevkimi tatmin ederim. Fazla ve lüzumsuz düşünüp felsefe yapmaya lüzum yok. □

THE PROS AND CONS OF HITCHHIKING / Waters'ın solo albümü

Waters'ın son plağı, "Otostopun yarar ve zararları" anlamına geliyor. Dinlemesek bile, şiir niyetine okumak da mümkün...

Saat 4.30 (Galiba yurt dışına gidiyorlardı)

Galli: Galiba yurt dışına gidiyorlardı ve birkaç otostopçu aldılar.

Cerrah: "Matkap"
Adam: "Oh Tanrım!"
Eşi: "Uyan, rüya görüyorsun"
Adam: "Ne?"
Eşi: "Rüya görüyorsun"
Adam: "Sınırdan uzaklaşıyorduk"
Eşi: "Ne sınırı? Uyumana bak"
Cehennem Meleği: "İyi günler"
Eşi: "Ha?"
Cehennem Meleği: "İyi günler"

Sınırdan uzaklaşıyorduk/
Uyuyacak bir yer arayarak ikimiz
direksiyonu paylaşıyorduk/
arka koltuğa iki otostopçu yığılmış/
Otostopçu: "Merhaba"/
Aynaya bir göz attım/
Kız bana gülümsedi/
"Aç olan var mı?" dedim
"Biraz duralım mı?"/
Arabayı kenara çektik/
Kızın elbisesi başının üstüne kadar
havalandı/
"Benle gelmek ister misin?", dedim.
Hafifçe yabancı birşeyler söyledi/
Ve güneş kızın tatlı genç vücudunun
üstünde parladı/
Kendi kendime kızın onun için fazla iyi
olduğunu düşündüm/
Gözlerimde yaşlarla kızın yanına
uzandım/
Dedi ki

4.33 (Koşan Ayakkabılar)

Böylece yolun kenarında durdum/
Koşan ayakkabılarımın tabanları asfaltı
kavradığı gibi/
Kızın Fassbinder yüzü üzerinde
sabit bir gülümseme vardı/
Biraz aptal bir çocuğun
Ayışığında bir mezarlığa girmeye
çalışırken gülümseyebileceği gibi/
Fakat kız etkilendi
Yakışıklı olduğumu sandığı belli oluyordu/
Ve biraz daha tatlılaşmasının
nedeni (aramızda kalsın)
Yeşil Lamborghini'mi görmesiydi/

Böylece kırda dolaşmaya gittik
Rüzgarı saçımızda hissetmek için
Motorun gücünü duymak için
İhtirasın heyecanını duymak için

Ve sonra ağaçlarda bir dalın kırıldığını
duydum/
Haritamda uyarı ışıkları parladı/
Gözlerimi açtım ve şaşırdım/

4.37 (Bıçaklı Araplar ve Batı Alman Gökleri)

Bıçaklı Araplar vardı
Yatağın ucunda
Tam yatağın ucunda/
Arap: "Kadını kesme Muhammed,
Ben kadını istiyorum"
Tanrım buraya nasıl girdiler?
İngiltere'de evde kendimizi güvenlik
içinde sanıyordum/
"Hadi ufaklık, yaptığın yanlıştı",
dedi kız:
"Yaptığının yanlış olduğunu kabul
etmelisin
Yanlış olduğunu kabul etmelisin"/
Adam: "Tanrım..."
Uyku uyku
Sadece rüya gördüğümü biliyorum/
Adam: "Kızı bırak... Defol...
defol evimden"/
Kapalı gözler arasından
Tavanda Batı Alman göklerini
görüyorum/

Ve dönmek istiyorum
Sırt çantalı kıza/
Açık sarı saçlarını hissetmek için
Orda olmak istiyorum/
Güneşin batışını görmek
Krupp'un çelik fabrikaları ardında
Bir Alman kasabasının çevresinde/

Mein Host (Ev sahibi) : "Guten Abend
meine Damen und Herren Ha Ha Ha
(İyi akşamlar baylar bayanlar Ha Ha
Ha)/
Wilkommen in Könisburg Ha Ha Ha
(Könisburg'a hoş geldiniz Ha Ha Ha)/
Wollen zie danzen mit mir oder
drinken Mehr Ha Ha Ha
(Benle dansetmek mi yoksa daha
içmek mi istersiniz Ha Ha Ha")
Teşekkürler fakat...
Bu genç bayan ve ben
Sadece bu şarap şişesini bitirelim/
Çok naziksiniz..... fakat
Sanırım sadece iyi geceler diyeceğiz/
Adam: "Bizi yalnız bırak"
İyi geceler
Adam: "Bizi yalnız bırak,
Lütfen yüzkırküç'ün anahtarını alabilir
miyim?"
Otel Katibi: "İşte buyrun"
Adam: "Teşekkürler iyi geceler"
Otel Katibi: "İyi geceler efendim"
Adam: "Merhaba evet bir kahvaltı
ısmarlamak istiyorum
İki kişilik kahve, marmelatlı tost
Hayır... marmelat"

4.39 (Bugün ilk defa-Bölüm 2)

Bugün ilk defa
çıplak vücuduna sarıldım/
Rhenie'e bakan bu otelde
O benim oldu/
Ooh tatlım.... Ooh tatlım
Benle gel ve benle kal
Lütfen benle kal/
Eşi: "Ah... O ne?"
Benle kal
benle kal
benle kal
Eşi: "Hayır... Uyuyorum"
Benle kal
Eşi: "Unut onu"

4.41 (Cinsel Devrim)

Hey.. kız
Bıçağı çıkar
Ve gel cinsel devrimi bıçaklayalım/
Hey kız
Herkes için özgürlük sloganımız olsun
yeni bir fikre... varalım yarın/
Evet fakat bu gece sakin yat
Ben senin tatlı mezarını yağmalarken/
ve hatırla
Sadece fakirler kurtulabilir/

Hey kız
Her zaman dediğim gibi dudaklarının
kırmızı olmasını tercih ederim/
Tanrının yarattığını değil
yaratmak istediğini/

Hey kız
Parmağını bana doğru işaret etme/
Ben de senin gibi labirentte bir
fareyim/
Ve sadece ölüler özgürce gider/
O halde... lütfen elimi tut
Labirentte yuvarlanıp giderken/
Ve hatırla
Hiçbir şey yağmursuz büyüyemez/

İşaret etme
Parmağını bana doğru işaret etme/
Ateşler içinde uyandım
Çarşaflar terden sırılsıklamdı/
"Kabus görüyordun", dedi
"Ve henüz bitmedi"/
Penceredeki kuçu kuçuyu aldı
kuyruğunu sallayanı/
Ve onu iki ekmek parçası arasına
koyup yatağa koydu

➡

David Gilmour'a göre "Dark side of the moon" Pink Floyd'u piyasaya yaklaştırdı

"Yerimizde sayıyoruz"

Pink Floyd'un önemli olduğu kadar tanınmış elemanı David Gilmour, bir süre önce "About face" adlı bir solo albüm doldurdu. Tamamen Pink Floyd'dan bağımsız olarak ve kendi oluşturduğu bir ekiple. **Musıc Expres/Sounds** ***dergisi Gilmour ile bu albüm vesilesiyle Pink Floyd'un son durumu üzerine konuştu. Söyleşi aşağıda.***

- About Face adlı albümün 1978'deki solo çalışmandan daha olgun bir düzeyde. Pink Floyd'dan bağımsız gibi gözüküyor.

Gilmour- Pink Floyd'un bütün elemanlarının ben istediğim zaman biraraya gelip çalışmalarını bekleyemem. Yaşlandıkça, hep aynı fikirde olmamız da güçleşmeye başlıyor. Yani kendime ait bir şeyler olması gerek. Ben müzikteki gelişmelere açığım. Benim için belirleyici olan "song"dur (parça). Neden, niçin ve hangi modanın hakim olduğu benim için pek merak konusu değil.

- Pink Floyd'un son durumu ne?

Gilmour- Eh, gurup yerinde sayıyor. Geçici mi, değil mi; bilemiyorum. Kimse "artık bırakalım" falan demedi ama, birlikte bir şey yapmaya da fazla meraklı görünmüyor. Roger'la ikimiz zaman geçtikçe kalın kafalılaşıyoruz.

- Pink Floyd'un son plakları gurubun yönetimini tamamen Roger Waters'ın üstlendiği izlenimini veriyor..

Gilmour- Evet. Girişimlerimizin belirleyici gücü o. Sonunda bir albüme dönüşen fikirleri o üretiyor. Ama hiçbir zaman bir işi **nasıl** yapacağımızı tek başına kararlaştırmadı. Plaklar ortak çalışma ile yapılıyor. Bir istisna ile: FİNAL CUT gerçekten Waters'ın solo albümü. Ben o albümle çok az uğraştım ve sevmem. Beni asla memnun etmedi.

- Metinlerdeki politik hava nedeniyle mi?

Gilmour- Hayır hayır. Tamamıyla müzikal olarak. Müzik zayıf. Ben her Pink Floyd çalışmasında belli bir müzik kalitesinin tutturulmasından yanayım. FİNAL CUT'da ise yalnızca üç güzel parça var, o kadar.

- Rick Wright'ın Pink Floyd'dan ayrılışı örtbas ediliyor. Bu iş bitti mi?

➡

Gilmour- Evet, bitti. Rick aslında daha THE WALL çıkmadan bizle ilişkisini kesmişti. Uzun zamandır hiçbir şey yapmıyordu.

- Pink Floyd 10 sene kadar önce hep küçük salonlarda konser verirdi. Müziğin detayları önemli idi - sonraki gibi büyük çıkışlar yoktu o zaman...

Gilmour- Tabii, son on yıl içerisinde dev işlere, büyük jestlere; çıkışlara alıştık. **İnsanlara** bir şeyler verebilmek içindi bu; çok başarılı olduk. Fakat **ben** bu değilim. Ben büyük bir şov da olmaksızın en fazla 5 bin kişi istiyorum konserde. Ama ben de müziğimle büyük kâr sağlamak isterdim. Ve eğer 10 bin kişiye bilet satarsan daha fazla para kazanırsın.

- Ama bu iş sadece para sorunu değil ki! Salonun en arkasındaki adamın müzikten ne anladığını düşünmüyor musun?

Gilmour- Hayır. Dürüst olmak gerekirse bunu hiç düşünmem. Ben kendi bulunduğum noktadan yapılanın iyi olmasını isterim ve bunun bir miktar insan için de iyi olduğunu umarım. Kendimi değerlendiren tek kişi benim. Diğer insanların senden ne beklediğini kestirmeye çalışırsan hayalgücünü yitirirsin. Pop müzikte durum gerçekten dediğin gibidir. Senden ne beklendiğini kestirmeye çalışırsın ve bunun şemaları vardır. Beceremiyorum ve becermek de istemiyorum.

- Peki o zaman gurubun hayranları ve kazanılan onca para ne oluyor? Seni Waters'ın sözlerinden sorumlu tutmuyorum. Ama THE WALL'ın doruk noktası, kitlenin duyduğu hayranlığın ardında çirkinliği barındırdığının ortaya çıkması ve yabancılaşmanın ortaya çıktığı nokta...

Gilmour- Roger, hayranları ile arasındaki yabancılaşmayı benden çok daha derin biçimde hissediyor. DARK SIDE OF THE MOON çıkıp MONEY Amerika'da hit olduktan sonra izleyicimiz köklü bir değişim geçirdi. Önceden saygılı ve son derece dikkatli idiler. Fakat DARK SIDE OF THE MOON geniş kitleler ile aramızdaki duvarı yıkınca, iş değişti. Bütün akşam bağıran ve isteklerini böğüren pop müzik hayranları doluştu. Ve biz, çaldığımız müziği değiştirdik. Yumuşak parçalardan vazgeçmek zorunda kaldık. Sesi biraz düşürdüğümüzde, kalabalıktan biri "Kıçımı oynatabileceğim bir şey çalın, MONEY'i çalın" diye bağırıyordu. Evet, Roger'in THE WALL'da bununla hesaplaştığına eminim. Ben bu bağıran insanların biraz daha az egoist olmaları gerektikleri kanısındayım. Etrafındaki insanları rahatsız ediyorlar. Ama öte yandan bir partiye geldiklerini düşünüyorlarsa ve bunun için para da vermişlerse söyleyecek fazla bir şey kalmıyor... □

THE PROS AND CONS OF HITCHHIKING

4.47 (Aşkımızın Kalıntıları)

Köşeye büzüldüm/
Pijama ceketim başımın üstünde/
Sandviçini bitirirken gülümsedi
Ve soğuk gözleri beni karanlık tarihime yapıştırdı/
Fırçalarken kalıntılarını
aşkımızın yataktan
Ve yatak örtülerini katlayıp koyunca
Bütün dualar okununca
"Buraya gel aptal çocuk", dedi/
öldürücü bir soğuk algınlığına yakalanmadan/
Sadece şaka yapıyordum/
Şehir pisliğini arkada bırakalım
Gel rekabet etmeyelim/
Şehir dışı iyi olabilir/
Gerçi olamaz mıydı....hadi gidelim/
"Tamam" dedim./

Jade: "Şimdi gidecek miyiz?"
Adam: "Nereye gitmek istersin sevgilim?"
Eşi: "Mmmm... Vermont.. Wyoming (evet)"
Adam: "Wyoming.. Eh, çocuklar!"
Justin: "Ne?"
Adam: "Wyoming'e gidiyoruz
Sevgilim... Wyoming'e hangi yol?"
Eşi: "Burdan sağa çengelle
Yanlış yoldan gidiyorsun"
Adam: "Biliyorum
biliyorum çocuklar...
bakalım kaç tane Volvo geçeceğiz
Şehir dışındaki yeni hayatımızın yolunda
...Bir"
Eşi: "Jade bunu yapma, gerçekten olumsuz"

İKİNCİ YÜZ

4.50 (Balık Tutmaya Git)

Arabalar geçerken hayalimde görmeye çalışıyorum
Üst bagajdaki bavulları/
Ufuğun ötesinde
rüya yaratıcıların-
beyaz plastik fabrika bantlarında
çalışan,
dikkatsizleri/
gökteki pastaya davet ettikleri yerde
balık tutmaya git oğlum!/

Baharda yola koyulduk
Bir bavul dolusu her şey hakkında kitaplarla/
güneş enerjisi aletleri hakkında
Ve doğal doğumun ne kadar hoş olduğu/
Bazı ağaçları kestik/
Ve fikirlerimizi takip ettik
Ormandaki açıklık boyunca/
Akıntıya set çektik/
Ve çocuklar topuklarını serinlettiler
yaptığımız balık tutma havuzunda/
Elele tutuştuk ve bantlar değiştik
Ve pratik olarak topraktan geçindik/
Bir tilki yavrusunu evlat edindin
Annesi birisinin paltosu olan/
Onu elinle besledin
Ve onu kaçırdın/
Büyük yatağa ben yatarken
Senle kendi labirentimizi genişlettik/
Ve ben kasabaya çok seyrek gittim
Antibiyotik stoğu yapmak için
Ve elaltında tuttuğum çifte için mermiler için
Çocuklara hikayeler anlattım
Sen el tezgahında çalışırken/
Ve her gün güneş daha erken battı

(*) Adam: "Bölüm altı Eeyore'nin doğum günü
ve iki hediye alıyor (Adam esrarı yakmak için durur)
Jade: "Baba... hadi baba"
Adam: "Yaşlı gri eşşek, Eeyore durdu kenarında
ırmağın ve suda kendisine baktı"
ve "patetik-acılı-" dedi. "İşte olay bu"
"İyi sabahlar Eeyore" dedi Pooh
"Oh" dedi Pooh. Uzun süre düşündü

Yapraklar hep düştü/
Ekinlerimiz hep kahverengiye döndü/
Bitmişti/
İlk kar taneleri düşerken
Kampta her şeyin iyi gitmediğini anladım/
Çocuklar bronşit oldular/
Ev ısıtıcısının dizeli bitti/
Bir hafta sonu Doğudan bir arkada
Ruhu çürüsün
Kalbini çaldı/
"O zaman s..tiret", dedim
"çocukları kasabaya geri götür
.Belki seni orda burada görürüm"/

Ve böylece... bütün ümitlerimizi ve rüyalarımızı
rüzgara ve yağmura bırakarak
yalnızca "stash"imizi alarak
Çer çöpümüzü bıraktık
Ve tekrar yola koyulduk
Tekrar yola/

Jade: "Güle güle baba, güle güle baba"
Justin: "Pearl'i getirebilirsin. Çok iyi bir kız namussuz"
"Ama Liza'yı getirme"

4.56 (Bugün ilk defa - Bölüm 1)

Bugün ilk defa
gerçekten bittiğini hissediyorum/
Benim her günlük özürümdün
Sağır, kör ve dilsiz rolü oynamak için/
Kim düşünebilirdi
Senin ve benim için bunun böyle biteceğini/
Kendi değirmen taşımı taşımak
ağaçların dışına/
Ve kabul etmeliyim
hiç hoşlanmıyorum
bu yalnız yolun kenarına bırakılmaktan/

➡

THE PROS AND CONS OF HITCHHIKING/devam

4.58 (Dunroamin, Duncarin, Dunlivin) (Gezdim, İlgilendim, Yaşadım)

Kamyon Şoförü: "Hey evlat, otostop
mu yapıyorsun?.. Çık buraya"
"Nasıl gidiyor arkadaş?"
Ördekleri duvara çiviledim/
Kalbimi karanlık yıkıntılarda sakladım/
Tepelerin üstüne bungalowlar kurdum/
Gezdim, ilgilendim, yaşadım/
Sevgilimi kırlara götürdüm
ayın altında uyumak için/
Sonra baktım deliriyor
Kamyoncu: "Kadınlar böyledir evlat
ne yapabilirsin?"
Kız kendi tipini bekliyor
Kalbini yavaşça çıkararak/
Tipinin gerçek iletişim vaatleriyle
Kamyoncu: "TV'de bununla ilgili bir
program seyretmiştim...
Kim işleri her zaman gözaltında tuttu?
Kim annesine babasına bir bungalow
yaptırdı?
Adam: "Ben..."
Kim seni gösterilere götürdü?
Kimin çalışmaktan canı çıktı?
Adam: "Ben..."
Sen uyurken
Adam: "Bendim... Ben yaptım"
Ben senin iki yakanı biraraya getirdim
Adam: "Tanrım bütün bu elbiseler"
Böylece cesaretlendirebildin bu
kaymışı/
düzgün ayaklarıyla
ve temiz tırnaklarıyla
bilge ama ışıldayan gözleriyle
O bir şüphe okyanusunda dimdik
duran bir kayadır/
Kamyoncu: "Defol Allahın belası ibne"
Ve uzlaş
Bu şarkı parçasıyla devam etmek
istiyorum
Bu "schmuck"u betimleyerek
devam etmek istiyorum, fakat
delireceğim
Kamyoncu: "Burda değil oğlum...
Defol burdan.."

5.01 (Otostopun Avantajları ve Dezavantajları)

Harley üstünde bir melek
kendisi gibi bir serseriyi selamlamak
için karşıya geçiyor/
Motorsikletini durduruyor/
arkasına yaslanıyor sonra uzatıyor
yaralı ve yağlı bir el/
.....Dedi ki
Cehennem Meleği: "N'aber birader?
Nerdeydin.. nereye gidiyorsun?"
Sonra elini alıyor
Garip bir California el sıkışması ile/
Ve kemiği kırıyor
Melek Moll: "İyi günler"

Enicno'dan bir evkadını/
kocası golf kursunda
kurallar kitabıyla
kırıp bir 'U' yapan ve aylakça
sana ikinci bir göz atan/
Oltanı gevşetiyorsun
balık kancaya takılıyor/
Kadının nefesinde tatlı votka ve tütün/
küçük siyah kitabında bir sayı daha

İşte bunlar otostopun avantajları ve
dezavantajları

Ah bebek, rüya görüyor olmalıyım/
öndeki kenarda duruyorum
Doğu sahilleri gözümün önünde
uzanıyor/
"Atla" diyor Yoko "Oh No!"/
Çok korktum ve çok yakışıklıyım"
diye bağırdım/
"Devam et" diyor
"Niçin bir kere denemiyorsun?/
Acıyı niye uzatıyorsun herkes
ölmelidir"
Dick Tracy'yi hatırlıyor musun?
Shane'i hatırlıyor musun?/
Joey: "ve anne seni istiyor"
adamı bilet satarken görebiliyor
muydun?
şahinin daireler çizdiği yerde/
Joey: "Shane"
Ovadaki vücut/
Müziği anladın mı Yoko
Yoksa hepsi boşa mıydı?
Joey: "Shane"
Orospu mistik bir şey söyledi:
"Kahraman"
Böylece ben de kaldırıma geri
çekildim/

İşte bunlar otostopun avantajları ve
dezavantajları

Ah bebek, tekrar rüya görüyor
olmalıyım/

İşte bunlar otostopun avantajları ve
dezavantajları

5.06 (Her Yabancı Göz)

Garson kız: "Merhaba, bir fincan
kahve ister misin?"
Kamyoncu: "Hey... Şu s...tiğimin plak
makinesini kapat"
Garson kız: "Özür dilrim, bir fincan kahve
ister misiniz? Yoksa krema ve
şeker mi alırsınız?"
Kamyon duraklarında ve hamburger
büfelerinde

Kadillak'larda
düşmüşlerin arasında
uyuyan eğilmiş bellerde
kaldırım basamaklarında
kütüphanelerde ve tren istasyonlarında
kitaplarda ve bankalarda
tarihin sayfalarında
süvari intihar hücumlarında
Tanıyorum...
kendimi her yabancı gözlerde/
Ve anıtların yanındaki tekerlekli
sandalyelerde
Metro tünellerinin altında yolcu
kazalarında
işsizlik sigortaları ve bölge
mahkemelerinde
Paskalya panayırlarında deniz kenarı
sitelerinde
oturma odalarında ve şehir
morglarında
ödül kazanan fotoğraflarında
Çin denizindeki hayat sallarının
transit kamplarında, ark lambaları
altında
yükleme rampalarında
lastik damgalarla lekelenmiş yüzlerde
Tanıyorum.....
kendimi her yabancının gözünde/

Ve şimdi durduğum yerden
havuzdan yağmaladığım bu tepenin
üstünde
etrafa bakıyorum. Gökleri arıyorum/
Gözlerimi gölgeliyorum, nerdeyse kör
ve yarı hatırlanan günlerin
işaretlerini görüyorum/
garip tanıdık biçimlerde çalan çanları
duyuyorum/
Tanıyorum...
Gözlerinde ateşlediğin umudu/

Şimdi çok kolay/
Biz burda karanlıkta yatarken
hiç kimse karışmıyor, bu açık
gözyaşlarının nasıl yenileceği
tehdit eden söndürmeyi
aşkımızın kıvılcımını

5.11 (Netlik Anı)

Sonra netlik anı
soldu, hayırseverliğin solduğu gibi/
Bazan
Bir gözümü açtım
Ve elimi uzattım sadece yumuşak
saçına dokunmak için
Karanlıkta halâ orda olduğundan
emin olmak için/
ve itiraf etmeliyim
Birazcık korktum. Aaaaaaaaah Evet/
Ama sonra
şansım biraz iyi gitti
uyanıktın/
yalnız bir ana daha dayanamazdım.

Notlar :

Heils Angel: 70'lerin başlarında motorsikletle gezmeyi, kavga etmeyi, sağa sola saldırmayı çok seven, az biraz neo-nazi eğilimli çeteler.
Fassbinder: Alman yönetmen
Krupp: Almanya'nın en büyük endüstri kuruluşlarından birisi
(*) Bölüm altı....: A.A. Milne'nin kitabı
Dick Tracy: Roman kahramanı bir dedektif
Shane: Bir kovboy filmi kahramanı
Joey: Gangster □

ŞİKAYET PANOSU

HEZEYANIM FAKÜLTEYE DEĞİL SİSTEME

Derginizin Haziran sayısında "Böyle işte" diye benim olmayan bir rümuzla yayınladığınız yazım, üzülerek belirteyim ki makaslanma sonucu düşünsel bir yazı olmaktan çıkarak "İ.Ü. Hukuk Fakültesi'nden haberler"e dönüşmüş. Oysa yazının ana teması Türkiye'de halen uygulanmakta olan milli eğitim politikasının sakatlığı ve uzantısı olarak üniversitelerde de ezberciliğe dayalı öğretimin süregeldiği idi.

Makaslamanın dergiciliğin gereği, hatta bunun kısmen şart olduğunu kabulle beraber bunun yazı sahibinin de muvaffakatı alınarak yapılmasını dergicilik ahlakının önemli bir şartı olduğunun da gözden ırak tutulmaması gerektiği kanısını taşıyorum. Çünkü yazımda olduğu gibi anlatılmak, vurgulanmak istenenle derginin yayınlamak istediği düşünsel erek farklı olabilmekte.

Yazım bir hezeyan yazısıydı. Ama bu hezeyanın sadece okulun İ.Ü.Hukuk Fakültesi'nden değil, tüm eğitim sistemindendi. Liseli gençliğin üniversitelerden beklentilerinin üniversiteye kavuşunca oranın bir araştırma yuvası, bir serbest tartışma ortamı olmaktan nasıl çıkarılmış olduğunu görmekle, genç-körpe dimağlara angarya yüklemenin üniversitelerin amacı haline dönüştüğünü anlamakla bir umutsuzluk haline geldiğindendi.

Yazıma son vermeden bir de derginizin bütününe ilişkin eleştiri yapmadan geçemeyeceğim: Derginizde isminizle pek de bağdaşmayan yazılar göze çarpmakta. Doğrusu ya zaman zaman magazin dergisi mi, yoksa toplumsal-düşünsel bir dergi mi okuduğumu unutuyorum derginizi okurken.

Yayın hayatınızda süreklilik dilerim.

Madem yazıma o benim olmayan rumuzu uygun gördünüz, öyle olsun.

BÖYLE İŞTE

CAĞALOĞLULULUK YAPTINIZ

Arkadaşlar!

Derginizin 3. sayısındaki "Bir Demet Şair" başlık ve imzalı yazıyı ve "Demetden Bir Şair" ile yapmış olduğunuz konuşmayı okudum.

Bir süredir, Bab-ı Âli'nin içinde bir dergi çıkarıyorsunuz. Yaptığınız işin, —şu ya da bu ölçütlere göre— **doğru** ya da **yanlış** olmasından önce, herhalde teslim edilmesi gereken şu: Cesur bir iş yapıyorsunuz. "Aileye mahsus" bir servisiniz olmadığı anlaşılıyor. Cağaloğlu geleneği içinde, pek kolay bir şey sayılmasa gerek. Kanımca doğal ki.

Bu böyle ama, o yokuşun, o geleneğin dışına çıkmak da o kadar yazıldığı gibi kolay değil. Bir benzetmeyle şunu söyleyeyim. Barış propagandası, savaşan askerlerin içinde yapılır. Örneğin, cephenin bin kilometre uzağında bir istasyonda dağıtılan bildirilere, yolcular yarısı ısırılmış elmasını veya ekmeğini sarıyor. Bunu artık öğrendik. Öğrenmeye çalışıyoruz. Ancak; cephenin içinde barış propagandası yapanların, birdenbire, kendini niçin ve nasıl olduğunu bilmeden savaşın içinde bulduğu da görülmemiş bir şey değil.

Ne söyleyeceğim anlaşılıyor sanırım. Benimle derginizin yapmış olduğu konuşma, aslından farklı bir şekilde yayımlandı. Yazılı hale getirilmiş ve altında imzam olan konuşmayı makasladınız. Bunun, saygısızlık ve Cağaloğlu yokuşunun bir pratiği olduğunu üzülerek söylemeliyim.

Sağlıklı bir ilişki, yapılan bir yanlışın ne olduğunu ve niçin yapıldığını açıkça konuşmakla bir üretkenlik kazanır ve gelişir. Bundan, 'iş yapmak isteyenler'in kazançlı çıkacağını söylemek bile fazla.

Çalışmalarınızda başarılar. Sevgiyle. 6.5.1984

Akif KURTULUŞ

YAZIMI YEDİLER

Tam 450 km gidiş, 450 km dönüş 900 km yol teptim o Sivas yazısını yazabilmek için. Üstelik Sivas'tan geldiğim günün sabahı sınavım da vardı, ona da hazırlanamadım. Dahası orada konuştuğum birçok arkadaşa da Haziran sayısını merakla beklemelerine neden olacak kadar umut verdim...

Hem o alçak fotoğraf makinesine, hem de "Bu fotoğraflar basılacak kalitede değil" demeyerek, iyi fotoğrafları tezelden bize ulaştıracak Sivas'taki arkadaşlara haber vermemi geciktiren Gençlik ve Toplum İstanbul ahalisine en içten saygılarımı sunarım! Sağol.

Mehmet Şenol

ELAZIĞ'DAN AHMET'E

Elazığ'da okuyan **Ahmet Tellioğlu** adlı arkadaş, çok güzel fotoğraflar da çekerek Elazığ'daki öğrencilerle ilgili bir röportaj göndermişti. Ama ne yazık ki röportaj elimize Mayıs ayının sonunda geçti ve Haziran sayısı baskıdaydı. Temmuz ayında Elazığ Fırat Üniversitesi ile ilgili bir yazı koyarsak herkesin bize tuhaf tuhaf bakacağını düşündük. Onun için Elazığ röportajına da üniversitelerin açıldığı dönemde yer verelim dedik.

SİVASLI ARKADAŞLARA

Kütahya İdari Bilimler Yüksek Okulu ile ilgili röportajı yaptıktan sonra Kütahyalı öğrencilerden ve giyabında da öğretim üyelerinden, büyük bir zılgıt yiyen **Mehmet Şenol**, Mayıs ayı başlarında da Sivas'a gidip üniversite öğrencileriyle konuştu, orada okuyan arkadaşların da yardımıyla öğrencilerin sorunlarını ve günlük yaşamlarını gündeme getiren bir röportaj hazırladı. Ama röportaj dergide çıkmadı. Çünkü Sivas'ta çekilen fotoğrafların hiçbiri çıkmadı. Biz de epey yer verdiğimiz Kütahya röportajından sonra yasak savar gibi bir deplasman röportajı yapmayalım dedik.

Sivaslı arkadaşlara ayıp etmemizin nedeni budur! Okul dönemi başladığında yine Sivas'ta olacağız.

AFSAD/GENÇLİK VE TOPLUM **FOTOĞRAF PROJESİ**

Hazırlayan: AFSAD

AFSAD'daki arkadaşlarla birlikte, fotoğraf çekme konusunda birtakım temel bilgiler vermeye çalışacağız. Fotoğraf makinesini tutmayı bilen birini veri alıyoruz. Amacımız, tam "incelik" de denemeyecek olan, ama istenilen fotoğrafı ortaya çıkarmaya yarayacak bilgileri toparlamaya çalışmak. Fotoğraf çekme konusunda karşılaştığınız sorunları ve öğrenmek istediklerinizi bize yazın! Size yazarak veya dergide yayınlayarak cevaplayacağız.

Fotoğraflarınızı bekliyoruz!

AFSAD ile Gençlik ve Toplum'un birlikte düzenledikleri fotoğraf projesi devam ediyor. Projeye gelen fotoğraflardan seçilenler burada ve AFSAD'ın fotoğraf dergisinde yayınlanacak. Ayrıca projenin sonunda projeye gönderilen fotoğrafları kapsayan bir sergi düzenleyeceğiz. Gönderilen fotoğrafların mükemmel olması gerekmiyor! Proje tecrübelilere olduğu kadar meraklılara da açık. Fotoğrafçılık konusunda bilgisi az olanlara burada verdiğimiz temel bilgilerle desteklemeye çalışıyoruz. Fotoğraflarınızı isim ve adres belirterek **Gençlik ve Toplum, Klodfarer Cad. İletişim Han Cağaloğlu-İSTANBUL** adresine yollamanızı bekliyoruz.

Fotoğraf ışık demektir

Fotoğraf çekiminin en önemli aşaması "ışıklandırma (pozlama) dengesi"dir. Işıklandırma dengesi, belli bir ışık ortamında, ışığa karşı duyarlılığı belli olan bir filmle yapılacak olan çekimde, ışıkölçümü sonucu elde edilecek olan diyafram ve örtücü hızı birimlerinin bileşkesidir. Filmlerin ışığa karşı duyarlılığı konusu fotoğraf çekimi açısından son derece önemlidir. Çünkü bütün filmler ancak belirli bir miktarda ışıkla fotoğraf üretebilirler. Film üzerine düşen ışık miktarı gerekenden fazla olursa film yanar, az olursa görüntü oluşamaz. Bu nedenle kaliteli fotoğraf çekebilmek için, filmin ışığa karşı duyarlılığını da gözönünde bulundurarak, üzerine düşecek olan ışık miktarını sıkı bir biçimde kontrol etmek gerekir. Bu kontrolün gerçekleştirilmesini sağlayan araçlar ise diyafram ve örtücü hızıdır (enstantane birimi). Ortamın sahip olduğu ışığın doğru bir biçimde ölçülmesi "ışıklandırma (pozlama) dengesi"nin kurulabilmesi açısından kaçınılmazdır.

Eğer kullanmakta olduğunuz fotoğraf makinasının kendi ışıkölçeri varsa ya da ayrıca bir el ışıkölçerine sahipseniz ışıklandırma (pozlama) dengesini kurmakta herhangi bir sorununuz olmayacaktır. Ancak ne makinanızın ışıkölçeri ne de el ışıkölçeriniz yoksa bazı basit hesaplamalarla ışıklandırma dengesini kurabilmeniz mümkündür:

Güneş ışığını cepheden alarak aydınlanmış bir konu fotoğraflanırken kullanmakta olduğunuz filmin ASA değerine en yakın örtücü hızı değeri ile f/16 değerini (diyafram) kullanmanız size gerekli olan ışıklandırma dengesini verecektir. Örneğin 100 ASA değerindeki bir filmi kullanmakta olduğunuzu varsayınız. Bu değere en yakın örtücü hızı değeri 125'dir. Böylece bu koşullar altında f/16 diyafram ve 1/125 örtücü hızı değeri çekilecek fotoğrafın ışıklandırma dengesini oluşturmaktadır. Örneğin diyafram değerini büyütüp örtücü hızı değerini küçülterek (ya da tersi) aynı ışıklandırma dengesinin korunması mümkündür. Şöyle ki, f/11 ve 1/250; f/8 ve 1/500; ya da f/22 ve 1/60 değerleri, ışıklandırma dengesi açısından f/16 ve 1/125 değerine eşittirler. Çekmeyi tasarladığınız fotoğrafta elde etmek istediğiniz nitelikleri gözönünde bulundurarak bu bileşkenlerden herhangi bir tanesini seçebilirsiniz. (Örneğin alan derinliğinin geniş olmasını istiyorsanız f/22 ve 1/60 bileşkenini; ya da çok hızlı hareket eden bir cismi görüntülemek istiyorsanız f/5.6 ve 1/1000 bileşkenini seçebilirsiniz.)

Yandan ışık alarak aydınlanan cisimlerin görüntülenebilmesi için filme daha fazla ışığın ulaşması gerekmektedir. Böyle bir durumda fotoğraf çekilebilmesi için uygulanacak yöntem yukarıdaki ile aynı olmakla birlikte, ışıklandırma (pozlama) dengesini kurmak için kullanılacak diyafram açıklığı daha geniş, değeri de f/11'dir. Başka bir deyişle 100 ASA'lık bir filmin kulanılması durumunda f/11 ve 1/125 ışıklandırma dengesini oluşturacak, fotoğrafçının amacına göre f/8 ve 1/250 ya da f/16 ve 1/60 gibi değerler de kullanılabilecektir.

Işığı arkadan alarak aydınlanan cisimlerin görüntülenebilmesi için filme, daha önceki durumlara oranla daha fazla ışık düşmesi gerekmektedir. Bu durumda da ışıklandırma dengesinin kurulabilmesi için aynı yöntemden yararlanılabilir, ancak bu kez kullanılması gereken diyafram değeri f/8'dir. Yine 100 ASA'lık bir filmin çekildiği varsayılırsa, ışıklandırma dengesi f/8 ve 1/125 değeri olacaktır. Aynı biçimde, f/5.6 ve 1/250; f/4 ve 1/500; f/16 ve 1/30; f/11 ve 1/60 gibi değerler de çekilmek istenilen fotoğrafın niteliklerine bağlı olarak kullanılabilir.

Çektiğiniz fotoğrafların, makinanın sallanmasından ötürü bozulmasını önlemek için, eğer olanak varsa 1/60 örtücü hızı değerinin altına düşmeyiniz. Küçük ASA değerine sahip yavaş filmler kullandığınız durumlarda ışıklandırma dengesi bileşimlerinden, örtücü hızı birimi 1/125 olanını yeğlemeye çalışınız. Ancak bunu yaparken de çekeceğiniz fotoğraftaki alan derinliğinin önemli ölçüde daralacağını unutmayınız. Eğer hem küçük ASA değerine sahip yavaş film kullanmak, hem de geniş bir alan derinliği elde etmek istiyorsanız, fotoğraf makinanızı üçayaklı sehpa üzerine koyunuz. □

HOMOJEN IŞIKTA

HOMOJEN OLMAYAN IŞIKTA

CEPHEDEN GELEN IŞIKTA

ARKADAN GELEN IŞIKTA

Bulduğunuz değil, umduğunuz fotoğrafı çekmek için

Bu sayfada ışığın başkalaştırdığı dört değişik fotoğraf görüyorsunuz. Sadece değişik ışık etkilerini göstermek için çekilmiş olan bu fotoğraflardan sol üstteki, homojen ışığın nasıl "kare"nin (tek poz fotoğrafın alanı) her yerinde aynı karanlık-aydınlık dengesinin korunmasını sağladığını ortaya koyuyor. Bir alttaki, otomobillerin görüldüğü pozda, fotoğrafın hemen her yerinde değişik bir ışık etkisi var. Bu ilk bakışta istenmeyen bir durum gibi görünebilir. Ama siz böyle bir "efekt" (etki) elde etmek istiyor olabilirsiniz. Tıpkı sağ üstteki fotoğrafta görüntülenen kişinin yüzünün doğru dürüst seçilmeyişini isteyerek yapmış olabileceğiniz gibi. Ama özellikle hatıra niteliği de taşıyan insan fotoğraflarında daha dengeli ve yumuşak bir görüntü için, (çok şiddetli olmamak kaydıyla) arkadan süzülüp giden ışık, sağ altta gördüğünüz gibi, daha istenir sonuçlar sağlar. Tabiî makinenizin ışık ayarını yüzünüze gelen ışığa aldanmadan, fotoğrafını çekeceğiniz şeyin-kişinin üzerine düşen ışığa bakarak, doğru yapabilirseniz.

Erkekler için ERKEKÇE yazı

Münasebete beş kala

SÜLEYMAN MELİH
Fotoğraflar: DEMET TIĞIN

Karşı cinsler arası arkadaşlığın vazgeçilmez bir "ihtiyaç" olduğu herkes tarafından bilinen, yaşanılmaya çalışılan bir gerçek. Ama bu gerçek herkes tarafından değişik şekilde geveleniyor. Birçok yayın organı bu alandaki gevelemelerini uzmanlık dalı haline getiriyor. Gençliğin sorunlarını ergenlik sivilcelerinden öteye göremeyen bu seçkin yayın organlarımız genç kız ve erkeklerin "hislerini" bilimsel metodlarla açıklamaya çalışıyor.

*Karşı cinsle ilişkilerin belli birtakım adları da var. Böylece ilişkiler karşılıklı olmaktan çıkıp tek yönlü olarak görülmeye başlanıyor. Yani siz **erkekler** kız tavlıyorsunuz. Kız tavlanınca da, üretilmiş olan ilişki adları büyük törenlerle hemcinsleriniz tarafından size takılıyor. Giderek "erkek adam kız tavlar" düşüncesiyle ilişkiler bir ihtiyaç olmaktan çıkıp, erkeklerin (yani sizin) gözünde askerlik gibi zorunlu bir göreve dönüşüyor. Hatta birçoğumuz kötü izlenimlere de katlanarak ikinci erkeklik deneyimini (hepimiz biliyoruz, birinci erkeklik deneyimi sünnettir) etpazarlarında geçiriyor. Bunların çoğu da tabiî hüsranla sonuçlanıyor.*

*Bir de karşı (yoksa rakip mi?) cins ilişkilerini evlilikten başka şekilde düşünemeyenler var. Yaşanılacak günler yarına bırakılıyor. Tüm zevklerin tehir edilmesiyle insanların Devlet Demiryolları'ndan bir farkı kalmıyor. Soyut bir yarın'da gerçekleştirilmesine çalışılan bu kurumsal ilişkinin alternatifi çoğunlukla kız tavlama oluyor. Ünvanlarıyla, tekyönlülüğüyle, kız tavlama da aksi görünümüne karşı kurumsal bir ilişki. "Kızıma bakma", "O benim kızım" filan türünden sözler bu kurumsallığı kanıtlıyor. Yaşamın tümünde yaşanan hoşnutsuzluklara karşı gence yönelik sorunlar bastırılınca kız tavlama her şeye **vekaleten** bir çözüm olarak ortaya konuyor. İletişimsizliğin sonucunda da ilişkisiz ilişkiler gündeme geliyor.*

Nasıl mı?

Kız tavlamak nasıl bir ilişki? İLİŞKİ Mİ?

Bir yere oturuyorsun. Kendin istediğin için değil de, sanki senin üstünde bir iradenin istemiyle hareket ederek etrafı kesiyorsun. Beynin oturduğun masadan uzaklaşarak karşı masada oturan kızla meşgul oluyor sürekli. Bu kıza nasıl yaklaşırım düşüncesiyle kafanda planlar kurarken, kısır bir döngüye giriyorsun. Güvensizlik alıp başını giderken, karşındakini yüksek bir yerlere koyup "Bu kız bana pas vermez" —aynı şeyleri kız da yaşıyor olabilir halbuki— sonucunu da çıkarabiliyorsun. Karşı cinsi tanıyamamanın verdiği gizemden ötürü bir türlü kurulamayan iletişim sonucu beyinlerde tüketilen düşünceler. Kızı keserken reddedilme korkusuyla cesaretlenmek için durmadan biralanan, fakat kızın yanına gitme cesareti bulduğunda yürüyecek hali kalmayanlara ne demeli?

Sürekli işleyen beyinlerimiz somut yaşamda olup bitenlerden fazlasını üretirken tatmin yollarını kendi içdünyamızda arıyoruz. Karşısındakinden hoşlandığını gösteren bakışlar, her iki cinsi de mutlu etmeye yetiyor; hoşlandığının bilinmesi kendine güveni artırıyor. Çoğu zaman karşı cinsle beraber olmak gibi nihai amaç güdülmeden, yalnızca bununla yetiniliyor.

Kimilerimiz yüzyüze gelmekten korkup, hoşlandığını mektuplarda, telefonlarda açıklıyor. ODTÜ'lü Fatih telefon etmiş Emek'e, anlatmış her şeyi. Emek de **"Sana söylemediler mi, ben başkasıyla çıkıyorum"** demiş, son derece nazik bir şekilde. Fatih şimdi Emek'in nazikliğini öve öve bitiremiyor. **"Bir kat daha aşık oldum şimdi"** diyor. **"Helal olsun kıza, ne kadar nazik davrandı."** Anlıyoruz Fatih'i. Bir yerlere sığınmaya çalışıyor. Tökezledi, reddedildi. Geceleri, gündüzleri hep onun hayaliyle yaşadı ve reddedildi. Sözleşiyoruz, daha sonra Guguk'da buluşacağız. Emek'den (bugün en çok ondan), Özlem'den, Ayfer'den konuşacağız. Giderek daha zengin tabirlerle konuşacağız. Ama yalnızca konuşacağız. Yirmi yaşına gelip de bir kızın elini tutamamanın, dudaklarından öpememenin verdiği kızgınlık, kendiyle hesaplaşma.

Duyguların ve isteklerin bile tepeden belirlendiği bir toplum yapısında girilen ilişkilerin sınırları da genel "norm" a uygun olarak baştan belirli oluyor. Yaşamın her alanında sunulan ilişkilerin, kafamızda dolaşanlarla yaşamın ilişkisini sorgulamayı bile unutturan tek yönlü yapısından kaynaklanan doyumsuzluk cinsellikte kendini en iyi gösteriyor. Bu arada sunulanın dışında ilişkilere girmek için çabalayanlar da var tabii ki. Bu da toplumsal kuralları aşmakla eşanlamlı.

Bunlar nasıl aşılabilir? Aşan var mı? Nasıl? Bu konuda düşündüklerini yazsanıza!

Halâ kız tavlayıp (gayrıresmi görünen) geleneksel ilişkilere girmek isteyenlerin öncelikle piyasa sorununu halletmeleri gerekiyor. Piyasa gencin konumu tarafından şekilleniyor. Bu şekillenmede parasal olanakların, kültürel yapının, okunan okulun çok büyük rolü var. Yani iyi sayılan bir üniversitede okuyan, entelektüel takılan, kitap okuyan, caz dinleyen bir kıza Ümit Besen muhabbetiyle yaklaşılmaz. Arabesk kültürüyle yoğrulmuş bir kıza da Sartre'dan, Kafka'dan falan bahsetmek biraz abes olabilir. Bir de Bağdat ve Tunalı Hilmi gibi piyasalara girebilmek için para ve araba sarsılmaz ve temel koşuldur. Bir diğer önemli nokta da fizik. Boyu 1.80'den aşağı, gözleri mavi ve yeşil-dışı olanlar biraz dezavantajlıdır ama, seçeceği kızın piyasasını iyi etüd edip, gereken koşulları sağlarlarsa ortada bir sorun kalmayacaktır (Tanrı bir yerden alıp bir yere verirmiş).

Daha fazla bilgi için bakınız: **Erkekçe** her sayı. □

TECRÜBE KONUŞUYOR

Nedim Eren'i Tunalı Hilmi Caddesi'nde kızlara takılırken yakaladık. Ankara Yenişehir Koleji'nde okuyan Nedim bu işin hızlılarından olduğunu iddia etti. Yaşı küçük olmasına karşın bugüne kadar tam 25 kızla çıkmış olan bu yerli Kazanova, tanışmak istediği kızlara klişeleşmiş laflar kullanarak yaklaşıyor. **"Bu ayakkabıyı nereden aldın?", "Sen Kolej'den Selma'nın kardeşi misin? Burada buluşacaktık, gelmedi"** gibi. Ama bunun yanında laf atmaların da zorunlu olduğunu belirtiyor. **"Bir sağa bir sola şanzımanlı Arçelik"** piyasaya sürülen en son laflardan biri.

Nedim, kızlara takılırken can sıkıntısından kurtulduğunu ve hoşça vakit geçirdiğini söylüyor. Bazı arkadaşları ise erkekliklerini ispat için bu yola başvuruyorlarmış. Lise 2'de okuyan Nedim, kızlarla olan uğraşılarından 1'inci sınıfı ancak üç senede bitirebilmiş.

Piyasada bir sürü "kız tavlama metodu" kitabı var. Ama Nedim bu işi kitaplardan öğrenmemiş. Çünkü kitap okumayı sevmiyor. Bugüne kadar bir ya da iki roman okumuş. Pratikten yetişen Nedim kız tavlamak için uygun ortamların başında diskoların geldiğini söylüyor: **"Bazı publar da bunun için uygun oluyor. Özellikle Sergen, Körfez. Oturuyorsunuz, kesişmeler-dans filan oluyor. Bir de tatiller var. Tatile deniz için, eğlenmek için ve kız için çıkılır. En iyisi tatilde oluyor"**

Kızlarla tanışmanın zorluğunu vurgulayan Nedim çevresindeki kızlarla bu işin daha kolay olduğunu belirtiyor. Özel yöntemi, karşısındaki kızın zevklerini keşfetmek ve o doğrultuda hareket etmek. Şu anda bir Fransız kızla beraber. Ama rahatlıkla diğer kızlara da takıldığını görüyoruz. En kısa ilişkisinin 2 saat, en uzun ilişkisinin de 9 ay olduğunu öğrenince en kısasını anlatmasını istedik: **"Alanya'da diskodaydık. Bir kıza teklif ettim, düşüneyim dedi. Ben de düşüneceksen hiç çıkmayalım dedim. Biraz naz yaptı ama sonunda kabul etti. O arada ben Ankara'da iken hoşlandığım bir kızı gördüm. Ve ondan daha çok hoşlandığımı anladım. Durum böyle olunca, iki saat önce çıkmaya başladığım kıza, onunla dalga geçtiğini söyledim. Kız ağlayarak terketti diskoyu."**

Nedim çevresindeki her erkeğin kız tavlamak için bir "kariyeri" olduğunu anlatıyor. Bu da kız tavlamakta önemli bir faktörmüş: **"Kariyer arkadaş sayısına, araban olup olmadığına ve kavgacılığa bağlı oluyor. Adam dövmek erkeklerin arasında saygı görmeni sağlıyor ama kızlar arasında "dayı" gözüyle görülüyorsun. Bir de çevremde öyle kızlar var ki, Ankara'daki tüm lüks arabaları plaka numaralarına kadar biliyorlar. Artık anlayın siz kariyerin önemini."**

Bir sağa bir sola şanzımanlı Arçelik

Biz anlıyoruz ama, Nedim'in arabası yok.

— Nedim, kızlarla olan arkadaşlığında amacın salt beraberlik mi, yoksa başta belirlenen kurallarla oyunu oynamak mı?

Nedim genelde beraberlik için olduğunu ama sırf yatmak için çıktığı kızların da bulunduğunu söylüyor. **"Rahat olmak mühimdir"** diyor, **"mesela ben kız arkadaşlarımla öpüşürken ne sulu öpüşüyorsun diyebiliyorum".**

— Evlilik ne olacak Nedim?

— Üniversiteye gidip gazeteci olmak istiyorum. Hayatımı kurtarana kadar evlilik hakkında bir şey düşünmeyeceğim. Bir de tek birine bağlanmak zor.

Nedim tiyatro, kitap filan gibi şeylerle ilgilenmiyor. Nedim'in yaşamında şimdi diskolara gitmek, arkadaşlarının arabalarında gezmek var. Tabiî bütün bunların temel koşulu da kız tavlamak.

Ayrılırken ekliyor: **"Arabalı olmak başkadır."**

1 Tunalı Hilmi'den selamlar, sevgiler. Cadde kız tavlamaya son derece elverişli. Beton blokların üstüne çökmüş olan gençler oyunu okumaya, genç kızların özelliklerini anlamaya çalışıyorlar.

2 İşte Nedim. Son derece başarılı bir genç. İlgisiz gibi görünen bakışlarıyla kızların yerleşimini ve davranışlarını izliyor. Önünde geniş bir hareket alanı var. Rakip oyunu kendi masasında kabul ediyor.

Bizi aşktan kim korur?

AYŞENUR DOKSAT

Tavlamak fiilini en sık "kız tavlamak" biçiminde kullandığımızı söyleyebiliriz. Çünkü, erkeğin egemen olduğu toplumlarda iktidar/güç ilişkisini mümkün olan en açık biçimiyle "dişi şeyler" ve "erkek şeyler" arasındaki ilişkide görebiliriz. Tavlama da özünde bir güç ilişkisidir. Yöntemi, "aldatarak ele geçirme, sahip olma"ya dayanır. "İşlenecek olan nesneye gerekli olan ısıyı ya da nemi sağlamak"la eşanlamlıdır. Yani bir **etkin** bir de **edilgin** olan var tavlama ilişkisinde.

Tavlamadan hep "başarılmış bir iş" diliyle söz edilir: "Abi, kızı tavladım sonunda", "Kızı tavlamak hiç de zor olmadı", "Ulan, kızı bir tavlayamadın." Eğer egemen olan erkekse, pasif olanı ele geçirmekten neden bir başarı diliyle sözedilir? Çünkü kız, pasif olan değil **pasifleştirilmiş** olandır; başkaldırıcı bir potansiyeli kendinde gizli tutan güçsüzdür. İktidar mantığının egemen olduğu bir düşünce biçiminde de şimdilik güçsüz olan her an aynı iktidara aday olabilir. Rekabeti esas alan bir oyunda çok üstün durumda olunsa dahi, kazanılan her bir puan artık önemsiz de olsa bir başarıdır. Ama yenik durumda bulunanın kazandığı bir puan onu daha çok aktive eder; dolayısıyla diğerine oranla daha büyük bir başarıdır. Ve galip durumda olana karşı yönelmiş bir tehdit oluşturur. Yani pasif durumda olan tekrar tekrar tavlanmak zorundadır.

Tavlanmaya çalışılan kıza "asılınıyor" olması onun için bir böbürlenme vesilesidir ve kendisi için bir **fırsat** olabilir kuşkusuz. Çok incelikli oyunlarla olayı, yani ilgi odağı olma durumunu sürdürmeye, çalışır; ama bir yandan da "mış gibi yaparak" etkin olan konumuna **yükselir**.

Danimarkalı kadın gazeteci-yazar **Suzanne Brögger**'in "Bizi Aşktan Koru" adlı kitabının "Nükleer Aileden Nükleer Savaşa" başlıklı bölümünde, evlilik ilişkisi için sözünü ettiği Aziz Matta'nın 1 + 1 = 1 savı, sanki tavlama ilişkisinde de geçerli gibi geliyor bana. "Kadın (0) olmayı kabul ettiği sürece de her şey yolunda gidiyordu. Erkeğin egemen olduğu bir toplumda erkeğin erkek, yani (1) olabilmesi için kadının (0) olması gerekiyor. Bugün bazı kadınlar erkek iktidarına aday olarak "eşit hak" mücadelesi verdiklerine göre, bunu şöyle de ifade edebiliriz: Bir tavlamadan sözedebilmek için **taraf**lardan birinin mutlaka (0) olması ve (1)'in **tam**lığını bozmadan ona bağlanması gerekiyor. Dolayısıyla **tamın gücü** mutlak olarak korunuyor. Bu karşılıklı "etkileşim" içinde de ilişki bir "arena" haline geliyor. Matador mu boğayı, yoksa boğa mı matadoru matedecek?

Oltada balık

Kız-kadın toplumun kendisine yüklediği av olma rolünün sürekli farkındadır. Tepkiler, tavırlar farklı olabilir kuşkusuz. Kimisi bir av nesnesi olduğunu doğrudan kabul eder ve avcıyı hazır bekler. Naz yapmak adeta kendisini avcı için bir tutku haline getirmesinin aracıdır. Kimisi olayı tersine çevirip avcıyı avlama peşine düşer. Henüz çok küçük olan bir azınlık da vardır ki, onlar, esasen bu ilişki biçimine karşı çıkmakta, bağımsız bir tavır geliştirmekte ve bu ilişki biçimini bağımsızlık sorunsalı çerçevesinde sorgulamaktalar. Dolayısıyla erkek iktidarına bir aday konumunda değiller. Başlangıcından sonuna kadar özgür, müdahaleci olmayan ve her türlü şiddet biçiminden arınmış ilişkilerden yanalar, yani **birey**in tanınmasından yanalar. Bu kadınlar/kızlar **özgür seçim yapma hakkına** erkek ya da kadın olsun her insanın sahip olduğuna inanarak, kendilerine dayatılan "olduğun gibi görün" ilkesine uymayıp "olmak istediği gibi görünen"lerdir. Fakat bu tavrı seçen kadınlar, kendilerine o ya da bu yolla gönderilen mesajı geri çevirdiklerinde, genellikle, "çanak tutmak", "kışkırtmak"la suçlanıyor. Örneğin, sıkı ahlâk kurallarıyla sınırlandırılmış **erkek** bir toplumda yaşıyor olmasına ve sokakta hüküm süren şiddete **rağmen** bedenini sakınmadan, yalnızca kendisi için giyinen kadın "çanak tutan", "davetkâr olan", "kışkırtan"dır. "Çantada keklik" ya da "oltada balık"tır. Kapana kısılması için önüne uygun bir yem atmak, yani ilgisini çekmek yeterlidir. Tavlanacağı kesindir. Erkek en garantili yemini ortaya atar, pusuya yatar. Kadın bu yemi şöyle bir koklayıp geçerse eğer, elde edilemediğine, sahiplenilemediğine göre suçlanmak zorundadır. Çünkü meşru işleyişe aykırı davranmıştır, kaba ya da ince bir **güç**le müdahale edilmek zorundadır. Hiçbir iktidar aldanmaya dayanamaz, aslında aldatılmış olmasa bile. **Suzanne Brögger**'ın aynı kitabının "Irz Düşmanlığı" başlıklı bölümünde anlattığı bir şey aklıma geliyor: Lokantada arkadaşlarıyla otururken esmer bir adam geliyor ve oturabilir miyim diye soruyor. **"Evet, elbette oturabilirdi".** Bir iki çift laf ediliyor ve masadan kalkılıyor. Adam ise masanın ayağına bir tekme atıp **"Niye başından söylemedin be!"** diye bağırıyor. **"Tek başıma oturduğum izlenimini verdiğim için aldatıldığını, gülünç duruma düşürüldüğünü hissetmişti besbelli. Peki ama zavallı adamın bu güç duruma düşmesini nasıl önleyebilirdim? 'Hayır, iskemlenin sahibi yok ama benim de sizinle yatmaya niyetim yok' mu demeliydim?"** □

3 **Evet! Nedim bir anda kızla karşı karşıya geliyor. Son derece yumuşak hareketlerle yaklaşıyor; soruyor "sizi bir yerden tanıyorum" diye. Fakat rakip tecrübeli. Diğer kız dönüyor ekseni etrafında, uzaklaşıyor. Nedim'in boğucu baskısı hâlâ sonuç getirmiş değil.**

Kızlar da diyor ki

MELTEM: Bir kısım kızlar çok sinirleniyor. Bazen ben de "şimdi arkama dönüp bir ayağına bassam ne iyi olur" diyorum. Ama her zaman olmuyor tabii. Kız tavlamanın nitelikleri var aslında. Onun niteliğine göre çok ya da az sinirleniyorum. Örneğin bazen çok hoşuma giden nitelikleri oluyor. Kız tavlamaya çalışmak o kadar çok cinsellik kokuyor ki. Sorun galiba cinsellikten kaynaklanan bir sorun.

HANDAN: Kız tavlama olayını tek başına düşünmek yanlış. Çünkü olayın kendisi toplumsal bir içerik taşıyor. Onu oluşturan bir sürü alt birimler var. Onları sözkonusu etmeden kız tavlamaktan bahsetmek çok yanlış.

YONCA: Aslında kız tavlamaya gerek yok. Eğer frekanslar uyuşuyorsa zaten olur. Öyle her önüne gelenin peşine takılınakla ilişki olmaz. Bana yapıldığında kesinlikle hoşuma gitmiyor. "Garip biraz eğlensin" diyorum.

TÜLAY: Her laf atılışta veya peşime düştüklerinde, Türkiye'de kadınların durumunu düşünüyorum, çok üzülüyorum, kızgınlık duyuyorum. Tepki göstermek istemiyorum, çünkü karşılık verince iş daha da uzuyor, karşındaki yanlış anlamak için şartlanmış nerdeyse.

SELİN: İnsanlar eşya değildir ki her güzel şeye sahip olunabilsin. 'Kız tavlama'nın adı bile çirkin. İki insan karşılıklı anlaşırlar ve beraber olurlar. Tanımadığım bir insanın, üstelik hoşlanmadıysam peşime düşmesi beni iter.

ŞULE: Duygusal ilişki bir gereklilik. Belli bir yaştan sonra 'kız tavlama'ya karşı kızların tepkisi değişiyor. Mesela şimdi bana çok çocukça, ciddilikten uzak bir şey gibi geliyor.

FULYA: Şimdi kız tavlama kavramı değişti. Çünkü olay karşılıklı yapılan bir hale geldi. Eskiden bu işi sadece kızlara yapıyorlardı. Şimdi erkekler de tavlanıyor. Ama bana göre gene de karşılıklı olsa daha iyi olur. □

Kız tavlama kitabının yazarı görücü usulüyle evlenmiş

Hemen yatalım dersen, iş yatar

YİĞİT EKMEKÇİ

Günel Altıntaş Kız Tavlama Sanatı'nın yazarı. Kitabın ilk yazarı Suat Vardal. Suat Vardal'ın yazdığı kitap 141-142 ve müstehcenlik maddelerinden hüküm giyince, kitabı bugünkü haline Günel Altıntaş getirmiş. İkinci defa yazılan kitapta teorik bilgi veren ilk bölüm yumuşatılmış, öğüt veren ikinci bölüm ise Ovidius'tan esinlenerek Altıntaş tarafından yeniden kaleme alınmış. Kitabın çıkmasıyla sahibi olduğu yayınevini bir süre sıkıntıdan kurtaran Altıntaş'la kitap hakkında konuştuk.

- Böyle bir kitap yazma ihtiyacı nereden çıktı?

G.A.- Evvela, şimdi önsözden evvel beni kitabı yazmaya iten **Ovidius** oldu. Sonra baktım o zaman sosyalizm revaçta, sosyalistler için cinsel konular unutulmuş. Onlar için siyasi kavga varken, hiç bahsedilmeyecek bir şey oluyor. Tabii sosyalizmin babaları bu işle uğraşmışlar. Mesela **Engels**'in yazdığı **Ailenin, Devletin ve Özel Mülkiyetin Kökeni. Clara Zetkin**. Fakat nedense bizim toplumda bu konu hor görülüyor. Mesela ben Sinematek'e gidiyordum. Herkes içeri film seyretmeye giriyor, fakat bazı çapkın erkekler dışarda kalıyor. Niye yeni kızlar gelecek ve onları tavlayacak. O sırada beni küçümseyen biri vardı, işte yani yazacak başka kitap bulamadın mı diye. Ben de ona; bu toplumun bir ihtiyacı, bak bazıları içeri girmiyor dedim. Çünkü o da içeri girmeyip kız tavlamayı bekleyenlerden biriydi. Fakat beni küçümsüyordu.

- Sosyalistler beni küçümsedi dediniz. Ama burda yazıların da savunulacak bir tarafı yok. Yalan söyleyin, diyorsunuz ya da kolay elde edilebilecek kadınları üçe ayırmışsınız...

G.A.- Tabii. Bu toplumda zaten başka türlü olmaz. Bir kadına hadi gel yatalım diyerek yatılmaz. Zaten Sahir Erman bu kitabım hakkında müstehcenlik iddiasında bulundu. Bu kitap kadınları kandırarak ilişki kurmayı öneriyor iddiasında bulundu. Bu kitap kadınları kandırarak ilişki kurmayı öneriyor dedi. Fakat bu toplumun yapısı böyle, bir kızla tanışmışsın, ben seni afedersin bilmem ne yapacağım dersen olmaz. Bu iş başlangıçta yatar. Bu şartlanma, bunu ben değil kimse değiştiremez. Belki her kadın için sözkonusu değil, dünyanın her yanını bilemiyorum. Sırf seks ihtiyacı için seks yapan kaç kişi var. Herkes bunu bir maskenin altına gizliyor. Çare yok. Ovidius bunu böyle söy-

➡

4 **Gol! Kız ağlarda! Nedim, kız kalabalığının içinden çok iyi sıyrıldı; rakibin boşluklarından yararlandı. Yenilmez Nedim bir kez daha kazanıyor! Kaybeden kim!**

Kitap ve yazarı. "Günlük ihtiyacı karşılayan" Altıntaş, "Öğütlerimi tutun," diyor, "yoksa abaza kalırsınız."

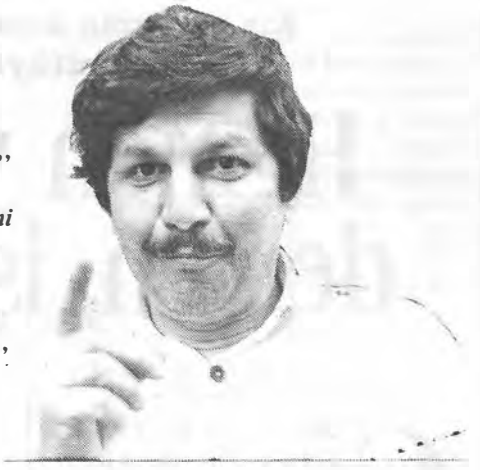

lemiş, ben bunu o manada değil, pratik böyle olduğu için söyledim. Yalan söyleyin derken, ben yalan söylemeyi savunduğum için değil! Yalan söylenmedikçe bu işin olamayacağına inandığım için söyledim.

- Kitapta kız tavlamak için önerdikleriniz, erkek tavlamak için de geçerli değil mi? Kitapta etken olan hep erkek. Kadın hep edilgen gösterilmiş.

G.A.- Yanlış, kitabın sonunda diyorum ki, aslında erkekleri kadınlar tavlar. Aslında çapkın erkek çok azdır. Çapkın erkek de hastadır. Aktifliğe gelince ne yazık ki benim hayat pratiğim bunu yine doğruluyor. Kadın daha çok istemem yan cebime koyun pozisyonunda. Kadın belki erkekten bile fazla istiyor, ama o bekleme durumunda.

- Kitapta verdiğiniz öğütleri, kendi hayatınızda uyguladınız mı?

G.A.- Karımı soruyorsanız. Ben karımla görücü usulü evlendim. Ayrıca yine beni çoğu zaman kadınlar tavladı.

- Kitaba gelen tepkiler neydi?

G.A.- Gayet iyi. Mesela erkekler geldi konuşamıyorum dedi, konuş diyorum konuşmuyor, elini tut diyorum tutmuyor. Ondan sonra bir ara "Utanmaya Paydos" diye bir kitap yazacaktım, olmadı. Kadınlar ise niye bir erkek tavlama kitabı yazmıyorsun diye sordular. Bir de dikkat ettim, böyle kitaplar kitapçıya girip istenmiyor. Onun için ödemeli isteniyor.

- Yine kitabın önsözünde Türkiye' de cinsel konuların bir 'tabu' olduğunu, kimsenin bu konuda bir şey yazmadığını söylüyorsunuz. Son dönemde ise Attila İlhan, Selim İleri gibi yazarlarla cinsellik edebiyata girdi...

G.A.- Evet, onları tebrik etmek lazım. Tabii cinsellikte bir gelişme var, ama bu yalnızca onların sayesinde değil. Kadın çarşaftan pantolona geçmişse, yazar da bir yerden bir yere geçecek. Ama cinsellik hâlâ bir tabu. Bunun çeşitli sebepleri var. Birincisi cinsellik tahrikle karıştırılıyor. Tahrik ise mastürbasyona yol açıyor. Dinler bunu lanetlemiş. Dolayısıyla bunlar dinle kötülüleniyor. Bununla kalınmıyor. Irza geçmenin, fuhuşun nedeni olarak cinsel yayını görüyorlar. Oysa ben fahişelerin bu kitapları görmeden fahişe olduklarını söyleyebilirim.

- Ama bu yayınlara ve toplumda kadının konumuna gelişen ciddi tepkiler var.

G.A.- Toplumda kadının durumu bu. Ne yapalım ki öyle. Başından beri söylüyorum, şartlanmalar böyle. Kadın da dışına çıkmaya çalışmamış ki? Kadına ancak yalan söyledin mi, hediye verdin mi kandırıyorsun. Buna karşı çıkan bir iki kadın vardır.

- Bu saydıklarınız erkeğin de hoşuna gider.

G.A.- Ama bu maksatlı hediye. Örneklerini görüyoruz. Kadın gerçekten de bu toplumda hor görülüyor, insan yerine konmuyor. Ama bunları yazdın mı 142'ye giriyorsun. Bu şartları değiştiremiyoruz, o zaman ne yapalım diye düşündük. Zaten bu kitap ideali göstermek için yazılmadı. Bugünkü durumu göstermek için yazıldı, yarın şartlar değişir, yalan söylemeyin deriz.

- Bir yandan başka şeyler söyleyip, yalnızca sattırmak için kitap basmak, biraz ayıp olmuyor mu?

G.A.- Ama bunun şaşırtıcı bir yanı var. Ovidius'tan bu yana şu kadar yıl geçmiş, hiçbir şey değişmemiş. Öyle ise bunun tarih içinde doğru bir yanı var.

- Yine kitaba dönersek. Kitap iki ana bölümden oluşuyor. Birinci bölüm Antik Çağ'dan başlayıp, Reich'a kadar cinselliğin kısa bir tarihini veriyor. Bu bölüm kitabın ismiyle hiç uymuyor, neden böyle bir giriş yaptınız?

G.A.- Bence mesele yalnız kız tavlamak meselesi değil. Konuya bir bakış açısı getirmeye çalıştık. Kızla ilişkinin ahlaksız bir şey olmadığını kanıtlamaya çalıştık. Bazı toplumda adamın ahlaksızlık dediği şey, başka bir toplumda günlük hayat. Bunları insanların bilmesi gerekir diye düşündük.

- İkinci bölümde ise erkeklere verilen 21 öğüt var. Bunların veriliş tarzına ve içeriğine katılmak mümkün değil.

G.A.- Bizim bir sürü arkadaşımız var. Kimisiyle yattık, kimisi sadece metresimiz oldu, kimi bilmem neyimiz. Bizim söylediğimiz, niyetiniz çapkınlıksa, bunları uygulayın. Kız arkadaşlar da şikayet ediyor, erkek arkadaşın bana aşık ama bir türlü söyleyemiyor. Neden? İşe arkadaşlıkla başlamışlar. Cinsel yaklaşımla girmemişler. Bu kitap Ovidius'un çapkınlık metotlarını bugün de doğru bulduğumuz yanlarının biraz daha Türk toplumuna uyarlanması.

- Ama bu öğütlere katılmak mümkün değil?

G.A.- Eğer katılmazsan, abaza kalırsın. Türkiye'de ve dünyada bu, işler hâlâ geçerli. Başka çaresi yok.

Oğlunuz var mı?

G.A.- Kızım var.

- Ona erkeklere karşı öğüt veriyor musunuz?

G.A.- Yok, canım o tavlasında, şimdi hücuma karşı hücumu öğretiyoruz.

5 **Başka bir sokakta, kaybedenle karşı karşıyayız. Red, red, red! Etraftaki arabalardan birine sahip olsaydı, ah!..**

DOĞAYA KAÇANLAR

Şehirden kaçanların tuttuğu yollardan biri de toprak veya çiftlik satın almak. Bu yola başvuranlar çoğunlukla aile halinde dışa kapalı olarak yaşıyorlar.

Teknolojinin gelişmesi, uygarlığın ilerlemesi gibi kavramlar, teknoloji ve uygarlığın özgürlükleri kısıtlayıcı hale gelmesiyle birlikte kutsal olmaktan çıkıyor.

TANIL BORA

Endüstrinin gelişmesi, tekniğin ilerlemesi ile gelişen uygarlık, insanın giderek doğanın egemenliğinden kurtulup bağımsızlaşması anlamına geliyor. Doğa, insanlığın gücü karşısında boyun eğmeye mahkûm.

Bu düşünce Endüstri Devrimi ve insanın her şeyin bilgisine varabileceği düşüncesi ile birlikte 19. yüzyıldan itibaren yayılmaya başlayıp 20. yüzyıla damgasını vuran toplum ve insanlık anlayışını yansıtıyor. Buna göre kapitalizmin gelişmesi, herkesin gözünde insanlığın birçok sorununun çözülmesini ifade ediyor. Uygarlık, bütün hatlarıyla barbarlığa galip geliyor zaman geçtikçe. Ne var ki, bu düşünceler 20. yüzyılın akışı içinde ufaktan ufaktan kuşkuyla karşılanmaya başlandı. Örneğin Norbert Elias, pek övülen uygarlığın yan etkileri olarak şöyle şeyler sayıyor: "...toplumsal iktidarın devlette merkezileşmesi, toplumsal faaliyetlerin kesin olarak birbirinden ayrılması, insanlar arasında kopukluk, birey-

DOĞAYA KAÇANLAR

Kıra kaçma eğilimi, büyük toplumsal yıkımların sonrasında ortaya çıktı

lerin birbirlerine bağımlılıklarının karmaşıklaşması; en önemlisi insanların toplumsal bağımlılıklarının korkunç derecede artması.''

Uygarlık denen sürecin varolan haliyle insanı makineleştiren ''yan etkilerini'' artık yan etki değil, belirleyici etken olarak gören pek çok insan başka bir yaşam tarzı arayışında. Uygarlığın insanla doğa arasındaki uyum ve birarada varolma geleneğini bozup karşılıklı rakipler haline getirici etkilerinden rahatsız olan birçok kişi eskiden de vardı. Bunlar çözümü doğaya, kırlara göçmekte buldu. Önemli bir nokta; bunlar aynı ideolojiye sahip insanlar değildi. Hristiyanlar, solcular, şairler, felsefi anarşistler gibi birçok ayrı harca sahip insan, kıra kaçma ortak paydasında birleşti. Bu eğilimi tanımak bu açıdan da önem taşıyor. Hepsine deli desek bile, farklı farklı adamların aynı biçimde delirmesi olayın önemini vurguluyor.

Bu yüzyılın başında Almanya'da yaygın bir doğaya kaçış eğilimi vardı. Kahramanlık, romantizm gibi ulvî değerler Alman toplumunu bağlayıcı olmaktan çıkıyordu. Alman milliyetçiliğinin değerlerine gerçek içeriğini kazandırmanın gerektiğine inanan birçok aydın, kıra kaçış eğiliminin önderi oldu. Endüstrileşmiş ve emperyalistleşmiş Almanya'yı yansıtan şehirlerden banliyölere, sanatçı mahallelerine, giderek dağlara bayırlara çekildiler. Ancak bu hareket, geçmişin değerlerini canlandırarak kültüre bir refom yapmayı hedefleyen ''geçici'' bir kaçıştı. Nitekim 1914'de Dünya Savaşı çıkıp Alman milliyetçiliğini acilen yükseltilmeye başlayınca, çoğu soylu ve zengin ailelerinden gelen şehir kaçkını aydınlar kırlardan dönüp coşku içinde savaşa gittiler.

Dünya Savaşı Almanya'da büyük bir yıkım yarattı. Almanya ağır bir yenilgiye uğramıştı. Ortaya çıkan toplumsal bunalım ortamında bu kez kıra yöneliş daha da yaygın bir hareket olarak doğdu. Bu kez kıra gidenler, Almanya'yı eskiye döndürmeyi değil, yeni bir yaşam tarzı oluşturmayı hedefliyordu. Et yemeyen, saçlarını kesmeyen üstünde yalnız bir tünikle dolaşan **Gusto Graeser** bu dönemin en tanınmış ''kutsal'' kişisidir. Graeser, **Tolstoy**'un Hristiyan-anarşist düşünceleri ile Çinli bilge **Lao-Çe**'nin doğal yaşama ilişkin kuramlarının karmasını yapıyor, cinsel özgürlüğü, bireyin sınırsız özgürlüğünü ve zevkin egemen olduğu bir yaşamı gerçekleştirmeye çalışıyordu. Enflasyonun ve toplumsal bunalımın doğurduğu sorunların insani ilişkilere getirdiği donukluktan kaçan **Graeser** gibilerine ''enflasyon bilgeleri'' de deniyordu.

Dünya Savaşı sonrasındaki kıra kaçış hareketinin diğer bir bölümü tam tersine, bireyin sınırsız özgürlüğünü yok edip bir cemaat yaşantısı örgütlüyordu. Eski Almanya'nın kırsal üretime dayalı cemaatlerini canlandırmak isteyen bu gruplar, Alman milletinin erdemleri ve kutsal geçmişi ile uğraşmaya başladılar; giderek bu değerleri yükseltecek bir ''Führer'' (lider) arayışı kır cemaatlerine hakim olmaya başladı. Kır cemaatleri giderek izci benzeri örgütlere ve saldırı müfrezelerine dönüştüler. Faşizm Almanya'da iktidara gelirken, bu akımları da Almanya'nın gerçek gençlik hareketi olarak destekledi.

Gusto Graeser ve **Hermann Hesse gibi ''doğa adamları'' çözümü Almanya'dan uzaklaşıp İtalya'ya, Ascona'daki Monte Verita**'ya göçmekte buldu. Bugün burası meraklısının gezebileceği bir mesire yeri durumunda...

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kapitalizm dünya ölçüsünde hızlı bir gelişme dönemine girdi. ''Refah toplumu'' doğdu. Her şey endüstrileşti. İşbölümü ile çeşitli toplumsal faaliyetler arasında ortaya çıkan kopukluk doruk noktası-

DOĞAYA KAÇANLAR

Yüzyıl başlarında geriye, yüce değerlere dönüş özlemini yansıtan doğaya kaçış eğilimi, 68'den sonra muhalif bir gençlik akımı olarak yaygınlaştı.

na vardı. Amerika ve Avrupa savaş sonrası dönemde ekonomik canlanma ile kıyaslanamayacak bir suskunluk dönemine girdi.

60'lı yılların gençliği bu "makine gibi" toplumun göbeğine doğdu. Anababalarından farklı olarak, "refah toplumu"nu korkunç savaş yılları ile karşılaştırma olanakları da yoktu. Her şeyin otomatiğe bağlandığı toplum yapısına karşı Batı gençliğinin muhalefeti 60'lar boyunca giderek yükseldi. Önce varolan toplumun kurumlarının dışında alternatif bir yaşam tarzı oluşturmak için uğraşıldı. 60'ların sonlarında bu kanallar tıkandıkça gençler varolan toplumsal düzeni yıkma mücadelesine giriştiler. Olmadı.

60'lı yılların genç kuşağının bütün birikimi ve zenginliğiyle yenilgiye uğraması, büyük bir yıkım getirdi. Bu, yazının başından beri sözettiğimiz üçüncü "toplumsal yıkım" oluyor. Gerçekten de 20. yüzyılda doğaya kaçış hareketleri hep büyük toplumsal yıkım dönemlerinde ortaya çıkıyor. Ancak, 1968-69 sonrası doğaya kaçış eğilimi, farklı bir yıkımı izliyor. Alman milliyetçiliğinin değerlerinin **yok olması** ve Birinci Dünya Savaşı sonucu her şeyin yıkılması başka; yeni bir yaşam tarzı oluşturma yolunda üretilen değer sisteminin yenilmesi başka. 1970'lere girilirken yaşanan toplumsal yıkım, topluma hakim olan değerlerin göçmesi değil, belli bir kesimin ürettiği **yeni** değerler sisteminin hakim değerler tarafından göçertilmesi sonucu doğan yıkımdı.

Ama, farklı bir yaşam tarzı özlemi ve arayışı halâ kafalardaysa ne yapmalı? Tutulması mümkün yollardan birini **Gustav Landauer** 1920'lerdeki doğaya kaçış hareketi sırasında söylemiş: **"Yeni yaşam'ı bugünkü olağan gündelik yaşantımız içinde gerçekleştirmek politik olarak mümkün değilse... o zaman bu yeni yaşam küçük, tamamı kontrol edilebilen alt-kültürel yaşam alanlarında yaşanır."**

Landauer'in söyledikleri, 68 gençliğinin önemli bir bölümünün seçtiği yolu yansıtıyor. Öğrencilerin büyük bir bölümü bu işi şehirlerde komünler ve yaşam birimleri kurarak yaptı. Bir kısmı da şehirden uzaklaşıp kıra yöneldi. **Popula Doro** adlı bir kır komününün üyesi olan İsviçreli bir öğrenci o zamanlar bunu şöyle açıklıyordu: **"Yaşamı yeni bir temel üzerine oturtmak istiyoruz. Endüstri güdümündeki şehir toplumunda ve rekabet ilişkileri içinde bu olmaz. Burada, kırda bomboş bir alan var. Uygarlık bu gidişini sürdürürse, yaşamın temeli sarsılacak. Böyle olduğunda, bizim burada kurduğumuz yaşam insanlığın önünde örnek olacak."**

Bu düşünce, 68 kuşağının kıra gitmesinin belirleyici nedeniydi. Bir de insanı içinde yaşadığı topluma, bütün faaliyetlerine ve diğer insanlara yabancılaştıran **endüstri** heyûlası karşısında duyulan tepki önemli. İş ile boş vakit arasında zaman ve yer açısından çıkan kopukluğun da kıra yönelme üzerinde etkisi var

Doğaya yönelen gençlerin kurduğu çok sayıda kır komünü var. Çalışmak, eğlenmek, boş vakit... Her şey içiçe ve ortaklaşa.

DOĞAYA KAÇANLAR

Kır komünlerinde yaşayanlar, eğlence ile iş arasındaki kopukluğu kaldırmaya çalışıyorlar.

''Doğal yaşam''a yönelenlerin bir bölümü köye yerleşti. Bazı kuramcılara göre, ''köylüleştiler''.

Çünkü kırdaki basit ve dolaysız üretim faaliyetinin, günlük yaşam içinde işin ''doğal'' biçimde, boş zaman ve eğlenceyle içiçe yapılmasını olanaklı kıldığı düşünülüyordu: ''Günlük yaşamımız atölyemiz olabilir'' - ''Yaşam tekrar bir bütün olabilir.''

Gençler, gerçek sınırsız özgürlüğün kır yaşamında gerçekleşebileceğini düşünüyorlardı. 60'ların gençlik hareketi asıl toplumsal baskının polisten değil, insanı boş zamanına ve cinselliğe kadar ticari olarak denetleyen kapitalizmden kaynaklandığını düşünüyordu. Kıra gidenlerin de derdi buydu. İsviçreli **Hellersen** ve **Ria** şöyle anlatıyorlar: **''Kendim bir rol sahibi olmak istiyorum. Şehirde bu iş mümkün değil, ancak birine itaat ederek rol sahibi olunabilir. Kendi efendim olmak istiyorum. Budalaca özgür olmak istiyorum... Gerçekten somut bir şey yapmak, somut bir olayı değiştirmek ve konuşma gereği hissetmeden bunu yapmak istiyorum. Senelerce ölesiye gevezelik ettik.'' Ria**'nın söyledikleri 60'lı yıllardaki gençlik muhalefetinin ''her derde deva'' teorinin donukluğuna ve giderek ayakbağı haline gelmesine karşı duyduğu tepkiyi de yansıtıyor.

Kıra göçme hareketi, ilk olarak ve en yoğun biçimde Amerikan öğrenci hareketine katılanlar arasında başladı. Amerikalıların bu konuda yararlanabilecekleri eski bir gelenekleri vardı: Göçmenlik. Amerika Birleşik Devletleri göçmenler tarafından kurulup ''uygarlaştırılmıştı''. Onbinlerce Amerikalı yüzyıl başında kafileler halinde **Vahşi Batı**'ya göçmüş ve bir süre sonra burada koskoca San Fransisco şehri doğmuştu. Amerika Başkanları bile ''maceraperest, gitarı ve heybesiyle bilmediği toprakları keşfetmeye çıkan Amerikalı''dan övgüyle söz ediyorlardı. Tabii bu maceraperest Amerikalının keşfettiği toprakları mülk edinip modern tarım yapması koşuluyla. 20. yüzyılın seyri içinde, Amerika'nın **Tramp** (serseri ruhlu gezgin) geleneği de giderek ortadan kalktı. XX. Başkan **Benjamin Franklin**'in de **''tramp''** olduğunu söyleyen Amerikan hippisi **Kerouac** şöyle yakınıyordu: **''Artık tramp'lık ölüyor. Her yerde polis otolarının farları, her yerde denetim var. Ormanlar bile bekçilerle dolu. Zaten gezginciler de uykucu ve ayyaş serserilere dönüştü.''**

Hippiliğin başlangıç ilkelerinin düzen tarafından iğdiş edilmesinden sonra tek başına dünyayı, ormanları, kırları, çölleri gezen tramp geleneği canlandı. Birçok hippi, topluma küsüp dağa bayıra çıktı. Buldukları yemişleri yediler, zaman zaman geçici işlerde çalışıp yürüyerek ve otostopla yeniden kıra gittiler. Çağdaş tramp'ler ''gelişmemiş yöre'' kavramına karşı çıkıyor, her ormanın, her tepenin kişilik sahibi ayrı dünyalar olduğunu düşünüyor.

Ancak, Amerika'da tramp'liğe dönen insanlar dışında kır komünlerinin sayısı da oldukça fazla. Amerikan öğrencilerinin büyük bölümü şehirde kalıp doğayı korumayı ve basit yaşam ilkelerini savunurken, hippiliğe karışmış olanların çoğu kırlara çıkıp komünler kurdu. Giderek hippiliğin yerini basit yaşamı, erdemli ve doğayla içiçe yaşamayı savunan Hristiyan düşüncesi aldı. **''Maddi dünyayı etkilemek için ruhsal bir dünyadan başlamak gerek; bunun dışında yapılanlar tanrı için hep ticaridir,''** diyen yeni peygamberler ortaya çıktı. 70'lerin başında **Tenessee**'de kurulan hippi kökenli **''The Farm''** (Çiftlik) cemaatinin şimdi 1200 üyesi var. **Stephen Goskin** ''Çiftliğinin'' ve kendine yeterliliğin politik yorumunu ve teorisini yapıyor: **''Kıra göçmek toplumdan kaçmak değil, yeni bir toplumsal açıklık ve üretkenlik yaratmak için güç kaynağıdır.''**

Amerika'da zamanla küçük komünleri birleştirip büyük komün köyleri oluşturma yolunda çaba harcayan gruplar var. 1975'de ''Milli Tarihi Komünal Topluluklar'' adlı bir örgüt kuruldu. 1970'de 20 bin kadar kişinin yaşadığı 2 bin komün vardı. Bugün komün

DOĞAYA KAÇANLAR

Doğaya yönelmenin üç yaygın biçimi var: Tek başına, kır komünleri oluşturarak ve "aile" olarak.

"Beyaz Adam doğayı kendi keyfine göre kullanmamalı. Şimdiki ekoloji hareketi de yüzeysel. Sorun, eski gazete kaıtlarının yeniden değerlendirilmesi değil. Doğal şeylerle yeniden anlamlı bir ilişki kurmak gerek. Geriye yalnızca kabileler kalacak"

Vine Daloria
(Kızılderili Reisi, 1978)

sayısının azaldığı ama kır komünlerinde yaşayan insanların sayısının arttığı biliniyor.

Avrupa'da 70'lerin başlangıcında binlerce üniversite-lise öğrencisi, akademisyen, uyuşturucu kullanan ve işsiz genç, toplumsal düzeni terkederek şehirden kaçtı, kır komünleri kurdu. Daha 1968/69'da İtalya'nın **Toscana** bölgesi doğal hayata dönenlerin mekânı olmaya başlamıştı. 70'lerle birlikte asıl canlanan bölge ise İsviçre oldu. Çünkü kırsal üretim yapan cemaatler İsviçre'nin köy örgütlenmesinde halâ görülüyor ve kır komünü kavramı İsviçre Anayasası'nda var. Devlet denetiminden uzak yaşamak için en elverişli yer İsviçre. **Populo Doro, LPG Villeret, New-Walser-Bund** İsvirçe'de kurulmuş olup on senedir varlığını koruyan önemli kır komünleri.

Avrupa gençliği, kıra üç biçimde göçtü. Çoğunluk topluluklar halinde; daha az sayıda insan da tek tek kırlara yöneldi. Ama bireysel yönelimler hiçbir zaman Amerika'daki boyutlara ulaşmadı.

70'lerin sonlarına doğru artan eğilim, insanların aileler halinde kırsal komünler oluşturmalarıydı. Bunun yanısıra, kışın şehirde para kazanıp yazın kıra çıkanlar var.

İlginç bir örnek Yunanistan'daki **Sarakiniko** adası deneyi. Bu küçük adayı 200 kadar genc satın almış. "Sevgiyle, demokratik ilişkiler içinde ve doğal biçimde birarada yaşamayı öğrenmek" için yaz tatillerini bu adada geçiriyorlar; bu arada toprağı ekip biçiyorlar. Ama, burası bir **ada** ve Sarakiniko sakinleri eninde sonunda "normal" şehir yaşamına bağımlı.

Tutarlı bir işleyişe kavuşmuş kır komünlerinin önüne de "uygar şehir yaşamına ve genel ekonomiye bağlanalım mı, bağımsızlığımızı koruyalım mı?" sorusu çıkıyor. İsviçre ve Almanya'da açtıkları dükkânlarda ürünlerini daha ucuz biçimde pazarlayan komünler var. Bunlar, **"Bizim müşterimiz aldığı malın nasıl üretildiğini biliyor ve sıhhiliğinden emin,"** diye övünüyor.

Avrupa'daki kır komünlerinde hakim olan düşünce: **"Doğa doğruyu bilir."** İsviçre'de kır komünleri üzerine yapılan bir araştırmada üniversite mezunu bir kız, **"Okulu bitirip buraya geldikten sonra ilk kez keçim hastalandığı zaman onu iyileştirebilmek için kitap okudum"** diyor. İnsanın **doğayı** öğrenip ona **egemen** olacağı düşüncesine karşı, insanın **doğadan** öğrenip **mutlu** olacağı düşüncesi yerleşiyor. Yaygın bir eğilim de, doğa ile tanrı kavramını birleştiren yeni-Hristiyan düşüncesine dayalı kır komünleri. Bunların en tanınmışı İskoçya'daki **Findhorn** komünü. Bu komün, Hristiyan inanışını "doğa ile insan arasında yaratıcı uyum" düşüncesi temelinde yeniden oluşturuyor. Güney Fransa dağlarında 30 yıldan beri tarım yaparak yaşayan 140 üyeli **Arche** komünü de Hint ve Hristiyan düşüncesini harmanlayarak günlük yaşamını biçimlendiriyor.

Bu arada, İtalya'da **Tassin** adlı bir yerde de 68 kuşağından muhalif psikiyatristler kırsal bir rehabilitasyon merkezi kurmuşlar. "Şehir yaşamı içinde yabancılaşmış ve psiko-sosyal olarak yıkılmış insana doğanın yardımıyla yeni bir yaşam perspektifi kazandırmak" istiyorlar.

Bir de İsrail'in **Kibbuz** modelinden kalkarak oluşturulan komünler var ki, İsrail'deki gibi "kamu kuruluşu" benzeri bir hava ve bağlı olunan bir otorite olmadığı için bunlar kısa ömürlü olmuş. Çin'deki Kültür Devrimi'ne heves ederek bu tür ekonomik birimler kuran gruplar, kısa zamanda aralarında kavga edip şehre dönmüşler.

Yalnızca yazları köye gidenleri veya bir köye yerleşip köylü gibi yaşayanları bir yana bırakmak gerek. Bunlar çoğunlukla melankolik bir sayfiye

DOĞAYA KAÇANLAR

Kırsal yaşamın ve teknolojinin eleştirisini yapan bir sürü yeni din ve tarikat var.

yaşamını ilke edinip, şehir yaşamının verdiği sıkıntıları unutmak için tiyatroya gider gibi geçici sürelerle kıra çıkıyor.

Kırsal ve komünal yaşamı ciddiye alanların karşılaştıkları en yaygın sorun, evlilik benzeri ilişkilerin ortaya çıkması oluyor. Evlilik kurumu, bir yolunu bulup ortaya çıktığı anda, şehirdeki mülkiyet ve rekabet ilişkileri de geriye geliyor. Her çiftin kendi toprağı, kendi eşyaları v.s. oluyor. Böylece, gerçekleştirmeyi becerenlerin pek övündükleri "şehirdeki aile ekonomisine karşı ortak komün mutfağı"na dayalı ekonomi de güme gidiyor.

Ancak, kır komünlerinin temel sorunları en fazla önem verdikleri ilkelerinden kaynaklanıyor. Yani, iş ile boş zaman ve eğlence arasındaki kopukluğun giderilmesi sorunundan. Komünlerin hemen hepsinde işbölümünün ortadan kalkması ve "herkes her şeyi yapabilmeli" ilkesi kabul ediliyor. Kırsal üretimin ve dışa karşı kapalı yaşamın yapısı bunu olanaklı kılıyor. Ancak bu kez de bütün yaşamı boyunca her an aynı işi yapan (ekin eken, sonra bir tarihte harman yapıp arada da doğayı seyredip ürünün yetişmesini gözeten) bireylerden oluşan topluluklar çıkıyor ortaya. Buna canı sıkılan kır komüncüleri şunu soruyorlar: "Bütünüyle angaje olunan rutin bir iş sürecinde yaratıcı bir paylaşma ve ilişki sistemi kurulabilir mi?" Bu soruya olumlu cevap verebilmek güç. Hayati bir sorun çıkıyor sonra: Yaka silkilen medeniyetten bağımsız varolabilmek giderek güçleşiyor. En azından civardaki köylülerle ilişki kurmak gerekiyor. Bu ilişki kurulabildiği zaman da, kuramcı **Ulrich Linse**'nin deyimiyle "alternatif bir yaşam kuracağız diye yola çıkanlar köylüleşiyorlar." Şehirlerde kurulan alternatif üretim atölyeleri ve komünler varolan toplumsal düzeni değiştirmeye yönelik bazı birikimler ve yapılanmalar oluşturuyor. Kırlardaki komünler ise yarı dinî cemaatlere dönüşüyor. Almanya'da olduğu gibi kır komünleriyle şehir komünleri arasında ilişki kurulduğu zaman daha bütünlüklü sonuçlar ortaya çıkabiliyor.

Amerikalı araştırmacılar **Moor** ve **Brownstein**'ın önemli bir tespiti var: **"Bütün kırsal cemaatler ve komünler doğa yasalarına uyuyoruz diyorlar ama kendi kafalarına uygun bir yaşamı kurmaya yönelik davranıyorlar."** Gerçekten, kıra dönüş hareketleri kırın yüzü suyu hürmetine olmaktan çok tasarlanan alternatif bir yaşama yönelik. Temelde ise, doğaya dönüş ve doğa kanunlarına uymak değil, doğa-insan ve dolayısıyla insan-insan ilişkilerinin sorgulanması yatıyor. Bu yönü unutulduğu zaman ya geçici sayfiye deneyimleri çıkıyor ortaya, ya da köylüleşiliyor. Kendisinden kaçılan kapitalist düzen kırı ve köyü de yalnız başına bırakmadığı için, çoğu zaman mekân değiştirmenin ötesinde yeni bir şey yapılmamış oluyor.

Tabii bütün bunlar, varolan toplumdaki doğa-insan ilişkisinin doğru ve değişmez olduğu anlamına da gelmiyor. □

Doğanın mücadele edilip tahakküm altına alınacak bir nesne olmak yerine birlikte yaşanacak bir varlık olarak kabul edilmesi, çayır-çimenle daha fazla haşır neşir olma eğilimini yaygınlaştıdı.

DOĞAYI KORUMAK İÇİN ÖNCE ONU TANIMALI

Belgrad Ormanı'nda çöpsüz tüpsüz piknik

METİN GÖNEN

Mayıs'ın son haftasına rastlayan tatlı bir pazar sabahıydı. İnsanlar, bütün gün televizyon seyretmek, ya da gazete okumak için koltuklarına gömülmeden önce, öğleye kadar uyumanın zevkini çıkarmak üzere, henüz uyuyorlardı. Birtakım insanlar da, bu günlerini değerlendirmek için, şehirden, gürültüden, pis havadan kaçıp; eğlenmek, kafa dinlemek amacıyla, gün boyu piknik yapmak üzere kırlara, ormanlara, kısacası doğaya koşuyorlardı. Bu yüzden, sabahın erken saatleri olmasına rağmen, Mecidiyeköy'den Belgrad Ormanları'na doğru giden otobüslerin kalkış durakları ve otobüsler tıklım tıklımdı.

Kalabalığın içinde, oradaki insanlar gibi doğaya koşan ve pazar günü evde pineklemektense, faydalı bir iş yapmayı daha mantıklı bulan, kızlı-erkekli bir gurup genç vardı. 25-30 kişilik bu gurup, Doğal Hayatı Koruma Derneği üyelerinden ve Üsküdar Amerikan Kız Lisesi Ekoloji Kulübü öğretmen ve öğrencilerinden oluşuyordu. Gurubun amacı: "Doğayı korumak için önce onu tanımak gerekir" düşüncesinden yola çıkarak; DHKD'nin düzenlediği, hafta sonu doğayı tanıma gezilerinden birini gerçekleştirmekti. Bu gezilerin amacı yalnızca gidilen yeri gezip görmek değil, aynı zamanda orada çalışarak, doğayla direk ilişki kurmak, onu tanımak ve öğrenmekti.

Bu amaçla Belgrad Ormanları'nın bir parçası olan Atatürk Arboretumu'na giden gurup, orada görevlilerin verdiği tarım aletlerini, yine görevlilerden öğrendikleri şekilde kullanarak, öğleye kadar güneşin altında çalıştılar. Hafif hafif esen bir rüzgar eşliğinde, ağaçların gölgesi altında, büyük bir bölümü sandviçlerden oluşan öğle yemeklerini, bir sohbet havası içinde yedikten sonra, yine çalıştılar. Akşamüstü olduğunda, aletleri bırakıp çimlerin üzerinde, ağaçların altında, çiçeklerle yanyana otururak sohbete başladılar. Yorulmuşlardı. Çünkü bütün gün güneşin altında kök sökmüş, çapa yapmış, tırmık sallamışlardı. Birçoğunun elleri su toplamış, kolları ve yüzleri güneşten yanmıştı. Ama mutluydular. Aslında bu iş doğaya ya da arboretuma büyük bir yarar sağlamıyordu belki. Fakat burada asıl önemli olan, gelenlerin doğayla birlikte olmak suretiyle, doğaya faydalı olabilmek için neler yapabileceklerini anlayabilmeleri açısından kendilerine sağladıkları yarardı. Üstelik birçoğu hiç görmemiş oldukları bir yer, değişik ağaç ve bitkiler, çiçekler görmüşler, buz gibi pınar suyu içmişlerdi. Doğayla içiçe olmanın zevkini tatmışlardı. İçlerinden biri işi şakaya vurarak, "Kilo vermek için uğraşıp duranları anlamıyorum. Buraya gelip bir gün çalışsalar ya! Hem enerjilerini faydalı bir yere harcarlardı" diyordu. Mutluydular... Ama dertliydiler de. Çünkü sayılarının az olmasına üzülüyorlardı. Çünkü insanların doğayı korumaya, doğayla ilgilenmeye yeterince önem vermediklerine üzülüyorlardı. Bu gidişle bir gün gelip doğanın yok olacağından, çocuklarının çöp, sanayi artığı ya da beton bloklarla kaplı alanlarda oynarken, altlarında fosilleşip kalan güzelim canlıların isimlerine bile yabancı olacaklarından korkuyorlardı. Dahası, eğer bir nükleer savaş çıkıp da çok daha önceden insanlığın icabına bakmazsa; yok olan doğa yüzünden bozulan dengenin insanları da yok edeceğini, en zeki canlı olan insanların, niye hâlâ anlamamış olmalarına kızıyorlardı.

Üzülmekte haklıydılar. Zira, kendileri gibi düşünen bir avuç in-

Ağaca altına tünenecek veya "ihtiyaç görülecek" bir yer diye bakmaya alışmış olabiliriz. Ya da piknik çöpünü yığacak bir yer olarak. Bir de ağaçla daha "samimi" bir ilişki kurmayı denesek?

ÇAĞRI

Sizler de hafta sonu doğayı tanıma gezilerimize katılmak ve hem dernek çalışmaları hakkında daha fazla bilgi almak, hem de Türkiye'de doğa ve doğal hayatın korunması konularında önerilerde bulunmak istemez misiniz?..

Bizle, çarşamba günleri 14.00-15.00 arası 168 48 88 ve 168 48 89 nolu telefonlar aracılığıyla, ya da P.K. 18 Bebek/İST. adresine yazarak ilişki kurabilirsiniz.

Haftasonu doğa ile uğraşıp yorulmak enayice gelebilir. Ama bu yorgunluk keyifli bir yorgunluk; sohbeti de tatlı. Bütün gün TV seyretmenin verdiği zihin yorgunluğundan çok farklı...

sana karşın, tam aksini düşünen öyle çok insan vardı ki. Karşılarındakiler, ya üç-beş kuruşluk çıkarları uğruna, ya da zevklerini tatmin etmek amacıyla doğayı kirletmekten, doğayı katletmekten biran bile geri kalmıyorlardı. En azından, böyle davrananlara karşı kayıtsız kalmayı, yaptıklarına ses çıkarmamayı, doğayı korumaya katkıda bulunmaya yeğliyorlardı. Öyle ya; fabrikatör falanca beye, filanca holdinge karşı ne yapabilirlerdi ki?.. Zaten onlar için doğanın yok olması önemli değildi. Nasıl olsa onlar ölene kadar, doğa can çekişerek de olsa mutlaka yaşardı. Onlar öldükten sonra da doğanın ne önemi vardı.

O halde, bu aşamada önemli olan, insanlara bu durumu izah edebilmek, onları kendi saflarına çekebilmekti. Aslında insanların aktif birer doğa koruyucusu olmaları için o kadar uğraşmalarına gerek yoktu. Hatta, bunun için Doğal Hayatı Koruma Derneği'ne ya da bir benzerine üye olmaları, faaliyetlerine katılmaları da gerekmiyordu. Tabii ki böyle kurumlar gerekliydiler ve kişilerin tek başına yapamayacakları birtakım faaliyetleri, elbirliğiyle gerçekleştirmeye çalışıyorlar ve bunu da başarıyorlardı. Ama, böyle bir kuruma üye olmayan ya da olamayan insanların da, ellerini kollarını bağlayıp oturmaları gerekmiyordu. Onların da kendi başlarına yapabilecekleri işler vardı. En azından bu kişilerin yaptıkları işleri kolaylaştırabilirlerdi. Çünkü bu tür kurumlar, zaten onların yaptıkları bilinçsizce davranışların sonuçlarını düzeltmeye çalışıyorlardı. Yani, eğer insanlar, tarla açmak için ormanları yakmazlarsa, çöplerini denize dökmezlerse, çiçekleri koparmak yerine dikerlerse, yok olmakta olan canlıları katletmekten vazgeçerlerse, belki de bu derneklere bile gerek kalmazdı. Öyleyse insanlar, doğayı korumak için, doğayı kirletenlere karşı savaş açmak ve kirletilen yerleri yeniden eski haline sokmak için uğraşmak yerine, sadece doğayı kirletmemeye dikkat ederek de kendi üzerine düşeni yapabilirlerdi. Bu da, kirlenen bir yeri temizlemeye uğraşmaktan çok, ama çok daha kolaydı. Böylece, doğa için birşeyler yapmak için durmaksızın uğraşan insanlar, enerjilerini ölü bir doğayı canlandırmak çin harcamak yerine, zaten var olanı daha da güzelleştirmek için harcayabilirlerdi ve kuşkusuz böylesi çok daha faydalı olurdu.

Sonuç olarak, yok olmak üzere olan bir doğa vardı ve onu ancak insanlar kurtarabilirdi. Bu da ancak daha önce de denildiği gibi, insanların doğanın önemini kavramaları, onu katletmek yerine, onu yaşatmaya çalışmaları gerektiğini anlamalarıyla mümkündü. Ve o bir grup genç, insanlara bunu anlatmak için sonuna kadar uğraşacaklardı...

Gençler yine topluca dönerlerken; kendileri gibi bir günlüğüne doğaya koşup piknik yapmış insanların bıraktıkları çuvallar dolusu çöpü, komşuların "Bakın biz ormana gittik" diyerek hava atmalarına kanıt olacak, ağaçlardan koparılan dallarla süslü (!) arabaları görünce, işin henüz başında bile olmadıklarını, daha uzun süre uğraşmaları gerektiğini anladılar. İşleri zordu. □

DOĞAL HAYATI KORUMA DERNEĞİ

1975 yılında kurulan DHKD'nin amacı; doğa ve doğal kaynakların korunmasına doğrudan veya dolaylı olarak eğitim, araştırma, proje ve uygulama çalışmaları yoluyla katkıda bulunmaktır. Dernek bu amaca ulaşmak için doğa-insan ilişkilerinin ve doğal değerlerin tanıtılması, sevdirilmesi, doğayı koruma bilincinin yaygınlaştırılması, doğayla ilgili sorunlara kamuoyunun dikkatinin çekilmesi için çalışır.

Bu amaç doğrultusunda bugüne kadar yürütülen çeşitli bilimsel ve aktüel çalışmaların yanında, bir de ortaöğrenim gençliğine yönelik "Doğa Haberleri" adlı bir duvar gazetesi yayınlamaktadır.

DERNEĞİN YAZIŞMA ADRESİ: P.K.18 Bebek / İSTANBUL.

ARBORETUM

Arboretum: "Orijini ve dikim yaşları belli, her biri doğru ve dikkatli şekilde etiketlenmiş, çok sayıda ağaç, çalı ve diğer odunsu bitki taksonların uygun seçilmiş koruma ve güvenlik altına alınmış ve oldukça büyük bir arazi parçası üzerinde biraraya toplanmasıdır" şeklinde tanımlanabilir. Biz bunu kısaca "Canlı Ağaç Müzesi" olarak da tanımlayabiliriz.

Yurdumuzda bir arboretum kurulması, İ.Ü. Orman Fakültesi ve Orman Genel Müdürlüğü işbirliği ile 1949 yılında, Belgrad Ormanı'ndaki 56 hektarlık bir alan üzerinde gerçekleştirilmiştir. 1982 yılında adı Atatürk Arboretumu olmuş ve "Belgrad Ormanı'nın bir bölümünü olduğu gibi koruyarak, gelecek kuşaklara aktarmak" amacından yola çıkılarak, alanı 450 hektara çıkarılmıştır.

HUKUK KUŞU HİZMETİNİZDE

Çalışırken...

ALİ ERLAT

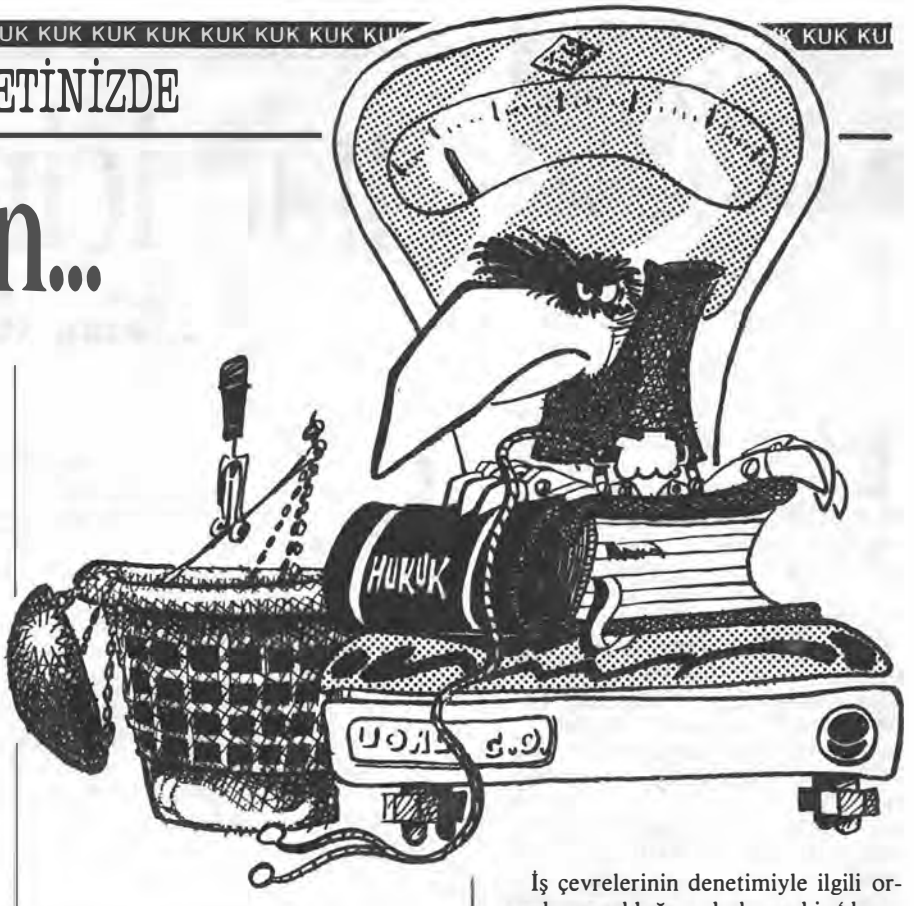

Kendilerine kurumla dolmuş fabrika bacalarının temizlenmesi görevi verilen çocuklar, sözkonusu dar ve pis bacalarda üzerlerine giydikleri paçavra elbiselerle aşağıdan yukarıya çıkmaları amacıyla alttan ateş yakılır ve çıkan dumanlardan boğulmamak için yukarıya, temiz havaya kavuşmak üzere kaya çıka bacaya tırmanırlar, bacanın tepesine nefes nefese, yüzü gözü simsiyah ve elleri kan içinde çıktıklarında bacayı da bu yolla temizlemiş olurlardı.

Aktardığımız bu olay çok değil yüz yıl öncesinin Avrupa'sında geçmekteydi. Sanayi devrimiyle birlikte Avrupa'da ucuz işgücüne duyulan yoğun gereksinme iş çevrelerini çocuklardan yararlanmaya itmişti. Bu işgücü yağması için zamanının iktisadi liberalizmiyle çeliştiği de pek söylenemez. Gerçekten de çocuk emeğini sınırlama ve yasaklama liberalizme göre 'çocuğun öğle yemeğini çalmak' anlamına geliyordu ki, böyle bir uygulama insanların özgürlüklerine engel olmaktan başka bir şey değildi.

Uzun süren toplumsal mücadelelerin sonucunda Avrupa'da çocuk ve gençlerin iş güvenliklerinde sağlanan gelişmeler Türkiye'de de etkisini göstermiş, hiç değilse mevzuatımız buna ayak uydurmaya çalışmıştır. Bugün çocuk ve gençlerin çalışma koşullarını İş Kanunu'nda, Çırak ve Kalfalık Kanunu'nda ve birkaç tüzükte bulabiliriz.

6174 sayılı Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü mesleki eğitimden geçmemiş 16-18 yaş arasındaki gençlerin çalıştırılamayacakları ağır ve tehlikeli işlerden söz ediyor. Tüzüğe ekli listeye göre düşme tehlikesi fazla olan yüksek yerlerde yapılan inşaat ve tamirat işlerinden elli kilodan yukarı ağırlık taşıma işlerine, taşıt araçlarında 'muavinlik' yapmaktan boya ve vernik işlerine kadar 51 dalda çocuk ve gençlerin çalışmaları yasaktır.

Çocuk ve gençlerin çalışma alanlarını belirleyen düzenlemelere Umumi Hıfzısıhha Kanunu ve İş Kanunu'ndaki hükümler de eklenebilir. Bu sınırlama ve yasaklarla kahve, gazino gibi eğlence yerleri, maden ocakları ve kanalizasyon işlerine benzer ağır işlerde 18 yaşını doldurmamış olanlar çalıştırılamazlar.

İşverenler küçük ve genç işçileri ağır ve tehlikeli işlerde çalıştıramayacakları gibi 18 yaşını doldurmaya kadar her altı ayda bir genel sağlık kontrolünden de geçirmek zorundadırlar.

Kanunların işveren üzerine yüklediği yükümlülükler bununla da kalmıyor, işçilerine 'baba şefkatiyle' yaklaşmaya davet ederek iş saatlerinin okul saatlerine engel olmayacak biçimde ayarlanmasını emrediyor. Ders saatlerinin 7.5 saatlik çalışma süresi içinde sayılması da cabası. (İş Kanunu Madde 67/2).

Hukuk mevzuatı gençleri bu kadar koruduğuna göre artık sanayi sitelerinde karşımıza çıkan kapkara çocukların ilgi çekmek için boyandıklarına inanabiliriz. Fakat Özal'ın icadı olan % 25 artı 2000'lik eşi bulunmaz formül açıklandıktan sonra her yaştan işçinin rengi attığı için bu tür manzaralarla karşılaşmak epeyce güçleşti.

Kolunu kaptırsan denetleriz

İş Kanunu'nun 88. maddesinin I. fıkrasına göre; "Devlet, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izler, denetler ve teftiş eder."

İş çevrelerinin denetimiyle ilgili organların çokluğuna bakınca bir 'denetim organı enflasyonundan' söz edilebilir. Çocuklar ve gençlerin iş güvenliğine uymayan işyerlerinin tespiti görevini kimler üstlenmemiş ki: Çalışma Bakanlığı'na bağlı iş müfettişleri, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilk öğretim birimleri, İl Özel İdareleri, belediyeler... Acaba kaç ilkokul müdürü bu tür "denetim ve teftiş" sorumluluğunun farkındadır?

Organlarının çokluğuna rağmen denetim işlevinin tam olarak yerine getirildiği kesinlikle söylenemez. Ama bu kadar haksızlık yapmayalım. Eğer küçük bir işçi tezgaha elini bırakırsa iş müfettişlerimiz mecburen o işyerinde denetlemede bulunup diğer küçük işçilerin vücut bütünlüklerine "halel" gelmesine engel olurlar.

Küçük ve gençler için çıkarılan koruyucu hükümlere bakarak sonuçta bunlara yetişkin işçilere karşısında "kıyak" geçildiğini söyleyebiliriz. Yazımızı düşüncemizi değişik bir biçimde ifade eden 14-3-1972 günlü 7. Milli Eğitim Şurası'nda kabul edilen Çocuk Hakları Bildirisi'nin 2. maddesi ile noktayalım.

"16 yaşından önce hiçbir çocuk zorunlu öğrenimden alıkonarak özel işlerde çalıştırılamaz, hiçbir şekilde sömürülemez." □

CİDDİ YAZILAR

Gençlik ve Toplum'da ciddî yazılar yer alamaz mı?

Bu soruyu ve kuşkuyu arada sırada duyuyoruz. Duydukça da üzülüyoruz. "Ciddi yazı" ne demek? Ciddi bir üslubu ve havası olan bir yazı demekse bunu baştan reddediyoruz. Çünkü toplumda son derece yaygın ve yerleşik olan ciddi üslup birçok şeyin tartışılmadan kabul edilmesini, uzman olmayan kişilerin konudan uzak durmasını sağlamaya yarıyor. "Bize göre aşağıdaki durumun belirginleştiğini vurgulamak istiyoruz" yerine "bize göre şöyle" demeyi yeğliyoruz. Eğer "ciddi yazı" ile kastedilen ciddi işlerle uğraşmaksa, bu konuda da kuşkularımız var. Neyin ciddi neyin gayriciddi olduğunu kim belirliyor? İnsanların sorun ettikleri, üstünde düşündükleri her şey ciddidir bize göre. Şu işler ciddidir, şunlar gayriciddidir, düşüncesi "üstünüze vazife olmayan işlerle uğraşmayın" mantığından çok uzak değil. Her şeyin üstümüze vazife olduğunu düşündüğümüz ve ciddiyetine inandığımız için özel olarak "ciddi konular" saptayıp oralarda ses tonumuzu değiştirmemize ihtiyacımız yok. Yaşamımızı ciddi ve gayriciddi bölümlere ayırmak istemiyoruz.

Bazı arkadaşlar "vallâhi ben bir şey yazdım ama ciddi bir şey oldu" diye düşünüyorlarsa onlara karşı "ciddi şeylerle uğraşmayın" demeyeceğiz tabiî ki. Ama "oo, siz ciddi bir şey yazmışsınız" deyip özel muamele çekmeyi de düşünmüyoruz. Temel sorunumuz ciddi işlerle uğraştıklarını düşünenlere bunun kendilerine mahsus bir şey olmadığını, her şeyin ciddi olduğunu ve bunun için de ciddi konulara farklı yüz ifadeleriyle yaklaşılmasının gerekmediğini anlatmak.

Bu yazıları "ciddi yazılar" değil, bilimsel araştırma niteliği taşıyan daha soyut yazılar olarak tanımlıyoruz. Böylesi yazıların illa meraklısı tarafından değil, herkesçe yazılabilmesi için önümüzdeki sayılarda öneriler oluşturmaya çalışacağız. Şu okuduğunuz yazıyla birlikte bu öneriyi oluşturmak üzere düşünmeye karşılıklı olarak başladık demektir; ona göre...

Enfarktüse, strese karşı

İlaç için spor

... ama itişip kakışmadan

MURAT PAKER

Kiev Üniversitesi'nden Prof. Dr. **Igor Murarov**, aynı saatte doğan fareleri iki guruba ayırarak bir gurubu normal kafeste kendi haline bırakmış, öteki gurubu özel kafeslerde normal doğal koşullarının gerektirdiği kadar sürekli koşturarak beslemiştir. Normal kafeste, fazla devinmeye gerek duymadan, yiyeceklerini bol ve kolay elde edip şişmalayan fareler, 82. gün ölmeye başlamış ve bir hafta içinde hepsi ölmüştür. Buna karşın hareketli yaşayanlar 430-520 gün arasında yaşamlarını sürdürebilmişlerdir. Aynı bilim adamının hareketsiz fareyi hareketli hale getirdikten sonra aldığı sonuç sonradan spora başlayanlar için çok anlamlıdır. Hareketsiz beslenen farelerden beşer, onar tanesi hareketli yaşamda beslenmeye başlatılınca, harekete erken başladıkları oranda uzun yaşadıkları görülmüştür. 60. gün harekete başlayanlar 340 gün yaşayabilirken, 30. günden yani daha erken harekete başlatılanların 480-490 gün yaşadıkları belirlenmiştir. (I)

Fareler üzerinde yapılan bu çarpıcı deney, uygarlık kafesi içinde giderek daha durağan bir yaşam sürdüren insanlar için de geçerlidir.

Az hareketli yaşamı olan yani spor yapmayan insanların 50 yaş üstünde olanları % 79,8 olasılıkla beyin kanaması ve enfarktüs adayı olurken, aynı yaşlara uyanların beden hareketi yapanlarında bu olasılık % 7,3'tür, yani on kez daha azdır. Spor yapanlar yapmayanlara oranla % 14 fazlasıyla algılama, ayrıntı ve terim depolama gibi beyin etkinlerine sahip olmaktadır. Spor yapmayanlarda hormonal etkinliklerde kapatise düşümü olmakta, buna bağlı olmak üzere daha erken cinsel güç azalması, şeker hastalığı olasılığında belirgin artma, ruhsal deprasyon olasılığının artımı görülmektedir. Hareketsizliğin en göze çarpan etkisi hareket sisteminin kendisinde olmakta, eklemlerde kireçlenmeler erkenden oluşmakta, bel ve karın kaslarındaki zayıflıkla ilgili olarak bel fıtığı ve diğer ağrılı bel rahatsızlıkları ortaya çıkmaktadır. (I).

Genel ölümün % 43'ü kalp-damar hastalıklarındandır (Batı Alman İstatistik Dairesi 1967). 20 yıl önce 40 yaşın altında enfarktüs oranı % 1 iken şimdi % 5-10'dur.

Bauer (1970), 40-50 yaş arasındaki bir gurupta yapmış olduğu spino ergometrik araştırmada, spor yapanların yapmayanlara göre istatistiki bakımdan anlamlı biçimde kalplerinin ekonomik olarak çalıştığı ve kalbin daha iyi durumda bulunduğunu belirlemiştir. (I).

Holmann ve arkadaşlarının yaptıkları bir araştırmaya göre kondisyon yüksekliği 30-35 yaşa gelince azalmaktadır. Düzenli olarak spor yapılınca kondisyon düşmesinin ertelenmesi mümkün olmaktadır. (I).

Yandaki tablo kalp-spor ilişkisini çok açık biçimde vurgulamaktadır.

Sağlık için bu denli önemli olan sporun, bazı hastalıkların sağaltımında kullanılması kaçınılmazdır. Eklem kireçlenmeleri, bel ağrıları, ruhi depresyonlar, aşırı zihinsel yorgunluklar, enfarktüs; hekim yönetiminde tıbbî jimnastik, grup sporları, hastasına göre verilecek yürüyüş, koşu ile sağaltılmakta, hasta için belirlenecek sürekli bir program hastanın yaşam boyunca sağlıklı ve zinde bir birey olmasını sağlamaktadır.

Sporun yararları yalnızca bedensel sağlıkla sınırlanamaz. Özellikle çocuk-

Başarı baskısı sporcuyu robotlaştırıyor. Oysa tek rakip sporcunun kendisi olmalı.

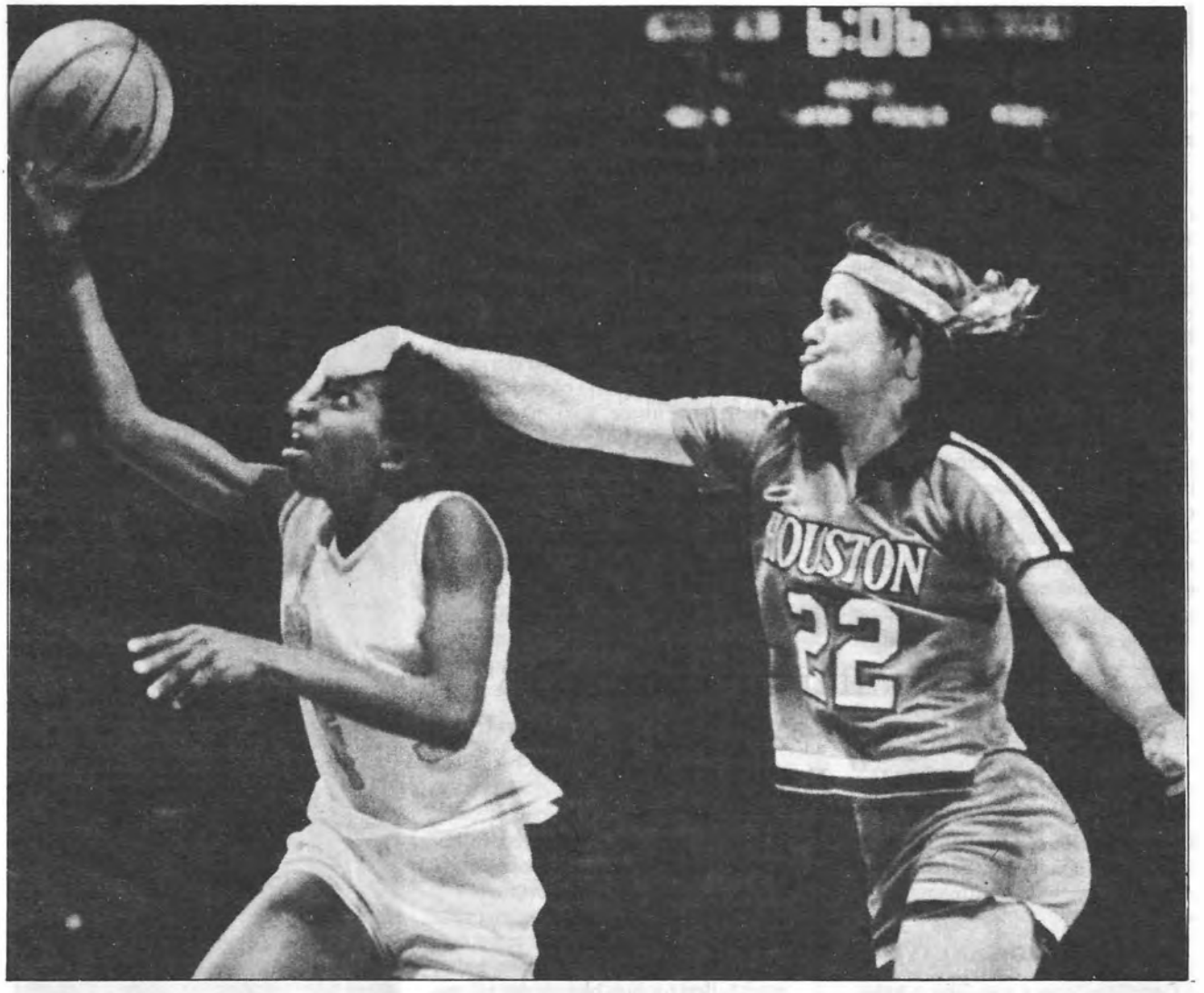

Sporculuk meslek, spor rekabet işi olunca ortaya dövüşme ve boğuşmadan ibaret bir şey çıkıyor. Fotoğraf ABD'den.

Kalbin **özellikleri**	Antremanlı-**sporcu-ağır işçi**	Büro memuru **Antremansız kişi-**
Kalbin tipi	Büyük verim kalbi	Küçük uygarlık kalbi
Kalbin ağırlığı	350-500 gr.	250-300 gr.
Kalbin hacmi	900-1400 ml.	600-800 ml.
Kapiller-kollateral	Artmış	Azalmış
Kalp atım sayısı	30-60/ dak.	70-80/ dak.
Sistolik basınç	Daha küçük	Daha büyük
Günlük kalp işi	5000-10000 m^3	10000-15000 m^3
Kroner dakika hacmi	250 ml/dak.'dan az	Daha fazla
Kardiyel O_2 sarfı	30 ml/dak.'dan az	Daha fazla
Kan akım hızı	Yavaş	Hızlı
Nabız dalga hızı	Daha küçük	Daha büyük
Damar esnekliği	Daha fazla	Daha az
Periferik kapiller	Fazla	Az
Arterioskleroz	Ender	Sık
Kroner yetmezlik	Ender	Sık
Hipertansiyon	Ender	Sık
Maximal dak. hacmi	30-35lt/dak	20-25 lt/dak

luk ve gençlik yaşlarında bir gurup, bir kulüp içerisinde yapılan spor, kişilik gelişimine ve toplumsallaşmaya oldukça büyük bir katkı sağlar. Bireyin gurup içinde kendini tanıması ve çevresiyle ilişki kurması, farkına varılamayan gereksinmeleridir ve sorun olabilirler. İlaçlardan biri de spordur.

Tüm bu yararlarının sonucu olarak sporun sağlıklı düşünmeye katkısı yadsınamaz. Bu sonuç, hem bedensel- beyinsel yararlar, hem de toplumsal olgu olma temellerinde gerçekleşir.

Öyleyse spor, çağımızda bir gereksinme olarak karşımıza çıkıyor, hatta bir zorunluluk. **Ama kimler için ve nasıl?**

KİMLER İÇİN SPOR?

Bunca yararları, toplumsal boyutları varken, sporu yaygınlaştırmamak, insanların günlük yaşamına sokmamak **çağın gerisinde kalmak** olur. Sorun, kit-

➡

le sporu denen olgunun ilkeselliğini kabul etmekle çözümlenmeye başlar, ama yalnızca başlar, bitmez.

En düşük gelirli % 20'lik nüfus diliminin ulusal gelirin % 3,5'uğunu aldığı, % 35'inin okur-yazar olmadığı, eğitim ve ekonomideki gerilik yüzünden dünya sağlık standartlarına ulaşılamadığı, % 20 beslenme bozukluğu, % 22,5 protein yönünden dengesiz beslenme görüldüğü, sağlık personelinin eşitsiz dağıldığı, spor malzemesi, eğitmen, kreş, hekim, sağlık merkezi, spora yönelim, tesis, oyun alanı yetersizliğinin üst düzeyde olduğu ülkemizde herkesin spor yapabilmesi olanaksız. Bu dengesizlikleri ve yetersizlikleri düzeltmedikçe, "herkes için spor" ilkesi havada kalmaya mahkûmdur. Şimdiki koşullarda yalnızca beslenme ve sağlık düzeyleri uygun olan bireyleri spora yöneltebiliriz. Ancak asıl çözümün, gerçekten herkesin spor yapabileceği koşulları hazırlamak için gerekli dönüşümlerden geçtiğini unutmamamız gerek!

Tüm bu özelliklere ve ülkemiz koşullarına göre en uygun sporlar atlezim ve jimnastik olarak karşımıza çıkıyor, bunları bisiklet ve yüzme izliyor. Atletizm, temel spor; tüm hareketli sporların çalışmalarında koşu var. Dolaşımsolunum sistemini düzenlemek, güçlendirmek için belki de en iyi araç. Jimnastik de temel spor, kas-eklem sistemlerini yumuşatmak için tek yol. Ayrıca estetik yönü ağır basan, sanata en yakın spor dalı. Sağlık sporu yapanlar için en ideal reçete koşu + jimnastik olmalı. Yenme-yenilme olayını içlerinde barındırmalarına karşın, bireylerin, takımların ayrı alanlarda olması özelliğiyle (boğuşma, itişme, kakışma olmaması özelliğiyle) voleybol, masa tenisi, tenis de ağırlık verilmesi gereken spor dalları. Koşu parkları, pistleri, jimnastik salonları, yüzme havuzları, voleybol alanları, tenis kortları, masa tenisi salonları; seyir yatırımlarından çok çok daha fazla öncelik tanınması gereken yatırımlar.

Spor yatırımlarının yüzde 75'i seyir sporlarına ayrılıyor. "Herkes için spor" nasıl olacak?

NASIL BİR SPOR ANLAYIŞI?

Gençliğinde spor yapanların yalnızca % 5'i ileriki yaşlarda spora devam ediyorsa, lisanslı sporcu sayısı 105 bin (1/500) ise (ABD'inde 1/20, SSCB'nde 1/5, D. Almanya'da 1/4), çalıştırıcı ve beden eğitim öğretmeni sayısı toplam 4000 dolaylarında ise; sporu yaygınlaştırmak, kitleselleştirmek oldukça zor. Hele bir de spor yatırımlarının % 75'i seyir sporuna yani edilgenliğe ayrılıyorsa hepten zor. Öyleyse ne yapmalı?

Öncelikle sporu bir reklam aracı, sporcuyu da bu aracın makineleri, kobayları olarak gören kafa yapımızı değiştirmemiz gerek. Hiç bir üretimde bulunmadığı halde günde ülkemizde 2-3 saat, dışarda 3-6 saat antreman yapıp süper dereceler elde eden ve bunun karşılığı olarak kendisine çıkar sağlayan sporcu anlayışını terketmemiz gerek. "Spor meslek olamaz, olursa spor olmaz" sözünü kabul etmemiz gerek. Bu gerekleri burada dikkat edeceğimiz özellikler; vücudu çalıştırma, şiddete yer vermeme, yenme-yenilme olayının olmaması ve pahalı yatırımlara gerek duymaması...

Dövüş-boğuşma, yenme-yenilme sporları insanlar insanlaştıkça körelecek spor dalları olarak görülüyor.

Peki, kitle sporu içinde yarışma sporlarının yeri nedir? Yaşamın temel ögeleri arasında yarışma olgusunun bulunmadığı ileri toplum biçimlerini bilemeyiz ama, günümüzde yarışma, diğer sporcuları geçme, şampiyon olma biçiminden sıyrılmak zorunda. Sporcunun yalnızca kendi kendisiyle savaştığı, kendi derecesini ilerletmeye çalıştığı bir niteliğe dönüşmeli, eğlencelik olmalı.

Üstün başarı için oldukça fazla zaman alan ve insanüstü bir çaba gerektiren antremanlar ve ulusal reklam görevi sporcunun sırtına yüklendi mi, yabancılaşmanın tipik bir örneğini görüyoruz. Kişi, ev-antreman, ev-okul-antreman kafeslerine tıkılır, kalır. Dünya birincisi olmak ya da dünya rekoru kırmak günde 5-8 saat çalışmayı gerektirir. Bu temponun bedensel sağlığa da zararlı olduğu konusu üzerinde durulmaktadır. Bu düzeydeki bir sporcu, gerekli insansal etkinliklere zaman ayıramaz, ayırması gerektiğinin farkına bile varmaz, tek boyutlu olarak sürdürür yaşamını. Ondan beklenen ölesiye idman yapması, çok üstün olması ve sonuçta reklam yapmasıdır. Gelişmiş ülkeler süperliklerini bu alanda da kanıtlamak için, az gelişmiş ülkeler ekonomik-siyasal sıkıntılarını unutturmak için, baskıcı ülkeler hoş görünmek için sportif başarılardan yarar beklerler. Bu amaçla elit sporcu yetiştirmeye çalışırlar ve onlara da türlü ayrıcalıklar tanırlar. (örn: aylık bağlar, konut verirler). Sporcunun robotlaştırıldığı bu anlayış, sporun temel felsefesine aykırıdır. Spor, reklamın değil, en geniş anlamda sağlığın aracı olmalıdır. □

Şiddete, pahalı yatırımlara yer vermeden vücudu çalıştırıp geliştiren bir spor dalı: Jimnastik.

Kaynakça:
1. Toplum ve Hekim: Şubat-Mart 1980
2. Bilim ve Sanat: 18 (Spor özel sayısı)

İtiraf ediyorum!

RIFAT YILMAZ

4 yıl yurtta kaldım

Ekonomik zorunluluğum olmasa, yurtlarda kesinlikle kalmazdım. Bu sözüm sanırım yurt olayına az da olsa bir açıklama getiriyor. Bunları yazarken amacım, Yurt-Kur yöneticilerini kızdırmak değil. Aksine, biraz da olsa olayların içyüzünü, gerçeği onlara ve başkalarına göstermek. Adım açıklanırsa yurttan atılırım ya da diğer (kibar) deyişle "yurttan süresiz uzaklaştırılırım" korkusu da yok. Çünkü 26 Nisan'da aslını bilmediğim bir gerekçeyle yurttan atıldım.

Yaklaşık 4 sene yurtlarda kaldım. En son kaldığım ve atıldığım yurt Hürriyet-i Ebediye Yurdu. Yemeklerin bozuk ve eksik gramajlı olduğunu söylediğimizde sanki kantinciyi haklı çıkarmak istercesine yemeklerin maliyetini hesaplayıp olayı haklı göstermek isteyen idarecisini; sorunlarımızı ve beklentilerimizi yazılı bildirmemizi isteyen görevlisini; dilekçe verdin diye yurttan atan müdürünü; istemlerinizde haklısınız, yurdunuzdan hiçbir öğrenciye zarar gelmeyecek diye güvence verip sözünde durmayan bölge müdür yardımcısını ve benzer birçok Yurt-Kur görevlisini tanıdım. Bunların arasında öğrenciye gerçekten insan gözüyle bakan görevli de tanıdım.

Ne yönetmelikler, kurallar, talimat ve emirler okudum. Geçen sene (83-84 öğretim yılında) bütün yurtlarda, yurdun kapasitesine göre öğrenci temsilcilerinin seçilmesi için emir geldi. Bu seçimlerle yurtlara demokrasi getirilmiş oluyordu. Seçilen temsilciler, bölgelerinde seçecekleri bir temsilci ve Yurt-Kur genelinde seçilecek bir temsilci, yönetim kurulu toplantılarına ve bölge müdürleri toplantısına katılacak, öğrenci istemlerini dile getireceklerdi. Geçen sene yurdumuzda öğrenci temsilcisi seçildim. Aradan uzun zaman geçti ve ne müdürler toplantısına bir temsilci katıldı, ne de yönetim kuruluna katılan temsilciyi bölge temsilcileri seçti. Yurdumuzdan bir demokrasi rüzgarı esmişti. Ama yalnızca esmişti. Bu seçimlerden sonra yurdumuzda üç müdür görev yaptı. Ve gelen her müdür "Rıfat, sen temsilci seçildin ama;" diye başlayan konuşmalarında hiçbir yetki, görev ve sıfatımın olmadığını anlatmaya çalıştılar. Ben hepsini çok iyi anladım.

Basında, Yurt-Kur'un uygulamaları ve yurtlarda olan bitenlerle ilgili çeşitli yazılar çıktı. Ve bu yazılarda adı geçenler atılan öğrencilerdi. Zaten iki arkadaş da yazı yazdıkları gerekçesiyle atıldılar.

Efendim, isterseniz benim yurttan "süresiz uzaklaştırılmamın" acıklı öyküsünü anlatayım. Belki yurtlarda kalan diğer öğrencilere ders olur. İdare, öğrencilerle yaptığı toplantılarda istem ve şikayetlerimizi yazılı olarak bildirmemizi söylemişti. Ben de ders çalışamadığımı, banyo yapamadığımı, yapılan temizliğin yetersiz olduğunu bir dilekçeyle idareye bildirdim. Bu günlerde kaldığım odadan da olmak üzere bazı arkadaşlar da dilekçe vermişler. Birkaç gün sonra "yurt genelinde kışkırtıcılık yapmak, temsilciliği kötüye kullanmak ve idareyi küçük düşürmek" suçlarından yazılı savunmam istendi. Savunmamı sözlü olarak verdim. Ertesi gün, bir gün önce "Odamda yazdığım dilekçeyi kimseden gizlemek zorunda değilim. Benim, arkadaşlarıma yazdığım dilekçeyi okutmam, okumalarına engel olmamam, gizli bir evrak hazırlıyor gibi dilekçemi gizli olarak yazmamam ve dolayısıyla benim dilekçe yazdığımı arkadaşlarımın öğrenmesi kışkırtıcılıksa, ben odamdaki arkadaşları kışkırttığımı kabul ederim" diyerek her şeyi itiraf ettiğim söylenerek bir kez daha yazılı savunmam istendi. Savunmamı yazdım ama doğruyu, kışkırtıcılık yapmadığımı söyleyerek kendimi iyi savunamamış olacağım ki, atıldım. Bu karara önce ben, sonra başkaları, şimdi de okuyanlar çok şaşırdı. Bence, yurt idarecileri bunu nasıl becerdiklerini düşünüp bizden de çok şaşırmışlardır. Bu arada söz aramızda, dilekçe yazarken nelere dikkat edilip nelere dikkat edilemeyeceğini de uygulamalı olarak öğrendim. Benden size öneri, dilekçenizi kimseye okutmayın, çok gizli bir şekilde, olanağınız varsa karanlık bir yerde sessizce yazın. Aslında siz dilekçe yazmasanız daha iyi. Ne gerek var başınızı belaya sokmaya.

Hukuk kurallarına göre bir kişinin suçluluğu kanıtlanana kadar suçsuzdur. Ama siz gene de inanmayın. Şimdi beni suçlu buldular ki attılar. Ama merak ettiğim konu, suçlu olduğumu nasıl kanıtladılar. Beni yurttan atabilecek kadar sağlam kanıtları vardı da, neden defalarca sorduğum halde bana söylemediler? Ve genel müdürün onayladığı gerekçelerin yazılı olduğu atılma belgesini (ki bu belgenin bana tebliğ edilmesi gerekiyordu) okumama bile izin vermediler. Benim hakkımda tutulan tutanakta "kışkırtıcı olabilir" ifadesinden sonra geçen sürede, kışkırtıcı olduğumu nasıl kesinleştirdiler?

34 maddelik yönetmelik, kurallar, yasaklar ve en önemlisi öğrenci-gençliğe bakış açısı değişmediği sürece ne huzursuzluklar giderilir, ne sorunlar çözülür. Sorunlarını bildiren öğrencilere Bölge Müdürü Ethem Gözen'in yanıtı "1968 öğrenci olayları da masum öğrenci istekleriyle başlamıştır" olduktan sonra neyin düzeltilmesi gerektiği sorusunun cevabını size bırakıyorum. Sorunun kişilerden değil, düşüncelerden kaynaklandığını söylemeye gerek görmüyorum.

Öncelikle öğrencinin gerçekçi bir tanımı yapılmalıdır. Birşeylerin değişebilmesi için şu anda kafalardaki öğrenci imajının silinmesi gerekmektedir. Öğrenciye ve paralelinde gençliğe yaşama şansının geç de olsa tanınması bir zorunluluktur. Geçmiş dönemlerin ekonomik nedenlere dayanan olaylarının sorumluluklarının salt üniversite gençliğine yüklenmesi, sorunların incelenmesi ve gerçeğe yaklaşılmasında ne derece gerçekçi olur?

Bir kez daha yineliyorum. Gerçekçi bir bakış. İnsanlık onurunun çiğnenmediği, kişiliklerimizi yitirmediğimiz, sosyal yaşantımızın engellenmediği, insanca barınacağımız bir yurt istiyoruz. Değişik çevrelerden gelenlerin, kültürel çalışmalarının yasak olduğu bir yurtta yaşamaları, bir kültür erozyonuna neden olmaktadır. Bizlerden, odamızdaki arkadaşımıza bile yabancı olmamız istenmektedir.

Neden Hasan Hüseyin'i, Uğur Mumcu'yu ya da diğer bazı yazarları okuyorum diye savunma yazmak zorunda kalayım?

Yaşamanın yalnızca nefes almak, öğrenciliğin de yalnızca ders çalışmak olmadığını ne zaman kabul edeceksiniz?

Hayat Üniversitesi Tezgâhtarlık Fakültesi

Vakko'nun 5.6.84 tarihli gazetelerde yayınladığı ilanlardan, üniversite çağındaki gençlerin önünde 2 seçenek olduğunu öğrendik. Biri üniversiteymiş, öbürü hayat mektebi. Halk arasında sık sözü geçen hayat mektebinin bu kadar somutlaştığını görmek bizi oldukça şaşırttı. Hayat mektebi nasıl bir şeydi acaba? Nasıl bir öğretim programı uyguluyordu? Öğretim üyesi bulmakta sıkıntı çekmişler miydi? Vizeler çok muydu?

Bunları öğrenmenin en iyi yolunun bu mektebe gitmek olduğuna karar verdik. 4 kişilik bir ekip oluşturarak yola çıktık. İki kişi hayat mektebinin sınavına girmek, iki kişi de ortalığı gözlemek için. Vakko mağazasında, diğer okulların giriş sınavlarının aksine, hiç kimseyle karşılaşmadık. Hatta ilk başvuruyu bizim ekipten bir arkadaş yaptı. Ondan yarım saat sonra ikinci başvuru gerçekleşti. Daha sonra yavaş yavaş talebe adayları mektebe doluşmaya başladı. Bu arada anne-babaları tarafından mektebe getirilenler de vardı. Veliler, çocuklarını sınavlara götürüp getirmek alışkanlık yapmış olacak ki, buraya da gelmişlerdi. Haziran ayının geleneksel sınavlarında olduğu gibi buradaki talebe adaylarında da heyecan göze çarpıyordu. Haziran sayımızda Vakkorama ile ilgili röportajda Vakkorama çalışanları **"Burada üst tabaka gençleri dizayn ediliyor"** demişlerdi. Mağazanın önünde bekleşen adayları görünce şaşırdık. Başvuranların çoğu Vakko'nun dizayn edeceği tipin aksine, "alt tabakadan" gençlerdi. Anladık ki Vakko'da üst tabaka, alt tabaka tarafından dizayn ediliyor.

Hayat mektebinin, yani mağazanın müdür yardımcısı **Turgay Turhan**'la görüştük. **Turhan, "mektebin amacının gençlere bir meslek edindirmek, onlara yaşamda seçkin bir yer kazandırmak"** olduğunu söyledi. Kendisi de bu mektebe aynı şekilde girmiş. Sınıfları geçe geçe ilerlemiş, şimdi sınavları o yapıyor.

Hayat mektebine girildikten sonra satış elemanı olunuyor, daha ileri bir eğitim geçirdikten sonra moda danışmanlığına terfi etmek mümkün. **"Burada da hayatta iyi şeyler olunabileceğini ve boş zamanların değerlendirilebileceğini"** söyleyen **Turhan**, talebe adaylarından beklenilenleri şöyle açıklıyor:

"Buraya gelen gençlerden önce güler yüzlü olmalarını istiyoruz. (Bu doğru. "Mektubumuzu bekleyin" bile denmeden erkek reyonunda satış danışmanı olarak işe alınan bir kız arkadaş her şeye gülüyordu. Adını sorduk, gene güldü). **Vakko toplumun her kesimine hitap eden bir kuruluş. Burada görev alacak gençler işçi müşteriden memur müşteriye ve zenginlere kadar nasıl davranılması gerektiğini öğrenmeli. Öyle ki buraya bazen sırık denilen tipler geliyor. Bunlar pısırık, konuşamayan, giyinemeyen tiplerdir. Bunlar bir ay sonra iyi konuşmaya, iyi giyinmeye başlarlar. Yani burada iyice eğitilirler."**

Vakko'da çalışabilmek için yabancı dil bilmek tercih sebebi; zorunluluk değil. Başvuranların sayısında sınırlama yok. Hatta istenen koşulları görürlerse herkesi işe alacaklarını söylüyorlar. Ama gelenlerin sayısı pek fazla değil.

Arkadaşlarımızdan biri (diğeri bilinmeyen sebeplerden ötürü görüşmeye bile alınmamıştı) girdiği sırada, çocuğunun alacağı sınav sonucunu merakla bekleyen bir babaya yanaştık. **"Kardeşim bana hayat mektebi filan demeyin"** diye söze girişen baba, buranın bir hayat mektebi olamayacağı kanısında. Kızını buraya hayat mektebine değil, çalışarak üniversite öğrenimine maddi koşul sağlaması için getirmiş. **"Vakko gibi ciddi bir müesseseye kızımı rahatlıkla verebilirim"** diyor. Kendi ifadesiyle **"iyi bir aileden gelen, lise mezunu ve fiziği de fena olmayan"** kızının sınavı kazandığını öğrenen baba, "eti senin kemiği benim" düşüncesinin rehaveti içinde biran onu gözden yitirince yanımızdan ayrıldı.

Sorup öğrendik, 7 Haziran Perşembe günü hayat mektebine 34 kişi başvurmuş; 5'i lise mezunu, biri ODTÜ sosyoloji öğrencisi (yani bizim arkadaş) 6 kişi tezgahtar olarak işe alınmış.

Üniversiteye giremiyorum diye üzülmeyin. Bakın, alternatifi var. Hayat mektebine girin. Yürümeyi, konuşmayı öğrenin. Asgari ücretten para kazanın. Üstelik hayat mektebi YÖK'e de bağlı değil! ❑

Yüksek öğrenim çağındaki
genç kız ve erkeklere...

İki Seçenek:

A- Üniversite

B- "Hayat Mektebi"

Vakko

ÜŞENMEYİP YAZANLAR

HERKES İSTEDİĞİNİ DİNLER

Nedir bu Heavy Metal, Disco, Rock tartışması? Bırakın da herkes dilediği müziği dinlesin. Niçin birbirimizin zevklerine bu kadar acımasız davranıyoruz? Bir müzik ya da o müziğin getirdiği kültürler konusunda birbirimizi yersek, gelecek denen olay neyle sonuçlanır?

Bu konuda son söz Ekrem'e. Ekrem Kardeş. Bana kalırsa ırkçılık yapan guruplar hakkında birtakım yanlışlara düşmüşsün. Çünkü canım, Punk'çılar sadece Türklere karşı ırkçılık yapmıyor, zencisine, sarısına, kendisiyle uzlaştırılmadığı herkese aynı ırkçılık tutumuyla davranıyor. Ve seni temin ederim ki Heavy Metalciler de en az Punk'çılar kadar ırkçı. İnan İngiltere ve Amerika'da kaldığım süre içinde buna pek çok kez tanık oldum. Dört buçuk ay önce yurda döndüğümde bizim Metalciler beni hayretler içinde bıraktı. Böyle Heavy'cilere can kurban derim.

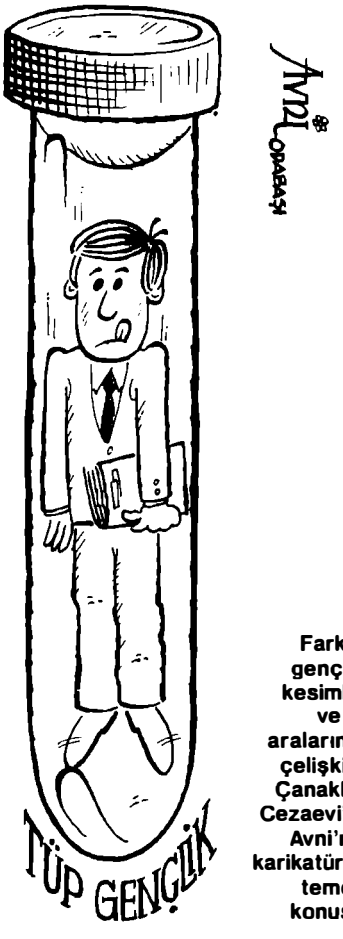

Farklı gençlik kesimleri ve aralarındaki çelişkiler. Çanakkale Cezaevi'nden Avni'nin karikatürlerinin temel konusu.

Sizi çok sevdim. Yurda döndüğümde bana uzak gelen bir gençlikle karşılaşacağımı sanmıştım. Ama şu keçi amblemli derginiz bana ışık tuttu. Zaman ilerledikçe bomba gibi olacağınız muhakkak, şimdi bile fıstıksınız.

Sezar Aytekin-ANKARA

YORULUYORSUNUZ

Satırlarıma başlamadan sizlere nasılsınız demeyeceğim. Çünkü sizlerin çalışma azmi ile yoğrulduğunuzu ve gece gündüz demeden çalıştığınızı biliyorum. Her sayısı bir öncekinden güzel bir dergi çıkarıyor ve gençliğin sorunlarıyla kendi sorununuz gibi ilgileniyorsunuz. Özellikle okuyan üniversiteli gençliğin sorunlarını ve acılarını anlatıyorsunuz. Biraz da çalışan gençliğin sorunları ile ilgilenirseniz kendi adıma memnun olurum. Derginizin önceki sayılarını zevkle okudum. Elimdeki 4'üncü sayısı. "İnek nedir, ne değildir" yazısı defalarca okunmaya değer. Böyle güzel yazıların devamı dileklerimle... Bizi bırakmayın e mi?

Keleş-İSTANBUL

KİLİSEDE SEVİŞİLMEZ

Biraz geç olmakla beraber, 3. sayınızda yer verdiğiniz "Heavy Metal-Ankara'lı Metalciler-Axe" ile yaptığınız söyleşi üzerine birkaç laf etmek istiyorum.

Bir Katolik ve Heavy Metal hayranı olarak özellikle Haluk'un söyledikleri ne kadar tuhafıma gitti bilemezsiniz. Arkadaşımız "manevi deşarj" ile "maddi deşarj" arasında fark görmüyor herhalde. Şimdiye kadar hiç kilisede sevişen bir çifte rastlamadım. Eğer sadece bu tür serbestliklerden ötürü Katolik kilisesinin fanatiği olmuşsa üzülürüm gerçekten (Ama zaten fanatik olmak, düşünüp anlamadan savunmaktır).

Evet, şu Türkiye'de ulaşamadığımız bir sürü şey var. Mesela hümanizm, duyarlılık, yaratıcılık; bunlar romantik saçmalık değil, hayatın birer parçası, insanı insan yapan, robotluktan ve bıkkınlıktan kurtaran asıl şeyler. Bunlara kavuşacağımıza neden kendimize ait olmayan bir felsefenin reklamını yapıyoruz? Tabii biraz düşünmek insana daha zor gelebilir!

Angelika Arman-ANKARA

KÜÇÜK İLANLAR

Kendi metodumla Arapça öğretiyorum. P.K. 13, Beykoz-İSTANBUL Tel: 150 13 78 (geceleri)

Derginin 2. sayısında yayınlanan 'Ajda Pekkan'ın eski plaklarını arıyorum' ilanıma bir cevap bile gelmedi. Ne yani, kimsede bir tek plak bile mi yok? Var da bize lazım diyorsanız, bana daha çok lazım. Hadi arayın beni. 522 71 46'dan **Naim Dilmener.**

Hazırlamakta olduğumuz "GENÇ ŞAİRLER ANTOLOJİSİ" için şiirlerinizi bize göndermenizi rica ederiz. Elimizdeki imkânsızlıklardan dolayı çeşitli yerlerden şiir alamıyoruz. Bu işe kalkıştığımızda yalnız Ankara'daki genç şairlerin şiirlerini almayı amaçlamıştık. Ne var ki yalnız bir çevreden almaktansa, Türkiye'nin her karış toprağındaki genç şairlerin eserlerini toplayıp antoloji yapmak istiyoruz. Genç şairlerden şiirlerin toplanmasında bize yardımcı olursanız çok memnun oluruz. Bu yolla antolojinin bir kaynak durumuna geleceğine inanıyoruz.
Konularda hiçbir kısıtlama yok. Herkes istediği kadar şiir gönderebilir. Elimizde imkân olursa, sanatsal değeri olan bütün şiirleri yayınlamayı amaçlıyoruz.
Şimdiden yardımlarınız için teşekkür ediyor ve cevaplarınızı bekliyoruz.
İsmail Cem Özkan Aydık Sk. No: 12/4 Abidinpaşa/ ANKARA

Setton RM 4×120 watt AM/FM Receiver ehven fiyatla satılıktır. Müracaat: Gençlik ve Toplum Ankara Bürosu 308073.

Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi'nin 1,2,3. ciltleri tamamlanmış ve ciltlenmiş durumda satılıktır. Fiyatı 10.000 TL'dir. Ciltler toplu olarak satılıktır.
Eralp Atabek Sivasiler Mah. Çinkolu Kahve Sok. No: 4/2 BURSA

FATMA KAYA'YA
Bize iki kez mektup yazan Mehmet Assan, "İkinci Sayıda Buluşalım İlişkileri Konuşalım'da konuşan Fatma Kaya ile yazışmak istiyorum. Bana açık adresini verin" deyip duruyor. Bize adresini bildirir misin? Ya da biz Mehmet'in adresini verelim, sen ona yaz:
Mehmet Assan Yenidoğan Mah. Kar Sk. No: 40/A ADAPAZARI

Bütün işleri boş zamanlarında kitabevlerini, sergileri, sinemaları, tiyatroları ve bazen hayvanat bahçelerini görmek için gezmek olan, bunlar dışında özel arabamız olmadığı için sık sık belediye otobüslerine binerek, bilmediğimiz-görmediğimiz semtleri gezmekten hoşlanan iki üniversiteli genciz.
Yaşı 18'den küçük, 20'den büyük olmayan her kızın mektubuna önem vereceğiz. Bize gelecek mektupları itina ile değerlendirip işleme koyacağız. Bu doğrultuda "Bilgi-İşlem" merkezimize kızlardan gelecek mektuplar içtenlikle değerlendirilerek gereken yapılacaktır. Haziran ayının sıkıcılığını, sıkıntısını karşılıklı anlayışla sevgi ve saygıyla mektuplarda gidermek isteyenlere adresimiz şöyledir:
İbrahim Çarıkoğlu-Mehmet Günay
Cinnah Cad. Refik Erdem Galip Sk. Gül Ap. No: 6/1, Çankaya/ANKARA

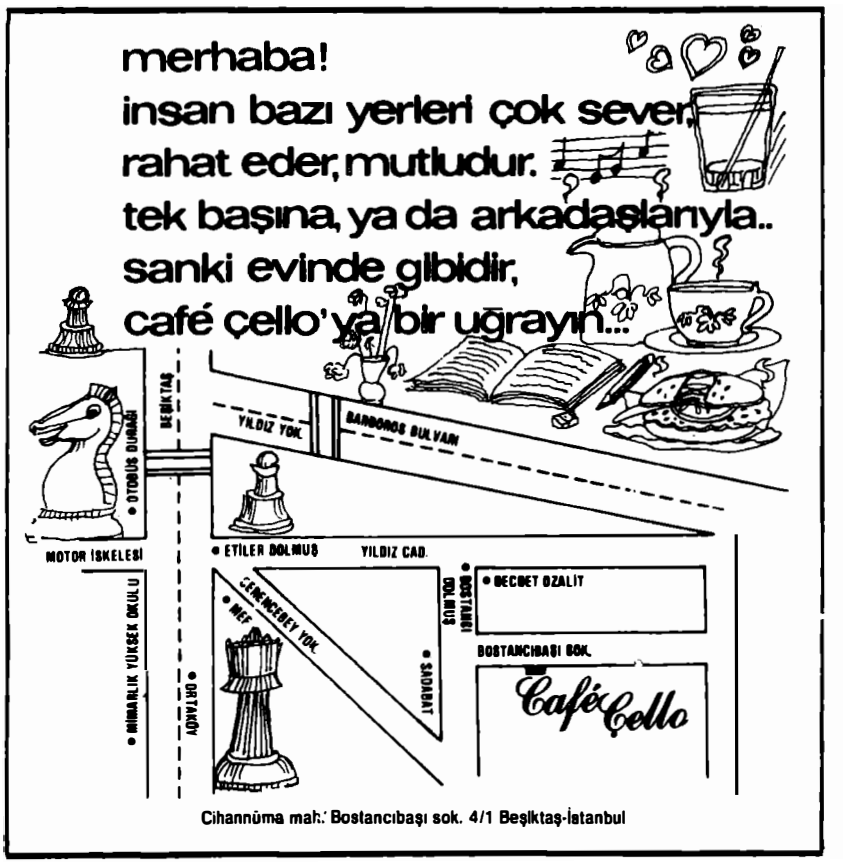

SÜPER İNCE
SÜPER ZARİF
SÜPER SAĞLAM

SAKS'IN YENİ ÜRÜNÜ

Süperlüks 1700

saks

ATÖLYE